

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Anja Slavec

Rejništvo na območju centra za socialno delo Južna Primorska

Diplomsko delo

Ljubljana, 2023

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Anja Slavec

Rejništvo na območju centra za socialno delo Južna Primorska

Diplomsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Nina Mešl

Ljubljana, 2023

Za strokovno pomoč in podporo pri nastajanju diplomske naloge se iskreno zahvaljujem mentoriciizr. prof. dr. Nini Mešl, za hitro odzivnost, za vse koristne nasvete ter razumevanje.

Zahvaljujem se tudi svoji družini, fantu in prijateljem za vso podporo v času študija, saj so mi skozi celoten proces stali ob strani in ves čas verjeli vame, tudi ko sama nisem.

Hvala pa tudi vsem strokovnim delavkam na področju rejništva, ki so bile pripravljene sodelovati v intervjujih ter z menoj delile svoje mnenje in dragocene izkušnje iz prakse.

Rejništvo na področju centra za socialno delo Južna Primorska

Povzetek diplomskega dela

V diplomskem delu sem raziskovala rejništvo na območju CSD Južna Primorska. Ta CSD ima pod okriljem štiri enote; enota Sežana, enota Izola, enota Piran ter Koper. V raziskavi me je zanimalo predvsem, kako strokovne delavke na področju rejništva doživljajo svoje delo, svojo vlogo v procesu rejništva, ter kakšna je v tem procesu vloga drugih udeležениh. Zanimalo me je tudi, kako poteka komunikacija in sodelovanje med strokovnimi delavkami, otrokom, rejniško ter matično družino. Vse te podatke sem pridobila z intervjuji in jih kasneje kvalitativno analizirala. Pridobila pa sem tudi statistične in demografske podatke o številu, spolu, starosti, otrok v rejniških družinah, rejnikih ter matičnih starših v Južnoprimorski regiji. V teoretičnem delu pa sem ob prebiranju literature spoznavala temo rejništva, ter jo v nalogi predstavila delno skozi zakonodajni okvir v drugem delu pa se osredotočam na vloge v procesu rejništva. V raziskavi sem ugotovila, da se strokovne delavke na področju rejništva na enotah CSD Južna Primorska srečujejo s številnimi izzivi. Predvsem s tem, kako poiskati otroku primerno rejniško družino, ker le-teh zelo primanjkuje, kako matične starše vključiti v sodelovanje in jih motivirati za spremembe. Intervjuvane strokovne delavke vidijo področje rejništva kot zelo zahtevno, odgovorno, kompleksno, predvsem zaradi stalnih interakcij med vsemi udeležениmi. Trudijo se, da je skozi celoten proces obvarovana korist otroka in da je slišan otrokov glas.

Ključne besede: rejništvo, rejniška družina, matična družina, socialno delo, socialno delo z družino, rejniki, individualna projektna skupina

Foster Care in the South Primorska Region

Graduation Thesis Abstract

This diploma thesis focuses on foster care within the scope of the Centre for Social Work in the South Primorska region. The Centre for Social Work in question has four units: the Sežana unit, the Izola unit, the Piran unit, and the Koper unit. The primary focus of this research is to explore how social workers who work in the field of foster care experience their work, their role in the fostering process, and the role of other stakeholders in the process. This thesis also examines the communication and cooperation between the social workers, the child, the foster family, and the biological family. All this data was collected through interviews and subjected to qualitative analysis. Statistical and demographic data was also obtained on the number, gender, and age of children in foster families, as well as about foster parents and birth parents in the South Primorska region. The theoretical part of this diploma thesis extensively reviews relevant literature on the topic of fostering, presenting it partly through a legislative framework, and subsequently focusing on the various roles in the fostering process. The findings of this research indicate that social workers who work in foster care at the Centre for Social Work in the South Primorska region face many challenges, especially in finding a suitable foster family for the child due to a shortage problem, but also in involving foster parents in cooperation, and in motivating them for changes. The interviewed social workers perceive the field of foster care as very demanding, responsible, and complex, mainly because of the constant interactions between all participants. They try to ensure that the best interests of the child are protected throughout the process and that the child's voice is heard.

Keywords: foster care, foster family, biological family, social work, social work with families, fosters, individual project group

PREDGOVOR

Nekatere družine ne zmorejo vedno zagotoviti otroku varnega in spodbudnega okolja za njegov optimalni v razvoj. In kadar v družini ni ustrezno poskrbljeno za vzgojo in varstvo otroka, sta interes in dolžnost države, da poseže v družinsko zasebnost in avtonomijo ter ukrepa v korist otroka, četudi to zahteva umik otrok iz družine in zagotovitev ustrezne nadomestne vzgoje in varstva (Končina Peternej, 1998).

In tu nastopi institut rejništva, ki je ena izmed oblik umika otroka v varnejše okolje. Rejništvo je posebna oblika varstva in vzgoje. Namenjena je otrokom, ki začasno krajši ali daljši čas ne morejo bivati v družini. Omogoči se jim bivanje pri osebah, ki niso njihovi starši, pri katerih je možna zdrava rast, izobraževanje, skladen osebnostni razvoj in usposobitev za samostojno življenje ter delo (Skupnost centrov za socialno delo Slovenije, 2021). Pri tem so rejniki strokovni sodelavci centrov za socialno delo in sodelavci staršev.

Sama sem se z rejništvom srečala že zelo zgodaj, ko sem dobila novega sošolca, ki se je v naše kraje preselil prav zaradi prihoda v rejniško družino. Kasneje sem se s tem institutom srečala tudi na praksi in se prav takrat tudi odločila, da si v diplomskem delu želim raziskati, kako je z rejništvom na našem območju.

V nalogi na začetku predstavim pomen družine za primeren razvoj otroka, prikažem zakonodajni okvir rejništva in opišem vloge udeleženih v procesu.

V empiričnem delu naloge sem raziskovala, kakšni so statistični in demografski podatki otrok v rejništvu, rejniških ter matičnih družin. Še bolj pa sem se posvetila vlogam, ki jih imajo posamezniki v procesu rejništva, ter kako poteka sodelovanje med njimi. V raziskavi so sodelovale štiri intervjuvanke iz enot centra za socialno delo Južna Primorska.

V diplomski nalogi izhajam iz jezika socialnega dela. V stroki socialnega dela se je za osebe, ki pridejo po pomoč, uveljavilo poimenovanje uporabnik oziroma uporabnica, za spoštljive in odgovorne zaveznike ljudi, ki pridejo po pomoč, pa socialna delavka oziroma socialni delavec. O otrocih v sistemu rejništva uporabljam poimenovanje otrok v rejništvu ali otrok. Vsa poimenovanja v nalogi so v ženskem spolu, ker je običajno v praksi več žensk socialnih delavk, več je tudi rejnic kot rejnikov, a velja napisano za oba spola. Tudi v moji raziskavi so bile intervjuvanke le ženske.

VSEBINA

1. TEORETIČNI UVOD	1
1.1. Družine in njihov pomen	1
1.2. Socialno delo z družino	2
1.3. Zaščita otroka	4
1.4. Rejništvo.....	5
1.4.1. Opredelitev rejništva	5
1.4.2. Razvoj rejništva v Sloveniji	6
1.4.3. Pravna ureditev rejništva v Sloveniji	8
1.4.3.1. Kdo lahko izvaja rejniško dejavnost.....	8
1.4.3.2. Usposabljanje rejnikov	9
1.4.3.3. Dolžnosti rejnikov	10
1.4.3.4. Rejnina.....	11
1.4.3.5. Rejništvo kot poklic.....	11
1.4.3.6. Rejništvo kot začasen ukrep	12
1.5. Socialno delo na področju rejništva	13
1.5.1. Vloga CSD pri izvajanju rejniške dejavnosti.....	13
1.5.2. Vloga rejniške družine	15
1.5.3. Otrok v rejništvu	18
1.5.4. Vloga matične družine	19
1.5.5. Inkluzivno rejništvo	20
1.5.6. Individualna projektna skupina.....	21
2. OPREDELITEV PROBLEMA	24
2.1. Problem	24
2.2. Raziskovalna vprašanja	25
3. METODOLOGIJA.....	26
3.1. Vrsta raziskave	26
3.2. Merski instrument.....	26
3.3. Populacija in vzorec	26
3.4. Zbiranje podatkov.....	27
3.5. Obdelava in analiza podatkov	27
4. REZULTATI.....	30
4.1. Starostna struktura otrok v rejništvu	30
4.2. Nastanitve otrok v rejniških družinah	30
4.3. Otroci v rejništvu skozi leta.....	31
4.4. Starost otrok ob prihodu v rejniško družino	32
4.5. Prihod v rejniško družino	32
4.6. Oddaljenost otrok v rejništvu od matični staršev	33
4.7. Rejniške družine na območju CSD Južna Primorska.....	34
4.8. Strokovno delo na področju rejništva.....	34

4.9. Matične družine	40
4.10. Otroci v rejništvu	41
4.11. Rejniki	44
4.12. Rejništvo	47
4.13. Indivudalna projektna skupina	48
5. RAZPRAVA	50
5.1. Kakšni so statistični in demografski podatki o otrocih v rejništvu, rejniških in matičnih družinah na območju CSD Južna Primorska?	50
5.2. Kakšna je vloga Centra za socialno delo Južna Primorska v procesu rejništva?	51
5.3. Kako poteka sodelovanje med vsemi udeleženiimi v procesu rejništva na področju CSD Južna Primorska?	54
6. SKLEPI	57
7. PREDLOGI	59
8. VIRI IN LITERATURA	60
9. PRILOGE	64
9.1. Priloga: Merski instrument	64
9.2. Priloga: Odprto kodiranje	67
9.3. Priloga: Osnovno kodiranje	95

KAZALO GRAFOV

Graf 4.1: Starostna struktura otrok v rejništvu	30
Graf 4.2: Nastanitev otrok v rejništvu	31
Graf 4.3: Število otrok v rejništvu skozi leta.....	31
Graf 4.4: Starostna struktura otrok ob prihodu v rejniško družino.....	32
Graf 4.5: Izvor otrok v rejniških družinah.....	33
Graf 4.6: Bližina rejniških družin matičnim družinam.....	33
Graf 4.7: Statistika rejniških družin.....	34

1. TEORETIČNI UVOD

1.1. Družine in njihov pomen

Družina je prva človeška skupnost, v kateri se otrok znajde, ko se rodi. V njej si pridobi prvo izkušnjo o vrednotah življenja, ljudeh ter njihovem ravnanju, predstave o življenjskih problemih, o dajanju in sprejemanju, pravicah in dolžnostih, enakopravnosti, lastni vrednosti. V družini otrok gradi svoj temeljni odnos do ljudi in do življenja v človeški skupnosti. To je njegova prva in najpomembnejša šola življenja. Družina posamezniku daje okrilje, v katerem lahko doživlja ljubezen in sprejemanje, v katerem se lahko čuti zaželenega in varnega (Musek, 1995). A žal ni vedno in v vseh družinah tako, saj nekaterim otrokom družina ne nudi varnega in spodbudnega okolja, kot bi ga potrebovali. V teh primerih je otroku treba poiskati primernejše družinsko okolje.

V diplomski nalogi se bom osredotočala na rejniški sistem, ki omogoča zagotovitev primernejšega okolja za otroka. Rejniški sistem zajema otroka, rejniško družino in matično družino, zato se mi zdi za začetek pomembno, da pogledamo na pomen družine s psihološkega in sociološkega vidika za razvoj otroka.

Družino definiramo v ožjem smislu kot jedrno družino, to sta dve osebi ali več, ki živijo v skupnem gospodinjstvu in so med seboj povezane z zakonsko zvezo, kohabitacijo ali starševskim razmerjem pravi Keilman (kot navedeno v Renner, Sedmak, Švab in Urek, 2006, str. 15).

Tomori (1994, str. 18) družino opredeli kot skupnost oseb na različnih stopnjah razvoja, ki skrbi za otroke. Člani družine so en od drugega odvisni in so med seboj povezani.

Končina Peternel (1998, str. 13) pa piše, da je družina institucija, ki je usmerjena na področja, na katerih je obnašanje ljudi motivirano z zelo močnimi, prvobitnimi, pogosto čustveno zelo nabitimi interesi. Poleg tega pa je družina tudi najpomembnejša družbena skupina.

Družinska skupina je, kot pravi Čačinovič Vogrinčič (1998, str. 23), prvi socialni sistem, v katerem otrok živi. Družina je takšna skupina, ki s svojimi značilnostmi vpliva na otrokovo osebnost v vseh fazah njegovega razvoja. Starši so »pomembni drugi«, ki si jih otrok ne izbere sam, a hkrati mu prav ti posamezniki določajo svet, ki ga mora otrok ponotranjiti. Družina ima torej velik vpliv na osebo, saj ga zaznamuje za vse življenje. »Svojo družino nosi v sebi vsakdo

– ne glede na starost, obdobje zrelosti ali življenjske razmere. V njem ostaja v obliki sporočil, ki jih je dobival o sebi in o svetu [...]» (Tomori, 1994, str. 12).

Družina je tudi prostor, kjer otrok pridobi prve čustvene izkušnje, doživi prva občutja ponosa in sramu, prve predstave o vrednotah, o tem, kaj je prav in narobe, ter sliko o sebi in drugih (Tomori, 1994, str. 11–12). Člani v družini so si običajno v oporo, zaščito in pomoč ter so solidarni drug do drugega in zvesti. Čutijo pripadnost svoji družini in njenim članom. Zaradi tega so za družino značilne trdne vezi, člani pa v tem sistemu ostajajo povezani in združeni za celo življenje.

Družina mora otroku zagotoviti pravico do resničnosti, kot ji reče Braunmuhl (v Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 11). To je pravica otroka, da se ga vidi, sliši, da lahko misli, kar misli in je pravica do vseh njegovih čustev. Starši, ki otroku omogočajo pravico do otrokove lastne resničnosti, mu omogočajo, da otrok zgradi občutek varnosti.

Drugi dve temeljni nalogi družinske skupine sta še, da posamezniku omogoči pridobiti si sposobnost za ljubezen in sposobnost za pogajanje. »Pri pogajanju gre za to, da poveš, kdo si in kaj želiš, slišiš isto o drugem in od tu naprej iščeš rešitve.« (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 13). Za učenje sposobnosti za ljubezen pa otrok potrebuje ljubezen drugega. Le tako jo bo znal prepoznati v intimni izkušnji, z njo ravnati, jo z drugimi deliti, spoštljivo pomagati in sočustvovati. Naučil se bo pripisovanja pomena sebi in drugim. Pogoji, ki je bistvenega pomena za otroka, da lahko usvoji vse te sposobnosti, pa je v prvi vrsti funkcionalna družina, ki otroku zagotavlja uresničevanje njegovih potreb in poskrbi za dobre odnose v njej, znotraj katerih se otrok oziroma oseba lahko primerno razvija.

Otroci, ki pridejo v rejništvo, v matičnih družinah niso dobili pozitivnih izkušenj. Številni med njimi so bili priča nasilju ali pa celo žrtve nasilja s strani bližnjih oseb. Zaradi vseh preteklih izkušenj pridejo otroci v rejniške družine z različnimi travmami, kar postavlja rejniške družine pred velike izzive. A pomembno je, da se rejniki zavedajo svoje vloge in odgovornosti, ki jo nosijo, da bo lahko otrok z njihovo pomočjo bil deležen bolj pozitivnih izkušenj, spoznal, kaj pomeni imeti v družini občutek varnosti in sprejetosti.

1.2. Socialno delo z družino

Eno najpomembnejših področij socialnega dela je prav socialno delo z družino, ki skupaj z družinami in posamezniki skuša ustvariti boljše življenjske pogoje v družinah. Koncepte socialnega dela z družino in teoretično znanje tega področja vnašajo socialne delavke tudi v svoje delo z udeleženi v rejniškem sistemu. Zato predstavljam te koncepte v nadaljevanju.

Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 30) poudarjata, da je predmet socialnega dela z družino soustvarjanje rešitev za kompleksne psihosocialne probleme družin. Socialno delo z družino je usmerjeno k rešitvi, proces pomoči pa je proces ustvarjanja rešitev.

Socialno delo z družino, podobno kot Čačinovič Vogrinčič in Mešl, definirata tudi Constable in Lee (2004, str. 8–9), ki trdita, da se člani družin angažirajo za prestrukturiranje medosebnih odnosov skozi procese komunikacije in interakcije. Tako je temeljna naloga socialne delavke v teh procesih pomoči in podpore pomagati družinam pri obnovitvi oz. prestrukturiranju medsebojnih odnosov, ko so le-ti ogroženi.

Vloga socialne delavke je posledično razpeta med posameznimi družinskimi člani, pari in družinskimi enotami ter tako deluje sredi precej kompleksne interakcije. Gre namreč za raziskovanje želenih izidov vsakega izmed udeleženih v problemu in za podporo družinam, da se lahko kot skupnost preoblikujejo, ohranijo ali razidejo. Kompleksnost socialnega dela pomeni prepletanje različnih tem, ravni, realnosti, s katerimi se družinski člani in socialni delavci srečujemo v procesu pomoči v socialnem delu (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 42).

Z družino je treba delati na dveh ravneh. Prva je raven dela in mobilizacije, druga raven pa se osredotoča na raziskovanje družinske dinamike. Na prvi ravni z vsemi udeleženimi v pogovoru oblikujemo instrumentalno definicijo problema, da v formulaciji lastnega prispevka ubesedijo spremembe, ki so pomembne v dinamiki družine. S tem si pridobimo razvidnost načrtov in razvidnost družinske dinamike. Na drugi ravni družinski člani skupaj s socialnim delavcem raziskujejo njihovo družinsko dinamiko in kako ravna drug z drugim. Raziskujejo in definirajo tudi spremembe, ki jih potrebujejo, da bodo lahko načrtovali rešitve in dosegli cilje, ki jih želijo (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 148). Poznavanje dela na obeh ravneh je za socialne delavke zelo pomembno v procesu dela z družino, za vzpostavljanje in vodenje dialoga, še posebej tam, kjer družina teh izkušenj nima.

Mešl (2008, str. 111) piše o tem, da je v socialnem delu z družino zelo pomembno vsakokrat, za vsako družino, za vsakega posameznika vzpostaviti kompleksen izvirni delovni projekt pomoči in podpore. Zastaviti ga je treba že na začetku sodelovanja s posamezno družino, sploh pa z družinami s številnimi izzivi in z vsemi udeleženimi v procesu soustvarjati zelene spremembe.

Za uspešen proces rejništva je zelo pomembno poznati zgoraj omenjene koncepte in teoretično znanje socialnega dela z družino, saj le tako lahko matična in rejniška družina ter tudi otrok pridobijo veliko kakovostne podpore s strani strokovnega delavca.

1.3. Zaščita otroka

Otrok je največkrat izpostavljen nasilju najbolj prav v okolju, ki bi moralo biti zanj najbolj varno, to je v njegovi družini. Otrok je lahko žrtev tako fizičnega, psihičnega in spolnega nasilja kot tudi zanemarjanja. Otrok se šteje za žrtev nasilja v družini, tudi če se nasilje ne izvaja neposredno nad njim, temveč mu je izpostavljen kot opazovalec nasilja med staršema. V nadaljevanju bom poglobljeje predstavila, kako je za zaščito otrok poskrbljeno pri nas. To poglavje je pomembno, saj je eden izmed ukrepov za zaščito otrok tudi institut rejništva, ki ga obravnavam v diplomski nalogi.

Nekatere družine ne zmorejo vedno uspešno rešiti svojih težav, s čimer bi lahko zagotovile otroku razmere, ki bi mu omogočale varno in spodbudno okolje za njegov razvoj. In kadar v družini ni ustrezno poskrbljeno za vzgojo in varstvo otroka, ima država interes in dolžnost, da poseže v družinsko zasebnost in avtonomijo ter ukrepa v korist otroka, četudi to zahteva umik otroka iz družine in zagotovitev ustrezne nadomestne vzgoje in varstva.

»Otrok je ogrožen takrat, ko ga neposredno ogrožajo starši ali skrbniki, prav tako pa tudi v primerih, ko otroka ogrožajo drugi, na primer bratje ali sestre, partner enega od staršev ali povsem tretje osebe, pa starši oziroma skrbniki ne storijo ničesar, da bi otroka zaščitili« (Končina Peternej, 1998, str. 22).

Kdaj in kako lahko država in njene institucije posežejo v družinsko skupino, natančneje definirajo in določajo različni zakoni, kot so na primer Družinski zakonik (Ur. l. RS 15/17), Kazenski zakonik (Ur. l. RS, 50/12), Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Ur. l. RS 68/16) in Konvencija o otrokovih pravicah (1989).

Konvencija poudari, da »pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da jih vodijo državne bodisi zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravni organi ali zakonodajna telesa, morajo biti otrokove koristi glavno vodilo« (3. člen Konvencije o otrokovih pravicah).

In prav v ta namen se običajno ustanovi multidisciplinarni tim (v nadaljevanju MDT), znotraj katerega sodelujejo vse institucije in organizacije, ki začnejo delati z družino za spremembe v dobrobit otroka. Ključne institucije, ki sodelujejo pri reševanju nasilja v družini, so centri za socialno delo, policija, vzgojno-izobraževalne ustanove, zdravstvo, tožilstvo, regijski koordinatorji za obravnavo nasilja v družini in nevladne organizacije. V okviru MDT se pripravi načrt pomoči, izdelava se ocena ogroženosti otroka in predvidijo se potrebni ukrepi (Aničić, Hrovat Svetičič, Hrovat in Sušnik, 2017, str. 79–80).

Da lahko država ukrepa, morajo biti izpolnjeni trije elementi: neustrezno ravnanje staršev, ogrožanje otrokovih koristi s strani staršev ali tretje osebe in pomanjkanje odvrčanja nevarnosti od otroka s strani staršev (Končina Peternej, 1998, str. 21).

Ukrepi, ki jih poznamo, da otroka lahko zaščitimo, delimo v dve skupini, na tiste, ki jim rečemo začasne odredbe, ki jih sodišče izda, če je verjetno izkazano, da je otrok ogrožen in pa na ukrepe trajnejšega značaja (Leskošek, Kodele in Mešl, 2019, str. 183). In tu nastopi institut rejništva, ki je ena izmed oblik umika otroka v varnejše okolje in institut, ki se mu bom podrobneje posvetila v tem diplomskem delu.

1.4. Rejništvo

1.4.1. Opredelitev rejništva

Namestitev v rejniški družini je ena od možnih oblik podpore in pomoči otroku in njegovi družini pravita Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 135) o rejništvu. Definirano je kot »posebna oblika varstva in vzgoje, namenjena otrokom, ki začasno krajši ali daljši čas ne morejo bivati v družini. Namen rejništva je, da se otrokom pri osebah, ki niso njihovi starši, omogoči zdravo rast, izobraževanje, skladen osebnostni razvoj ter usposobitev za samostojno življenje in delo« (Skupnost centrov za socialno delo, b. d.).

Tomec (2012, str. 20) vidi rejništvo kot »obliko družbenega varstva mladoletnikov, ki se izvaja z nego, vzgojo in oskrbo v tuji družini, tj. pri osebah, ki niso mladoletnikovi starši ali posvojitelji niti skrbniki, ampak so lahko njegovi sorodniki.«

Družinski zakonik (2017) z nekoliko krajšo definicijo v 10. členu opredeli rejništvo kot posebno obliko varstva otrok, ki jim je potrebna oskrba in vzgoja pri osebah, ki niso njihovi starši. Hkrati pa rejništvo opredeli tudi kot začasen ukrep, kar pomeni, da se z namestitvijo otroka v rejniško družino proces in delo na podpori in pomoči družini šele začneta. Cilj rejništva je vedno le začasen umik otroka v varnejše okolje, dokler se ne izboljšajo razmere v matični družini, nato pa vrnitev otroka v domače okolje.

V raziskavi Postopki, organizacija in standardi na področju rejništva (Rakar idr., 2010, str. 135) udeleženci fokusne skupine izpostavijo problematiko poimenovanja rejništva in predlagajo, da bi besedo rejništvo, ki jih asociira na »rejo« živali raje nadomestili z besedno zvezo nadomestna družina oziroma nadomestno starševstvo.

Rejniški dom ima po svoji definiciji nalogo, da skuša otroku zagotoviti čim bolj stabilno življenje, ki v čim večji meri posnema primarno družino z vidika varnosti, ljubezni, izobraževanja itd.

»Cilj rejništva mora biti:

- minimizirati otrokovo travmo,
- zagotoviti, da se otroku ne povzroča nadaljnja škoda,
- priskrbeti okolje, v katerem bodo obravnavane otrokove travmatične izkušnje,
- vzpostavitev primerne dolgoročne cilja (ponovna združitve, rejništvo ali posvojitev)« (Ellis, 2003, str. 101).

A rejništvo ni zgolj socialnovarstveni ukrep pomoči otroku, ampak mora biti v ta proces vključena celotna družina. Tako da je institut rejništva pomoč ne samo otroku, ampak otroku in njegovi družini, da lahko vzpostavijo ponovno ravnovesje in zaživijo družinsko življenje v dobrih medsebojnih odnosih.

1.4.2. Razvoj rejništva v Sloveniji

Rejništvo obstaja že vrsto let. Sprva je to bilo neformalno, prikrito in v veliki meri se je dogajalo le znotraj širših družin oziroma sorodstvenih vezi.

Pri nas se ga prvič omenja leta 1906, ko so bralci časopisa »Leibacher Zeitung« lahko brali o nameščanju otrok v druge družine. Šestnajst let kasneje, leta 1922 pa je Jugoslavija prvič pravno uredila rejništvo z zakonom o zaščiti otrok in mladine. Zakon je določal, da se v rejništvo lahko nameščajo le sirote in zapuščeni otroci brez bližjih sorodnikov (Milošević Arnold, 1981, str. 362).

Leta 1926 se je začelo nekoliko bolj organizirano rejništvo in to z ureditvijo Otroške kolonije v Lukovici pri Domžalah. Njen ustanovitelj je bil Dečji in materinski dom kraljice Marije iz Ljubljane. Tomec (2012, str. 18–20) poroča:

»V tem času so imeli že pravilnik, ki je urejal strokovni nadzor nad družinami, ki so izvajale rejniško dejavnost, opredelili financiranje, določili spodnjo in zgornjo mejo starosti otrok ob namestitvi in premestitvi pa tudi izbor in usposabljanje družin, ki so se ukvarjale z rejniško dejavnostjo.«

Po drugi svetovni vojni je na območju Slovenije ta vrsta skrbi za otroke upadla, češ da rejništva zaradi socialne pravičnosti družbe res ne potrebujemo. Takrat je zaradi takšnega mišljenja zavladalo obdobje »črne reje«, ki je bilo značilno po tem, da so starši svoje otroke kar tako, na svojo lastno pest oddajali drugim družinam, večinoma kmetom le za delo. V tem obdobju rejništva niso bila evidentirana, bila so nenadzorovana in prav od tu ima še dandanes institut rejništva slab prizvok.

Milošević (1981, str. 363) pa poroča, da se je do leta 1955 število otrok, ki so potrebovali varstvo, zelo povečalo, a je bila skrb za otroke brez staršev oziroma za tiste, ki niso mogli živeti pri starših, urejena zelo neenotno. Otroci do tretjega leta so bili nastanjeni v dečjih domovih ali rejniških družinah, za otroke med tretjim in sedmim letom starosti so bili tako imenovani otroški domovi, šoloobvezne otroke pa so nameščali v domove s šolo.

Leta 1976 pa je stopil v veljavo Zakon o zakonski vezi in družinskih razmerjih, ki je med drugim določal položaj oseb, ki so izvajale rejniško dejavnost kot poklic, enotne rejnine in s tem praksi omogočil nekoliko boljše temelje za kakovostnejše urejanje področja rejništva ter izpeljavo rejniške dejavnosti (Tomec, 2012, str. 18).

Pravni ureditvi rejništva je sledilo tudi postopno ustanavljanje centrov za socialno delo v razvitejših slovenskih občinah in kadrovska krepitev oddelkov za socialno varstvo tam, kjer do ustanovitve centrov ni prišlo. Delo na področju rejništva se je postopoma izboljševalo in začelo zajemati tudi druge skupine občanov, denimo razvojno prizadete otroke (Milošević, 1981, str. 364).

Kar nekaj let pozneje, leta 2003, pa je bila v samostojni Sloveniji sprejeta še zakonodaja, ki je urejala prav področje rejništva – Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti. (Ur. l. RS 56/6). Pomembno pa je omeniti tudi raznorazna društva, ki so se skozi čas ustanovila na tem področju in pomembno vplivala na kakovostnejši razvoj rejniške dejavnosti. Prvo Društvo rejnic in rejnikov Domžale je bilo ustanovljeno leta 1980. Za njim pa so nastala še razna društva rejniških družin, društvo rejnic, društva rejnic in rejnikov po celotni Sloveniji in pa ne nazadnje tudi Rejniško društvo Slovenije (Tomec, 2012, str. 18).

Vidimo lahko, da se je rejništvo kot oblika varstva in vzgoje otrok, za katere matični starši niso zmogli poskrbeti, spreminjala in razvijala. Rejništvo je bilo v različnih oblikah prisotno že pred več kot stoletjem, a je šele v zadnjih dvajsetih letih pridobivalo sedanjo podobo.

1.4.3. Pravna ureditev rejništva v Sloveniji

V tem poglavju podrobneje predstavim pravne vidike instituta rejništva v Sloveniji in s katerimi zakoni je področje urejeno. Ker v diplomski nalogi pišem tudi o vlogi rejnic in rejnikov, se bom znotraj tega poglavja dotaknila, komu zakon dovoljuje, da postane rejnik, kaj mora za to narediti, kakšna predhodna izobraževanja mora oseba opraviti ter kakšne pravice in dolžnosti čakajo rejnike. Za konec opredelim še poklicno rejništvo in razpravljam o tem, ali je rejništvo kot začasen ukrep res začasen tudi v praksi.

Pravni institut rejništva sta v Republiki Sloveniji določala dva zakona: Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (Ur. l. RS 56/6, v nadaljevanju ZIRD) ter Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), ki ga je zdaj nadomestil Družinski zakonik (DZ). Leta 2013 je bil sprejet tudi Pravilnik o pogojih in postopkih za izvajanje zakona o izvajanju rejniške dejavnosti.

1.4.3.1. Kdo lahko izvaja rejniško dejavnost

ZIRD (2003) je zakon, ki »ureja pogoje, ki jih mora izpolnjevati oseba, ki želi izvajati rejniško dejavnost, postopek pridobitve dovoljenja za izvajanje te dejavnosti, način izvajanja rejniške dejavnosti, spremljanje izvajanja te dejavnosti in njeno financiranje ter druga vprašanja, povezana z izvajanjem rejniške dejavnosti.« (1. člen ZIRD, 2002)

Oseba, ki želi izvajati rejniško dejavnost, mora:

- imeti stalno prebivališče v Republiki Sloveniji,
- imeti zaključeno vsaj poklicno oziroma strokovno izobrazbo,
- biti polnoletna.

V izjemnih primerih, če se glede na vse okoliščine ugotovi, da je to nedvomno v otrokovo korist, lahko izvaja rejniško dejavnost tudi oseba, ki ima nižjo izobrazbo od izobrazbe, kot je določena v prejšnjem odstavku (5. člen Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti - ZIRD, 2003).

7. člen Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti (2003) pravi še, da tudi sorodnik otroka lahko izvaja rejniško dejavnost, če sodišče glede na okoliščine posameznega primera ugotovi, da je to v otrokovo korist. Za otrokove sorodnike se po tem zakonu štejejo: stara mati, stari oče, stric, teta, brat in sestra.

»Rejnik ne more biti:

- oseba, ki ji je odvzeta starševska skrb,

- oseba, ki živi skupaj z osebo, ki ji je odvzeta starševska skrb,
- oseba, ki ni poslovno sposobna,
- oseba, ki je bila pravnomočno obsojena zaradi naklepnega kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti ali zaradi kaznivega dejanja zoper življenje in telo ter kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost, za katero se storilec preganja na predlog,
- oseba, ki živi skupaj z osebo, ki je bila pravnomočno obsojena zaradi naklepnega kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti ali zaradi kaznivega dejanja zoper življenje in telo ter kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost, za katero se storilec preganja na predlog« (6. člen ZIRD, 2003).

1.4.3.2. Usposabljanje rejnikov

Če oseba izpolnjuje vse opredeljene pogoje, navedene v poglavju zgoraj *Kdo lahko izvaja rejniško dejavnost (1.4.3.1.)*, odda vlogo na centru za socialno delo, kjer pripravijo oceno primernosti kandidata ali kandidatke ter jo posredujejo Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. To oceni, ali kandidat izpolnjuje vse pogoje.

Nato se kandidati udeležijo začetnega izobraževanja oziroma usposabljanja v skupnem obsegu 10 do 12 ur (40. člen Pravilnika o pogojih in postopkih za izvajanje rejniške dejavnosti, 2019) in ko to opravijo, uradno postanejo rejniki.

Pravilnik (41. člen Pravilnika o pogojih in postopkih za izvajanje rejniške dejavnosti, 2019) določa tudi teme izobraževanja kandidatov, ki so vezane predvsem na psihologijo, družino in doktrino rejništva.

Država je v zakonodaji, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti, z namenom izboljšati delovanje celotnega sistema, zavezala rejnike in rejnice, da se morajo redno usposablјati in svoje zanje nadgrajevati. Zato se morajo rejniki vsaj enkrat v petih letih udeležiti tudi usposabljanja rejnikov v obsegu 20–25 ur. Takšno usposabljanje zajema tako predavanja kot delavnice ter skupinske pogovore, teme sklopov pa so zelo podobne kot pri usposabljanju kandidatov, a nekoliko bolj obširne. (42. člen – 45. člen Pravilnika o pogojih in postopkih za izvajanje rejniške dejavnosti, 2019).

Rejniška družina ima za razliko od matične družine posebno nalogo. Rejniki namreč kompenzirajo otrokove izkušnje izgub in poškodovanosti v primarni družini. Zaradi te dvojne funkcije rejniške družine mora ta biti bolj usposobljena kot običajna primarna družina in prav

zato je stalno izobraževanje in konstantno nadgrajevanje znanja nujno za osebe, ki izvajajo rejniško dejavnost (Zaviršek, 2012, str. 13).

Znanje, ki ga rejniki pridobijo na izobraževanjih za rejnike, jim pomaga, da lažje razumejo otroka, ki pride v rejniško družino z »nahrbtnikom« slabih in travmatičnih izkušenj, ampak željan ljubeče družine, spoštovanja, varnosti in občutka sprejetosti.

1.4.3.3. Dolžnosti rejnikov

S tem ko osebe postanejo rejniki, s svojo novo vlogo pridobijo tudi nove dolžnosti, ki jim jih narekuje zakon v otrokovo najboljšo korist.

»Osnovne dolžnosti rejnika so:

- pripraviti sebe in družino na prihod otroka,
- truditi se za čim hitrejšo prilagoditev otroka v rejnikovem domu in za ustrezno ravnanje vseh članov rejnikove družine z otrokom,
- nuditi pomoč otroku ob prilagajanju na novo okolje,
- otroka primerno negovati, vzgajati in mu nuditi primerno nastanitev, prehrano, obleko in obutev ter šolske in osebne potrebščine,
- nuditi otroku primerne igrače, osnovne športne pripomočke in druge pripomočke manjše vrednosti za različne aktivnosti,
- skrbeti za krepitev in ohranjanje zdravja otroka ter mu, če je to potrebno, priskrbeti ustrezno zdravstveno oskrbo preko izbranega osebnega zdravnika,
- pridobivati informacije in sprejemati odločitve, ki so povezane z otrokovim vsakdanjim življenjem (seznanitev z ocenami in šolskim uspehom, odhod v šolo v naravi, odhod na počitnice, izbira osebnega zdravnika, seznanitev z informacijami o otrokovem zdravstvenem stanju, seznanitev z drugimi osebnimi podatki, ki se nanašajo na otroka in so neizogibno potrebni za izvajanje rejniških dolžnosti ipd.),
- zastopati otroka v postopku izdaje osebne izkaznice,
- skrbeti za otrokov pravilni odnos do učenja in dela in za privzgojitev delovnih navad,
- skrbeti za vključitev otroka v poklicno usposabljanje ali ustrezno zaposlitev,
- skrbeti za razvijanje in izoblikovanje pozitivne samopodobe otroka,
- pripraviti otroka na odhod iz rejniške družine« (25. člen, ZIRD).

»Rejnik je dolžan omogočati in spodbujati stike med otrokom in starši, razen v primeru, ko so staršem stiki omejeni ali prepovedani na podlagi odločbe pristojnega organa« (26. člen Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti).

1.4.3.4. Rejnina

Rejnina je denar, ki ga rejniki dobijo od države kot povračilo stroškov za oskrbo otrok v rejništvu in plačilo za opravljeno delo rejnika (Berglez, 2005, str. 11).

»Rejnik je za posameznega otroka upravičen do mesečne rejnine, ki zajema oskrbnino in plačilo dela. Ob prvi namestitvi otroka je rejnik upravičen tudi do enkratnega prejema v višini enkratnega denarnega prejema za opremo novorojenca, določenega s posebnim predpisom, ki ureja družinske prejemke, če center otroka oceni, da je ob namestitvi potreben dodaten nakup oblačil, obutve, potrebščin in opreme za otroka. Če rejnik izvaja rejniško dejavnost kot poklic, mu Republika Slovenija zagotavlja plačilo prispevkov za socialno varnost za polni zavarovalni čas oziroma za razliko do polnega zavarovalnega časa, če je za manj kot polni zavarovalni čas vključen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz drugega naslova.« (50. člen, ZIRD).

Pravica do rejnine se prizna z dnem namestitve otroka v rejniško družino, določenim v rejniški pogodbi (57. člen, ZIRD). Rejniku pa preneha pravica do rejnine z dnem, ko se rejniška pogodba prekine (58. člen, ZIRD).

1.4.3.5. Rejništvo kot poklic

Rejništvo obstaja že kar nekaj let tudi kot poklicna dejavnost. A rejništvo kot poklic se zelo težko kosa z drugimi poklici, saj ni takega, ki bi mu bil podoben. Rejništvo je dejavnost, ki nima osemurnega delavnika izven domačega okolja, temveč je dejavnost, ki se odvija štiriindvajset ur na dan, sedem dni v tednu, vse mesece v letu. Rejništvo se izvaja namreč v domači hiši, kjer se ta poklic dotakne vsakega izmed družinskih članov. Odločitev, da posameznik postane rejnik, ni enostavna. Oseba, ki se za to odloči, se odloči z zavedanjem, da je to zahtevno, odgovorno delo in hkrati zelo pomembno delo, ki odloča o usodi še nekoga drugega, s tem ko se odloči nuditi varen pristan tujemu otroku.

Oseba, ki želi izvajati rejniško dejavnost kot poklic, mora pred začetkom dobiti dovoljenje ministrstva ter izpolnjevati določene pogoje, ki jih predvideva Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti v 18. členu kot na primer; da v času izvajanja rejniške dejavnosti kot poklic ne sme biti v delovnem razmerju, ne sme biti upokojena oseba niti delničar gospodarskih družb ipd. (ZIRD, 2003).

Rejnike, ki izpolnjujejo pogoje, ministrstvo vpiše v register izvajanja rejniške dejavnosti kot poklic in jim izda potrdilo o vpisu (19. člen ZIRD).

»Rejnik, ki izvaja rejniško dejavnost kot poklic, mora imeti sočasno nameščene tri otroke, od tega vsaj dva za obdobje celega meseca,« pravi zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (24. člen ZIRD). Nato dodaja, da je normativ pod določenimi pogoji tudi znižan.

Sicer pa so vse dolžnosti za rejnike, ki izvajajo rejniško dejavnost kot poklic, enake kot za rejnike, ki rejništva ne izvajajo poklicno. Razlika je le v tem, da prvim država plačuje prispevke za socialno varnost, drugače pa se rejniška dejavnost v celoti financira iz državnega proračuna.

1.4.3.6. Rejništvo kot začasen ukrep

Rejništvo je definirano kot začasni ukrep otrokom, ki začasno ne morejo prebivati v matični oziroma biološki družini. A kljub temu da je rejništvo zakonsko določeno kot začasni ukrep, je v praksi to dolgotrajni ukrep, saj otroci v rejniških družinah ostanejo več let in ne le začasno (Gajšek, 2011, str. 379). Biološki starši, ki jim je bil otrok odvzet, sodelujejo s centrom za socialno delo, vseeno pa svojega življenja ne spremenijo dovolj, da bi se lahko rejništvo prenehalo in otrok vrnil nazaj v matično družino. Kot ugotavljajo raziskave, so biološki starši ves čas na robu, občasno obiskujejo otroka, ga imajo radi, tudi on njih, vendar otrok ostaja v rejniški družini (Rapoša Tanjšek idr., 1999, kot navedeno v Novak, 2017, str. 277).

»Začasnost« je pravni standard, ki mu vsebino določi organ odločanja. Vsebina začasnosti pri rejništvu je pogojena s koristjo vsakega otroka posebej. Začasnost lahko v primeru enega otroka pomeni mesec, dva ali tri, pri drugem pa več let. Pogoj pa je vedno enak: rejništvo mora biti v večjo korist otrok, kot da bi trajno izgubil stike z matičnimi starši zaradi posvojitve ali pa da bi ostal v primarni disfunkcionalni družini (Zupančič in Novak, 2008, str. 141).

Zato tudi zakonsko trajanje rejništva ni časovno omejeno. Zakon določa le njegovo prenehanje. Tako rejništvo lahko preneha s polnoletnostjo otroka oziroma že prej, če je otrok v rejništvu usposobljen za samostojno življenje ali če prenehajo razlogi, zaradi katerih je bila potrebna oddaja otroka v rejništvo (237. člen Družinskega zakonika – DZ, 2017).

Kot lahko razberemo, torej rejništvo preneha najkasneje ob otrokovem 18. letu starosti, če ne že prej. A Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti v 46. členu pravi, da se lahko tudi podaljša, vendar najdlje do dopolnjenega 26. leta starosti.

Kljub temu da je začasnost del doktrine, začasnost ni edini možen želen izid v rejništvu, pravijo strokovnjaki. Bistveno je namreč, da se v procesu rejništva krepi otrokova moč, da se otrok razvija v kompetentnega in uspešnega posameznika, odraslega s sposobnostjo reševanja konfliktov (Rakar idr. 2010, str. 64). »Večina rejništev pri nas traja dolgo, trajanje pa je odvisno od posameznega primera« (Rakar idr. 2012, str. 100). Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 136) napišeta, da je tudi dolgotrajno rejništvo lahko dobra rešitev, če je soustvarjeno med vsemi udeleženi, še posebej z matično družino, če in ko le-ta prispeva ljubezen in svoj delež, a ne more (še) popolnoma prevzeti odgovornosti za rast in razvoj otroka.

1.5. Socialno delo na področju rejništva

Področje rejništva je del socialnega dela z družino. V poglavju, ki sledi, bom predstavila vlogo strokovnih delavk na področju rejništva in kakšno vlogo imajo v celotnem procesu še rejniška družina, matična družina in otroci, za katere je treba poiskati primernejše okolje za njihovo rast in razvoj. Poudarjeno je inkluzivno oziroma vključujoče rejništvo, za katero govorimo, da so vanj vključeni vsi deležniki procesa, tudi matični starši. Pomemben del procesa rejništva pa je tudi individualna projektna skupina, v kateri se deležniki srečujejo in ovrednotijo že dosedanje uspehe ter zastavljajo nove cilje za naprej.

1.5.1. Vloga CSD pri izvajanju rejniške dejavnosti

Rejništvo je začasni ukrep s ciljem, da se otrok vrne k matičnim staršem in prav pri tem je vloga centrov za socialno delo ključnega pomena. Po mnenju Čačinovič Vogrinčič (1995, str. 65) je prav CSD institucija, ki je odgovorna za vzpostavitev in vzdrževanje strokovnega socialnega dela za udeležene v rejniškem sistemu.

Strokovne delavke na področju rejništva največkrat uporabljajo koncepte socialnega dela z družino, ki jih je v Sloveniji razvila Gabi Čačinovič Vogrinčič, ki sem jih bolj podrobno že opisala v poglavju *Socialno delo z družino (1.2.)*. Prav ti temeljni koncepti naredijo razliko v procesih rejništva, a seveda ob upoštevanju zakonodajnega okvirja, ki ga navajam v nadaljevanju.

Delo v rejniškem sistemu je zahtevna in kompleksna naloga za centre za socialno delo, ki potrebujejo čas, da se ustvarijo institucionalni in strokovni pogoji za delo, pravita Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 136).

Vlogo socialnih delavk na centrih za socialno delo ali pa kar centra za socialno delo (v nadaljevanju CSD) kot institucije delimo na dva dela. Na naloge, ki jih ima CSD v okviru izbire in usposabljanja kandidatov za rejnike in na naloge, ki jih ima pri samem izvajanju procesa rejništva.

V okviru nalog za izbor kandidatov za izvajanje rejniške dejavnosti (29.–31. člen Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti) mora biti CSD aktiven pri pridobivanju bodočih rejnikov oziroma rejniških družin. Zainteresiranim kandidatom mora na srečanjih predstaviti namen rejništva, pogoje, ki jih morajo izpolnjevati rejniki, postopke pridobitve dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti, način dela v rejništvu ter pravice in dolžnosti rejnikov. Nato je CSD dolžan vsem, ki želijo izvajati rejniško dejavnost, izročiti tudi obrazec vloge in jih seznanimi s postopkom za pridobitev dovoljenja. Ob prejemu vloge za izvajanje rejniške dejavnosti center izdelava oceno primernosti kandidata, ugotovi primernost bivalnih pogojev celotne družine in še posebej prostora ter opreme, namenjene otrokom, ki jih bodo sprejeli v rejništvo. Vlogo in oceno nato posreduje ministrstvu.

Potem so pa tu še naloge CSD pri izvajanju samega instituta rejništva (32.–43. člena Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti). Centru za socialno delo so dodeljene predvsem naloge, s katerimi se zagotovi in obvaruje najboljši interes otroka. Strokovna delavka na CSD je zadolžena, da med možnim naborom rejnikov izbere rejniško družino, ki najbolje ustreza potrebam otroka. Namreč vedno je cilj, da najdemo otroku primerno družino, nikakor pa ne obratno. O tem piše tudi Rakar idr. (2010, str. 6–7), ki se strinja s tem, da je potrebna odgovornost do otroka, da se mu najde takšna družina, v kateri bo pridobil pozitivno družinsko izkušnjo.

Ko je primerna rejniška družina najdena, je naloga CSD pripraviti tako otroka kot njegove starše in pa seveda tudi rejniško družino na prihajajočo namestitev otroka v rejniško družino. Ves čas otrokovega bivanja v rejniški družini zakon obvezuje CSD, da spremlja otrokov razvoj ter rejnikovo izpolnjevanje obveznosti, dogovorjenih z rejniško pogodbo, in tako skrbi, da se na najboljši način uresničuje namen rejništva.

V skladu z zakonom je treba sestaviti tudi individualno projektno skupino ali na kratko IPS, ki načrtuje in predlaga ustrezno ravnanje in strokovno obravnavo otroka ter neposredno spremlja otroka v rejniški družini. V ta namen se pripravi za vsakega otroka v rejništvu individualni načrt, prilagojen starosti, razvoju otroka in njegovim potrebam.

Zato morajo socialni delavci zagotavljati varen prostor, kjer je možen pogovor, ki se nadaljuje, kjer so slišani vsi posamezniki in nihče nima zadnje besede, saj se v praksi pogosto zgodi, da rejniška in matična družina težko sodelujeta. Še posebej pa moramo biti v kontekstu pomoči občutljivi za to, da odpiramo in varujemo prostor za otrokovo resničnost. Pri tem jih moramo potrpežljivo podpreti pri iskanju besed za njihovo lastno doživljanje. Kjer je sodelovanje oteženo, je potrpežljivost še bolj pomembna (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 113). Vsi uporabniki, tudi otroci, so namreč eksperti iz lastnih izkušenj.

V 42. členu Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti pa zakon govori še o tako imenovanih »drugih nalogah pri izvajanju rejniške dejavnosti«, ki se nanašajo na naloge centrov za socialno delo. Zakon pravi »Centri za socialno delo so dolžni na območju, za katero so krajevno pristojni, za vse rejnike, najmanj enkrat letno organizirati krajše usposabljanje, spodbujati in organizirati skupinsko delo z udeleženiimi v rejništvu in nuditi podporo s skupnostnimi oblikami dela.«

Naloga strokovnih delavcev na področju rejništva je tudi, da nudijo podporo in pomoč tako matičnim staršem kot rejniški družini. Ko se le-ta obrne po podporo in pomoč, je treba skupaj z njo raziskovati, kakšne spremembe potrebuje, da bi lahko rešila svoje stiske in uresničila svoje možnosti (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 46).

1.5.2. Vloga rejniške družine

Čeprav je treba najprej narediti vse, da otrok ostane v domačem okolju z ne-zlorablajočimi biološkimi ali socialnimi starši, včasih to vseeno ni mogoče in je treba otroka predati v začasno skrb in vzgojo nekomu drugemu. Ena izmed oblik pomoči so rejnice in rejniške družine, ki se trudijo otroku zagotoviti čim boljše izkušnjo družinskega življenja. A družina, ki izvaja rejniško dejavnost, je drugačna in druga družina od tiste, ki jo je otrok poznal pred tem, drugačna od njegove primarne, biološke družine.

»Rejniška družina je družina, v kateri se izvaja rejniška dejavnost. Sestavljajo jo rejnice in vse osebe, ki živijo z njo,« poudarja Berglez (2005, str. 11). Ne moremo in niti ne smemo rejnika obravnavati ločeno od njegove že obstoječe družine, saj skupaj sestavljajo družinski sistem, v katerega bomo socialni delavci poslali otroka, ki potrebuje rejniško oskrbo.

Otroci, ki pridejo v rejniške družine, pogosto izhajajo iz družin s številnimi izzivi. Zato imajo rejniki zares zahtevno delo, saj morajo spretno manevrirati med številnimi vlogami, kot so:

- oskrbnik: poleg otrokove fizične, intelektualne, čustvene, socialne in moralne vzgoje in razvoja morajo rejniki skrbeti tudi za otrokovo socialno varnost, hrano, oblačila zavetje, medicinsko oskrbo, varnost itd.
- organizator: rejniki urejajo in postavljajo družinska pravila in meje, ki urejajo družinsko in otrokovo življenje. S tem pa otroku omogočajo varnost, odraščanje in učenje. Otroku zagotavljajo aktivnosti in socialne stike z okoljem, s katerim sprejema svet in sebe. Prav tako pa organizirajo in urejajo tudi gospodinjska dela, da je življenje v družini funkcionalno.
- tolažnik: rejniki nastopajo v vlogi tolažnikov vedno, ko umirjajo vznemirjene otroke, ko otroci potrebujejo pomoč ali bližino odraslega, ko jim nudijo pomoč pri reševanju stisk in se odzovejo na otrokove potrebe.
- voditelj: kadar rejniki podpirajo otrokove želje in ga spodbujajo pri doseganju njegovih ciljev, nastopajo v vlogi voditeljev. V vlogi voditeljev pa se pojavijo tudi, kadar otroka pohvalijo ali pa spodbujajo njegove interese in talente, kadar mu zagotovijo priložnost za učenje in razvoj.
- zagovornik: so vedno, kadar branijo in spoštujejo otrokov interes. Zagovorniki so tudi, kadar spodbujajo otroka pri stikih z matično družino.
- družabnik in spremljevalec: v tej vlogi nastopajo, ko si prizadevajo za delovanje z otrokom, z njim gradijo pozitivno in zaupno razmerje. Hkrati pa se odzivajo tudi na otrokove potrebe po pozornosti in ga motivirajo za družinske aktivnosti in praznovanja.
- učitelj: rejniki otroku zagotavljajo pomoč in podporo pri reševanju problemov in zadovoljevanju njegovih potreb. Kot učitelji vzpostavljajo meje in pričakovanja pri njegovem vedenju in učenju samokontrole. Hkrati pa otroku v tej vlogi tudi pomagajo pri domačih nalogah, učenju, ko nastopajo kot vzorniki ali z otrokom govorijo o izkušnjah.
- člani skupine: kadar rejniki urejajo administrativne zadeve, sodelujejo z matično družino in centrom za socialno delo, nastopajo kot člani skupine.
- rešitelj: v tej vlogi se rejniki pojavljajo, ker poznajo in uporabljajo podporo in vire skupnosti pri zadovoljevanju osebnih potreb in potreb bližnjih, kadar si vzamejo premor in uporabijo družinsko pomoč ali varstvo, da zmanjšajo stres (Žiberna, 2005, 78–83).

Rejniška oziroma z drugimi besedami tudi nadomestna družina ima dvojno vlogo, pravi Zaviršek (2012, str. 17): »Je otrokova družina kot fizična in čustvena bližina skupine ljudi (socialna družina), v kateri odrasli v ekonomskem, socialnem in čustvenem pomenu skrbijo za otroka in mu dajejo čustveno ter socialno podporo in spoštovanje.«

Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 110) še dodaja, da so rejniki dragoceni strokovni sodelavci centrov za socialno delo. V projektu rejništva imajo posebno vlogo soustvarjalcev opore otroku, ki jim je zaupan v varstvo in vzgojo. Kot sodelavci morajo imeti znanje, da omogočijo otroku dobre izkušnje, da ga znajo socialno okrepiti, da ga zmorejo sprejeti in mu dati izkušnjo spoštovanja, skrbi in zavzetega zanimanja.

Rejniška družina lahko veliko prispeva k temu, da se otrok uči biti samosvoj kot vsak otrok in da ga ne definira le vloga otroka v rejništvu (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 112). Otroci, ki so v rejništvu, namreč potrebujejo kakovostno družinsko okolje, kjer ga imajo radi in ga spoštujejo (Zaviršek, 2012, str. 13).

Rejnik je dolžan omogočati in spodbujati tudi stike med otrokom in biološkimi starši oziroma primarno družino, razen v primeru, ko so staršem stiki omejeni ali prepovedani na podlagi odločbe pristojnega organa (26. člen ZIRD). Rejnik mora tudi vsa pomembnejša vprašanja glede otrokove oskrbe in vzgoje urejati sporazumno z otrokovimi starši oziroma skrbnikom in s centrom otroka. V ta namen mora sodelovati v individualni projektni skupini, ki jo center otroka imenuje za obravnavo posameznega otroka. Dolžan je upoštevati navodila centra otroka, centra rejnika in dogovore individualne projektne skupine. Rejnik se je dolžan vključevati tudi v dejavnosti, ki jih v zvezi z izvajanjem rejniške dejavnosti organizira center rejnika (27. člen ZIRD).

Kot lahko razberemo, se od družine, ki izvaja rejniško dejavnost, pričakuje mnogo več kot od drugih družin. Postavljena je pred dodatne naloge in obveznosti. Pri vsem tem potrebuje veliko več energije, moči, znanja in sposobnosti, zato Tomec in Hudobivnik (2012, str. 99) menita, da je prav, da ima možnost predstaviti svoj problem, da je slišana in da lahko izrazi svoja stališča in predloge.

Izvajanje rejništva nikakor ni preprosto in je občasno lahko zelo stresno, zato družina, ki izvaja rejniško dejavnost, ne sme ostati sama, brez ustrezne pomoči in podpore. Podpora rejniški družini pa se mora nujno začeti izpeljevati že pred samim prihodom otroka v družino (Tomec in Hudobivnik, 2012, str. 77). Zelo pomembna naloga rejniške družine v sodelovanju z otrokom je tudi ta, da otroka podpre pri spremembah, da bi jih lahko sprejel in obvladal življenje z matično družino, s katero je tudi povezan (Škerlj, 2012, str. 127).

1.5.3. Otrok v rejništvu

V procesu rejništva ima otrok pomembno vlogo. Otroci pridejo v rejniško družino iz matičnih družin, kjer se jim je zgodilo veliko hudega. Prehod iz ene družine v drugo pa je za otroka velika sprememba in za mnoge tudi le še ena velika bolečina. Zato je z otrokom v rejništvu treba delati spoštljivo. Strokovnjaki poudarjajo, da je ključno upoštevati otrokove potrebe, mnenje in participacijo v postopkih odločanja, ki zadevajo njegovo rejniško namestitvev. Otrok ima pravico izraziti svoje želje, mnenja in pomisleke glede rejništva.

Mali (1998) pravi, da imajo rejniški otroci tri družine:

- matično družino – to je družina, iz katere izhajajo in jo vedno nosijo s seboj, čeprav v njej ne živijo.
- rejniško družino – družina, ki ji trenutno pripadajo in v kateri trenutno živijo.
- svojo fantazijsko družino – ta je sestavljena iz obeh družin, tako matične kot tudi rejniške in iz doživljanja obeh družin s strani otroka ter njegove fantazije o tem, kako je videti njegova popolna družina.

Položaj, v katerem se znajde otrok v rejniškem sistemu, je izredno kompleksen. V drugo družino vstopajo s svojimi izkušnjami iz preteklosti, prinesejo svoje navade iz matične družine in svoj način razumevanja dinamike družine. Svojim prvim izkušnjam z družino zdaj dodajajo še druge izkušnje, ki so jih pridobili v rejniški, novi družini.

Doktrina socialnega dela govori o dragocenosti otrokovega glasu. Strokovnjaki pravijo, da s tem, ko damo otroku glas in ga slišimo, mu damo tudi moč, da spregovori, da spozna, da je v procesu pomemben tudi on in njegova resničnost, njegova instrumentalna definicija problema. Otroci v rejništvu potrebujejo osebe, strokovne delavke in delavce, ki bi jim omogočali priložnosti, da spregovorijo in da so slišani.

Pogosto se zgodi, da strokovni delavci menijo, da prav oni najbolj vedo, kaj je najboljša za otroka (Jenkole, 2009, str. 21). Vendar otrok je tudi ekspert iz lastnih izkušenj in le on ve, kaj je zanj najboljša. Zato je otroku treba omogočiti, da sam pove kaj meni. Tudi Kustec (2013, str. 136) opozarja, da »prevečkrat gledamo na otroka kot na nekoga, ki je nemočen, ki s težavo ubesedi in pove kaj misli.«

Tako za odrasle kot za strokovnjake na področju socialnega dela z družino ter socialnega dela na področju rejništva je poseben izziv, da se pridružimo otroku, da ga slišimo in upoštevamo. Torej ne gre za to, da bomo govorili otroku, ampak da bomo govorili z njim – to

pomeni, da se mu bomo pridružili, da bomo slišali njegov glas in skupaj z njim v procesu dela raziskali želene izide (Rakar idr., 2010, str. 83).

Večina otrok, ki pride v rejništvo, pred tem v matični družini ne dobi pozitivnih izkušenj o tem, kako je biti slišan, sprejet in obvarovan, to pogosteje zamenjajo izkušnje travmatičnih doživetjih. Takšni vplivi lahko povzročajo resne in dolgotrajne težave na čustvenem, socialnem in psihičnem področju. O tem pišeta tudi Bouwkamp in Bouwkamp (2014, str. 26), ki pravita:

»Otrok lahko že pri rosnih letih dobi boleče in travmatične izkušnje, ki povzročajo težave v navezanosti. To lahko pusti trajen vzorec plašljivih in izkrivljenih navezovalnih vedenj, ki zavirajo otrokov razvoj in povzročajo težave v stiku z drugimi. Iz začetnega odnosa s starši se kasneje razširijo na vse odnose in torej v precejšnji meri določajo otrokovo delovanje. Otrok se namreč na druge navezuje na način, ki se ga je naučil v ne-varni situaciji.«

In prav zaradi teh otrokovih preteklih izkušenj je pomembno, da z otrokom v rejništvu vzpostavimo načrt pomoči ter mu poiščemo najprimernejšo rejniško družino, ki bo otroku zmogla dati pozitivno družinsko izkušnjo.

Otroku, ki ne more živeti v svoji matični družini, je rejništvo nedvomno dobra priložnost za podporo, kar danes socialno delo pojmuje kot skrbno načrtovan sistem sodelovanja, kjer nihče ne ostane brez pomoči in podpore (Hazel, 1990).

1.5.4. Vloga matične družine

Družini, v katero je bil otrok rojen in iz katere je bil odvzet in nameščen v rejniško družino, v literaturi naslavljamo pod različnimi poimenovanji: matična družina, biološka družina, roditeljska družina ali družina krvnih staršev.

Namreč »matična družina je družina, v kateri se je otrok rodil in v njej živel, dokler družina sama, ali strokovnjaki niso ugotovili, da otroku ne more dati tistega, kar je razumno pričakovati, da bo mogla zagotoviti za otrokovo rast in razvoj« (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 107–108).

Nekatere družine zaradi takih in drugačnih okoliščin ne zmorejo nuditi otroku pozitivnih in ljubečih izkušenj znotraj družine in zato se njihov otrok namesti v rejniško družino. In prav te družine so bile in so še vedno premnožno krat označene kot problematične družine. A Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 101) opozarja, da je o matičnih družinah treba govoriti kot o družinah s problemi ali pa o družinah s številnimi izzivi. Matične družine so pogosto prav to; družine s

številnimi izzivi, s številnimi problemi in stiskami, pri katerih potrebujejo pomoč. V doktrini socialnega dela govorimo o tem, da potrebujejo izvirni delovni projekt pomoči, s katerim bodo lažje prišle do sprememb (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 137). Do sprememb, s katerimi se bo družina opolnomočila in ponovno vzpostavila varno okolje za ponovno vrnitev otroka v družino.

Te družine morajo od začetka proces naprej razumeti, kaj je tisto, kar v njihovi dinamiki in v njihovem življenjskem okolju ni funkcionalno in naša naloga je, da jim pomagamo do tega uvida in kasneje tudi, da izpeljejo spremembe, ki so potrebne, da se bo lahko njihov otrok vrnil v matično družino.

Rejništvo je treba razumeti kot enega od ukrepov pomoči tako otroku kot tudi njegovi primarni družini (Križnik Novšak, 2012, str. 80). Zelo pomembno je, da se ob odhodu otroka v rejništvo začne takojšen proces podpore družini, da se začnejo te korenite spremembe, kajti rejništvo je definirano kot začasen ukrep in prav to nam mora biti vodilo, ki ga ne smemo zanemariti, saj je naš cilj čimprejšnja otrokova vrnitev. Začasnost instituta rejništva pomeni: dokler matična družina ne bo zmogla sprememb, ki jih otrok potrebuje, da bo lahko varno živel doma in se primerno razvijal. Rešitve s tem ciljem mora družina (z našo pomočjo) začeti ustvarjati čim prej, saj s tem dobi matična družina izkušnjo sprememb na bolje in je tako korak bližje uresničitvi sprememb in bližje cilju (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 108).

1.5.5. Inkluzivno rejništvo

Rejništvo je brez dvoma dobra možnost za podporo otroku, ki ne more živeti v svoji družini, a danes socialno delo pojmuje rejništvo kot skrbno načrtovan sistem sodelovanja, kjer nihče od udeležениh ničesar ne dela sam in kjer tudi nihče od udeležениh ne ostane brez pomoči in podpore pravi Hazel (1990) v Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 138).

Tako je zgoraj omenjena avtorica želela povedati, da rejništvo ne pomeni, da eno družino nadomestimo z drugo in prvotno družino kar izločimo, ampak pomeni, da je potrebno sodelovanje med vsemi akterji ter izluščiti najboljše iz obeh svetov v korist otroka. Rejniško družino moramo dojemati kot komplementarno družino matični družini, saj bo rejništvo le tako lahko uspešno (Tomec in Hudobivnik, 2012, str. 65).

V praksi pa je sicer to nekoliko drugače. Nekateri rejniki bolj razumejo pomembnost sodelovanja, nekateri manj. Nekateri nimajo znanja, drugi imajo preveč strahov, da bi omogočili zadostno sodelovanje. In prav glede na rejnikovo dožemanje pomembnosti sodelovanja v procesu rejništva razlikujemo dva koncepta rejništva:

- ekskluzivno ali izključevalno rejništvo, pri katerem rejniki skušajo otroka, ki je v rejništvu zadržati znotraj mej rejniške družine oziroma predvsem ga želijo izolirati od matične družine, o kateri nimajo dobrega mnenja in do katere čutijo močan odpor. Sebe vidijo kot nekoga, ki mora nadomestiti otrokove biološke starše, socialno službo pa kot grožnjo njihovemu odnosu z otrokom, ki je pri njih v rejništvu.
- inkluzivno ali vključevalno rejništvo, ko imajo rejniki do otrokovih primarnih staršev bolj pozitiven odnos. Menijo, da je tudi za otroka dobro, da ohranja odnos z matično družino, zato otroka, ki je prišel v rejniško družino, spodbujajo k odnosom z matično družino. Otroku omogočajo, da spozna preteklo izkušnjo in da je seznanjen s trenutno rejniško situacijo. Poudarjajo otrokovo potrebo, da razvije občutek lastne identitete, kdo je in kakšna je njegova zgodovina, kar omogoča njegovo lažjo integracijo v novo okolje. Pomoči strokovnih socialnih služb ne zavračajo, ampak se zavedajo njihovega prispevka in pomembnosti medsebojnega sodelovanja. Takšen pristop omogoča sodelovanje rejniške družine, matične družine, otroka in socialnih služb (Holman, 1980).

Doktrina socialnega dela zdaj govori predvsem o inkluzivnem rejništvu. A takšno poimenovanje smo dobili šele v 90 letih. Kufeld (1990) je prva, ki imenuje koncept dela v rejništvu, ki vključuje tudi matično družino, inkluzivno rejništvo [*inclusive foster care*]. Vlogo stroke vidi v zagotavljanju varnosti, otroku razvidne stalnosti življenja in vzdrževanja stikov z matično družino. Slednje razume kot stalnost vezi in navezanosti, vendar ne nujno skupnega življenja.

Socialni delavci stremijo k sodelovanju vseh udeleženi v procesu rejništva pri tem pa jih podpira slovenska zakonodaja z določbami o individualni projektni skupini.

1.5.6. Individualna projektna skupina

Proces rejništva, kot smo lahko ugotovili, ni najbolj enostaven, lahko bi rekli celo, da je zelo kompleksen. Težave se lahko pojavijo tako v sodelovanju z rejniki kot z matično družino. »Otrokova družina rejniško družino pogosto doživlja kot tekmeca za otrokovo ljubezen in otroka zapleta v konflikte lojalnosti. Ob rejniški družini se matična doživlja kot slaba, neuspešna, to pa otežuje sodelovanje« pravita Čaćinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 140). In prav za reševanje takšnih konfliktov ter izzivov, ki se pojavijo, je v kontekstu procesa rejništva tako zelo pomembna individualna projektna skupina, o kateri bom govorila v tem poglavju.

Individualna projektna skupina (IPS) je skupina v procesu rejništva, ki jo sestavljajo rejniška družina, matična družina, socialna delavka iz otrokovega centra, socialna delavka iz rejnikovega centra ter otrok. V skupini pa lahko prilično sodelujejo tudi druge osebe, ki so v nekem obdobju procesa pomembno vplivale oziroma prispevale v življenje otroka. To so lahko zdravniki, pedopsihiatri, učiteljice iz šole, policisti itd., ki pa niso stalni člani individualne projektne skupine.

Individualna projektna skupina načrtuje in predlaga ustrezno ravnanje in strokovno obravnavo otroka ter neposredno spremlja otroka v rejniški družini. V ta namen pripravi za vsakega otroka individualni načrt. Skupina se sestaja v skladu z načrtom in konkretnimi dogovori. Najmanj enkrat letno pa mora centru otroka predložiti pisno poročilo, v katerem predlaga nadaljnje ukrepe v zvezi z otrokom (36. in 37. člen ZIRD).

Individualna projektna skupina je dobila takšno ime zato, da bi poudarili, da se skupina vzpostavi za vsakega otroka posebej, da ima vsak otrok in vsaka družina drugačne potrebe, izzive, ki se jih odkriva znotraj skupine (Čačinovič Vogrinčič & Mešl, 2019, str. 141), a Škerlj (2012, str. 127) opozori na to, da bi morali razmisliti o preimenovanju individualne projektne skupine v rejniško srečanje ali pa morda celo delovno-podporna skupina za otroka.

Namen individualne projektne skupine je pregled opravljenega dosedanjega dela ter načrtovanje novih zelenih izidov. Spremljajo se otrokovo zdravje, izobraževanje, čustveni in vedenjski razvoj, odnos do družine in vrstnikov (Škerlj, 2012, str. 121). A individualna projektna skupina je veliko več kot samo preverjanje trenutnega stanja in napredka otroka. Enako pomembni ali pomembnejši so procesi sodelovanja, raziskovanja, dialogi v soustvarjanju novih rešitev, ki se zgodijo in nadaljujejo. Individualne projektne skupine morajo postati prostor za nova učenja, za nove izkušnje pravita Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 143).

V tem procesu je socialna delavka spoštljiva in odgovorna zaveznica, ki deluje s perspektive moči, je občutljiva, varuje prostor tako, da se sliši vsak posameznik, tako rejniško, matično družino kot tudi otroka samega. Vsi sogovorniki so namreč strokovnjaki na podlagi osebnih izkušenj. Socialna delavka mora znati skozi proces ubesediti skupinsko in tudi družinsko dinamiko ter varovati razvidnost posameznega člana skupine. Socialne delavke pa moramo biti še posebej pozorne, da odpiramo in varujemo prostor tudi za besede otroka, ki je v tem celotnem procesu naj ranljivejše bitje (Čačinovič Vogrinčič & Mešl, 2019, str. 148).

Križnik Novšak (2012, str. 84) poudarja tri načela, ki jih moramo socialne delavke pri delu z otrokom v rejništvu upoštevati:

- »Ni mogoče narediti »čistega reza« med otrokom in njegovo družino. Če hočemo razumeti in sprejeti otroka, ki prihaja v rejništvo, moramo skupaj z njim sprejeti in razumeti tudi njegovo biološko družino in njegove pretekle izkušnje.
- Niti družine, ki izvajajo rejniško dejavnost, niti situacije ne morejo otroku v celoti zagotoviti občutka varnosti in topline, ki ju potrebuje. Zavedati se moramo, da so za otroka te namestitve vedno le začasna rešitev.
- Občutljivi dolgoročni načrti so bistvenega pomena, če želimo otroku olajšati trpljenje. Namestitve (od dneva do dneva) brez vnaprejšnjega načrta ustvarjajo v otroku dodaten občutek negotovosti«.

In o tem govori tudi Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 103), ki poudarja, da morajo ti otroci nujno imeti potrpežljive sogovornike v individualni projektni skupini, ki mu bodo ustvarili varen prostor, kjer se bo otrok lahko izrazil in kjer bo slišan.

Število srečanj individualne projektne skupine je zakonsko določeno na najmanj enkrat letno, doktrina socialnega dela pa pravi, da je število srečanj odvisno od vsakega posameznega dogovora. Škerlj (2012, str. 122) meni, da je zelo pomembno, da se skupina sestane na začetku, ob namestitvi otroka v rejniško družino in nato v prvih mesecih enkrat na mesec. Čačinovič Vogrinčič & Mešl (2019, str. 143) govorita o tem, da v praksi ni niti približno tako. Dogajalo naj bi se, da se individualne projektne skupine sklicujejo enkrat na leto, a to po njihovih besedah, nima nobenega učinka in ne pripomore k temu, da bi se učinkovito soustvarjale spremembe. Tudi oni dve sta kritični glede udejanjanja doktrine in se strinjata, da bi bilo treba določiti normo srečanj individualne projektne skupine vsaj enkrat mesečno.

Zaključimo lahko, da pri individualnih projektih skupin ne gre samo za pregled opravljenega dela in načrtovanje zelenih izidov, temveč gre tudi za procese sodelovanja, raziskovanja, pomembni so dialogi v soustvarjanju novih rešitev, ki se zgodijo in nadaljujejo med rejništvom. Pomembno je, da ohranjamo konstantnost srečanj, saj bomo lahko le na ta način zagotovili kakovosten proces rejništva za vse udeležene.

2. OPREDELITEV PROBLEMA

2.1. Problem

Sama sem se z rejništvom srečala že zelo zgodaj. Že v osnovni šoli, ko je k nam v razred prišel nov sošolec. Rekli so, da ni iz naših krajev in da je tu le v rejništvu. Že takrat sem začutila posebno sočutje do tega dečka in zanimanje do tematike rejništva. Zdaj je to moj dober prijatelj in prav njegova zgodba me je najbolj navdihnila in navdušila nad tematiko rejništva. Že takrat kot majhni deklici se mi je institut rejništva zdel tako plemenito dejanje, ki ga človek lahko premore za sočloveka. Občudovala sem to skrbnost, ljubezen in toplino, ki jo premorejo ljudje, rejniki v tem primeru, ko sprejmejo v družino tujega otroka in so mu zmožni nuditi vse to, kar bi nudili tudi svojim lastnim otrokom. Za tem sem o tem institutu slišala še na fakulteti ter v tretjem letniku opravljala še prakso na centru za socialno delo, kjer sem s tamkajšnjimi strokovnimi delavkami zelo veliko govorila in se pogovarjala o rejništvu in s tem se je moje zanimanje o tej tematiki še bolj poglobilo.

Ko sem začela brskati za podatki o rejnikih oziroma rejništvu nasploh na našem koncu Slovenije, sem ugotovila, da za to področje ni napisano prav veliko, raziskano pa tudi ne. Zato sem se odločila, da bi v svoji diplomski nalogi raziskala, sistem rejništva na CSD Južna Primorska. Zanimajo me statistika in demografski podatki otrok, rejniških ter matičnih družin po številu, spolu, starosti in izobrazbi, koliko otrok je trenutno v rejništvu pod okriljem CSD-ja Južna Primorska, koliko vseh rejnikov imajo na voljo in koliko je takih, ki imajo pri sebi nameščene otroke. Zanima pa me tudi, kako poteka sodelovanje med CSD-jem, rejniško in matično družino ter kakšen pogled na rejništvo imajo tamkajšnje strokovne delavke.

Center za socialno delo Južna Primorska zajema 4 enote: enoto Sežana, enoto Koper, enoto Izola ter enoto Piran. V nalogi sem se odločila zajeti podatke vseh enot, ki spadajo pod omenjeni CSD.

O rejništvu je sicer napisanih že kar nekaj diplomskih pa tudi magistrskih nalog, a takšne, ki bi raziskovala razmere rejništva na Južnem Primorskem, nisem našla. Na pobudo strokovnih delavk na Centru za socialno delo Južna Primorska sem se zato odločila, da to storim sama, saj so mi povedale, da tudi one takšne naloge na našem območju niso zasledile in ne pomnijo, da bi bila kdaj narejena.

Zdi se mi, da lahko s to raziskavo osvetlim situacijo rejništva v tej regiji, kar se mi zdi možni korak k ozaveščanju in spremembam na področju rejništva.

2.2. Raziskovalna vprašanja

- Kakšni so statistični in demografski podatki o otrocih v rejništvu, rejniških ter matičnih družinah, ki so vodene na CSD Južna Primorska?
- Kakšna je vloga CSD Južna Primorska v procesu rejništva?
- Kako poteka sodelovanje med vsemi udeleženi v procesu rejništva na področju CSD Južna Primorska?

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava, ki sem jo izvedla v sklopu diplomske naloge, je kvalitativna v kombinaciji s kvantitativno, saj osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, sestavljajo opisi in pripovedi, nekaj pa tudi številčni podatki, kot so npr. starost otrok v rejništvu, starost ter število vseh rejnikov itd. Raziskava je tudi eksplorativno-deskriptivna, saj tovrstne raziskave še nisem zasledila, z zbranimi podatki pa sem nato opisala ugotovljeno stanje. Raziskava je tudi empirična, saj sem zbirala gradivo, ki sem ga zatem uporabila za oblikovanje odgovorov na raziskovalna vprašanja.

3.2. Merski instrument

Za osnovni merski instrument sem oblikovala vodilo za delno strukturiran intervju, ki sem ga sestavila sama za potrebo raziskave. Vodilo za intervju je razdeljeno na 5 različnih sklopov; strokovno delo na področju rejništva, otroci v rejništvu, rejniške družine ter matične družine. V zadnjem sklopu pa je vprašalnik o statističnih in demografskih podatkih otrok, rejniških ter matičnih družin. Vprašanj je v zadnjem delu šest, nanašajo pa se na starost otrok ob prihodu v rejniško družino ter na dan intervjujev, oddaljenost njihove namestitve od matičnih staršev, kakšno je število rejniških družin ipd. Vodilo za delno standardiziran intervju sem priložila v prilogi tega diplomskega dela v poglavju *Priloge (9.1.)*

3.3. Populacija in vzorec

Populacijo predstavljajo vse strokovne delavke na centrih za socialno delo Južne Primorske, ki se ukvarjajo s področjem rejništva. Vzorec je neslučajnostni, priložnostni, saj sem na Centru za socialno delo Južna Primorska intervjuvala na vsaki enoti posebej po eno strokovno delavko na tem področju. Pod okrilje tega centra spadajo enote Sežana, Koper, Izola in Piran. Ne slučajnosti vzorec pomeni, da je raziskava izvedena v skupini ljudi, ki je raziskovalcem najbolj dostopna (Mesec, 2009, str. 10–11). Tudi sama sem tako izbrala intervjuvanke. To so bile 4 strokovne socialne delavke na področju rejništva, stare med 30 in 50 let, z delovno dobo med 5 in 35 let, po izobrazbi pa so bile vse socialne delavke.

3.4. Zbiranje podatkov

Izvedla sem štiri intervjuje, iz vsake enote matičnega centra po en intervju, v katerem sem se potrudila zajeti podatke dotične enote. Podatke sem izbirala s pomočjo intervjujev. Kot metodo zbiranja podatkov sem uporabila delno strukturiran intervju. Intervjuje sem izvedla med aprilom 2022 in aprilom 2023. Vsi intervjuji so bili izvedeni v živo po predhodnem dogovoru za termin. Na začetku vsakega pogovora sem prosila za dovoljenje snemanja pogovora. Vsi udeleženci so mi podali dovoljenje za snemanje zvoka. Prav tako sem sogovornikom zagotovila, da bodo njihovi podatki predstavljeni na način, ki bo zagotavljal njihovo anonimnost.

Predstavila sem jim potek intervjuja, in sicer, da se bomo prek intervjuja premikali po treh sklopih; strokovno delo na področju rejništva na centrih za socialno delo, nato, kako poteka sodelovanje med vsemi udeleženi v procesu rejništva ter še za konec vsebuje intervju v tretjem delu vprašanja o statističnih in demografskih podatkih otrok v rejništvu, rejniških ter matičnih družinah.

Sogovorniki so tako skozi intervju predstavili situacijo rejništva na svoji enoti Centra za socialno delo Južna Primorska. Pridobljeni podatki pa so bili izhodišče za nadaljnjo analizo.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Pridobljene podatke sem obdelala in analizirala s pomočjo kvalitativne analize podatkov, ki jo sestavlja šest korakov. Prvi korak je urejanje gradiva, nato določimo še enote kodiranja. Začnemo z odprtim kodiranjem in za tem izberemo in definiramo relevantne pojme in kategorije, nato opravimo odnosno kodiranje, zadnji korak pa je oblikovanje končne teoretične formulacije (Mesec, 1997, str. 29).

V začetku sem naredila transkripcijo vseh štirih intervjujev. Ker so se pogovori snemali, sem lahko kasneje transkripcije zapisala dobesedno. Ker sem želela obdržati avtentičnost in slikovitost intervjujev, sem izjave obdržala v pogovorni, narečni vrsti jezika. V transkripcijah so tako prisotna tudi mašila in nedokončane misli. Transkripcijo intervjujev imam shranjeno v osebni arhivu.

V naslednjem koraku sem gradivo analizirala z odprtim kodiranjem. Relevantnim izjavam, ki sem jih označila v zapisih, sem določila kode, pojme, kategorije in teme. Vsak intervju sem označila z zaporedno številko npr. 1SD = socialna delavka 1. Vse podatke sem zapisala v tabele.

Zaradi večje preglednosti ima vsak intervju svojo tabelo odprtega kodiranja. Tabele odprtega kodiranja vseh intervjujev so dodane v prilogah pod oznako 9.2.

Primer:

OZNAKA ENOTE	ENOTA	KODA/ POJEM	KATEGORIJA	TEMA
1SD1	Zahteva in delo z otroki, pa rejniško družino in matično družino ... to povezovanje	Delo z vsemi udeleženi	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD2	kar je dobro, ker je zelo strukturirano.	Strukturirano delo	Pozitivne strani rejništva	strokovno delo na področju rejništva
1SD3	imaš točno pravilnik, ki mu slediš, postopek kaj delaš z matično družino, kaj delaš s kandidati za rejnike na ta način strukturirano	Določen zakonodajni okvir	Pozitivne strani rejništva	strokovno delo na področju rejništva
1SD4	Potem je pa tudi zelo odgovorno	odgovorno delo	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva
1SD5	Meni se zdi, da je tudi precej stresno zaradi tega, ker nisi odvisen samo od sebe, ampak tudi od drugih okoliščin	Stresno delo	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva

Podatke sem nato še osno kodirala, kjer sem združevala pojme iz vseh intervjujev in jih hierarhično uredila. Najvišje so bile zapisane teme, znotraj katerih sem pripisovala kategorije in znotraj teh še smiselno razporedila kode. Osno kodiranje je razvidno v prilogi pod oznako 9.3.

Primer:

1. STROKOVNO DELO NA PODROČJU REJNIŠTVA

a) *Izzivi strokovnih delavk*

- pomanjkanje rejniških družin (1SD6, 2SD25 4SD33, 4SD34)
- pomanjkanje časa (4SD19, 4SD20)
- iskanje rejniške družine (1SD30, 1SD32, 2SD24, 3SD34, 3SD35)
- motivacija matične družine za spremembe (1SD33)

Rezultate kvantitativne analize statističnih in demografskih podatkov o otrocih v rejništvu, rejniških in matičnih družin sem obdelala s pomočjo programa Excel in jih grafično predstavila v poglavju rezultati. Analizirala sem število otrok v rejništvu in kako se je to število v obdobju

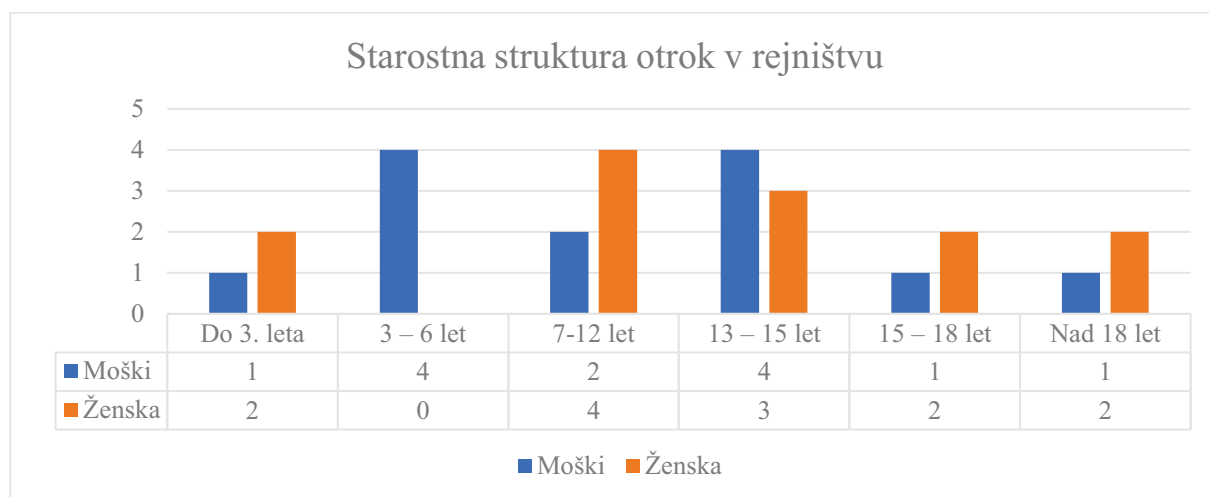
med 2012 in 2021 spreminjalo. Analizirala sem tudi starost otroka v času namestitve v rejniško družino in v času intervjuja, od kod so otroci prišli v rejniško družino in koliko so oddaljeni od matične družine ter število rejniških družin na območju CSD Južna Primorska.

4. REZULTATI

V tem poglavju predstavljam rezultate raziskave. Na začetku so predstavljeni statistični in demografski podatki o otrocih v rejništvu, rejniških ter matičnih družinah, ki sem jih pridobila s kvantitativno analizo. V nadaljevanju pa so predstavljeni še rezultati pridobljeni s kvalitativno analizo intervjujev. Rezultate bom predstavila po raziskovalnih temah in kategorijah. Teme so razvidne v podnaslovih poglavja, kategorije pa sem označila s krepkim tiskom in se od besedila ločijo. Napisano sem podkrepila tudi z izjavami intervjuvank, le-te so označene z oglatim oklepajem ter poševnim tiskom.

4.1. Starostna struktura otrok v rejništvu

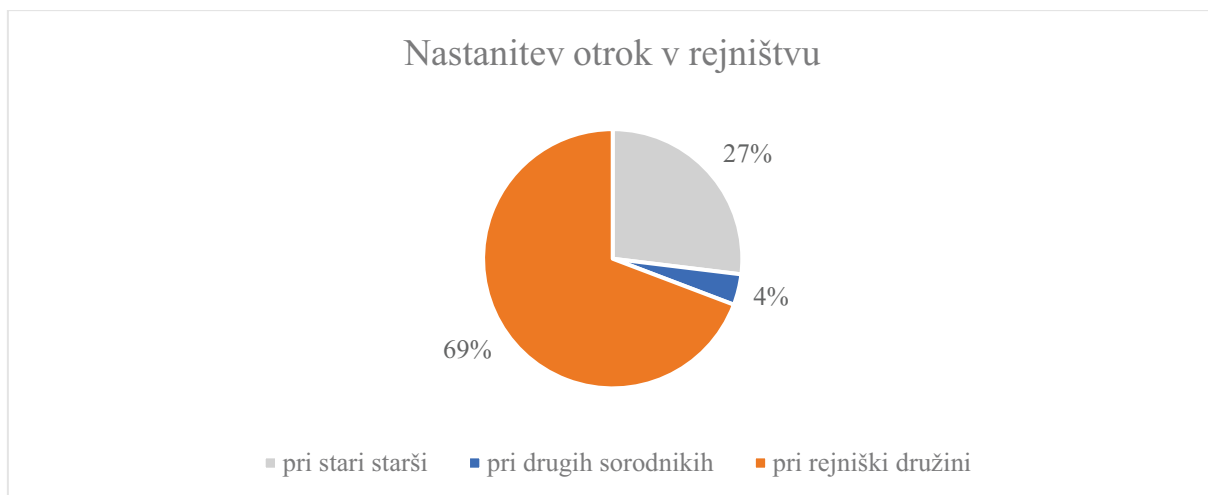
Iz grafa je razvidno, da je na območju štirih enot Centrov za socialno delo Južna primorska trenutno v rejništvu 26 otrok. Od tega so trije v starosti do treh let, štirje v starosti 3–6 let, šest otrok v rejništvu ima 7–12 let, sedem otrok je v starostni skupini 13–15 let, trije otroci so že mladostniki med petnajstim in osemnajstim letom starosti, trije otroci pa so že polnoletni.

Graf 4.1: Starostna struktura otrok v rejništvu

4.2. Nastanitve otrok v rejniških družinah

Otroci so nastanjeni v različnih oblikah rejniških družin. 27 % otrok je v sorodstvenem rejništvu pri starih starših, 4 % otrok je v sorodstvenem rejništvu pri drugih sorodnikih, 69 % otrok pa je nastanjenih pri drugih, ne sorodstvenih rejniških družinah.

Graf 4.2: Nastanitev otrok v rejništvu

4.3. Otroci v rejništvu skozi leta

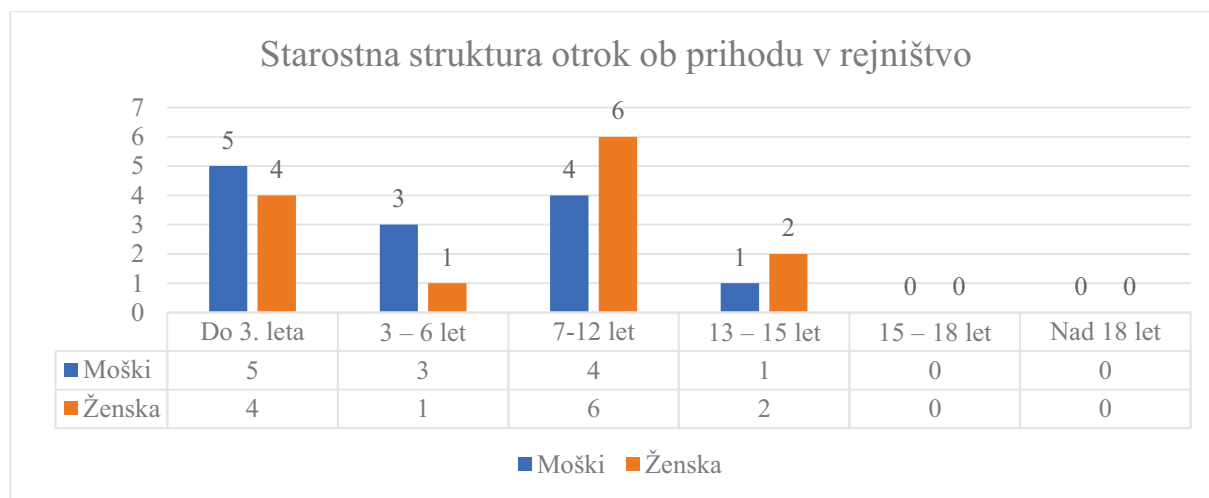
Intervjuvanke sem prosila tudi za podatek števila otrok za vsako leto v obdobju desetih leti. Iz grafa je razvidno, da je število otrok v obdobju desetih let na območju centrov za socialno delo Južna primorska ni preveč nihalo, se je pa v tem obdobju številka le nekoliko znižala. Število se je znižalo iz 30 otrok v letu 2012, na 26 otrok v letu 2021.

Graf 4.3: Število otrok v rejništvu skozi leta

4.4. Starost otrok ob prihodu v rejniško družino

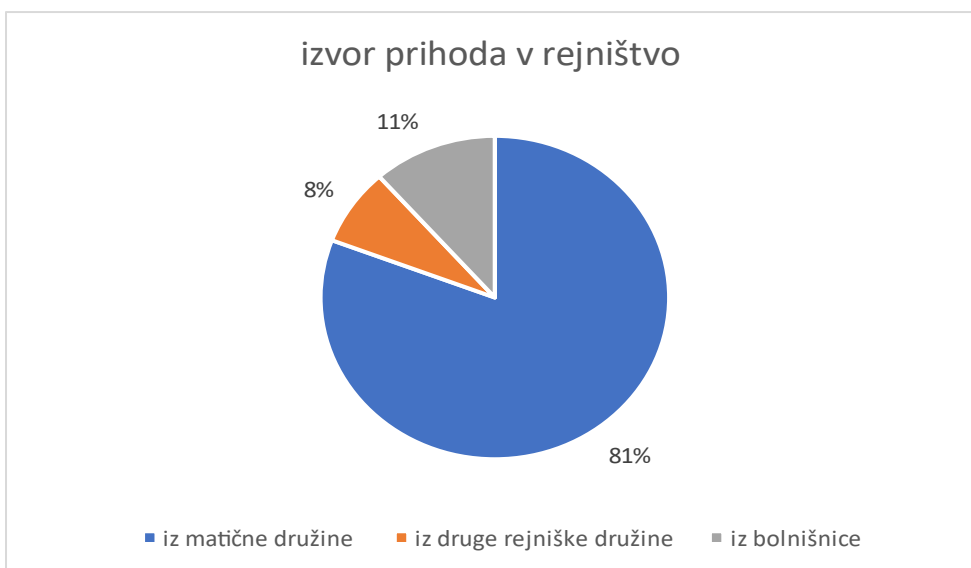
Otroci prihajajo iz matičnih družin v rejništvo v različnih starostnih obdobjih. Iz grafa je razvidno, da največ otrok zapusti svojo matično družino med 7 in 12 letom ter malčki do tretjega leta starosti. Otroci iz območja Južne Primorske, ki so zdaj nameščeni v rejniški družini, so štirje bili stari tudi med 3 in 6 leti, trije pa celo že starejši od 13 let.

Graf 4.4: Starostna struktura otrok ob prihodu v rejniško družino

4.5. Prihod v rejniško družino

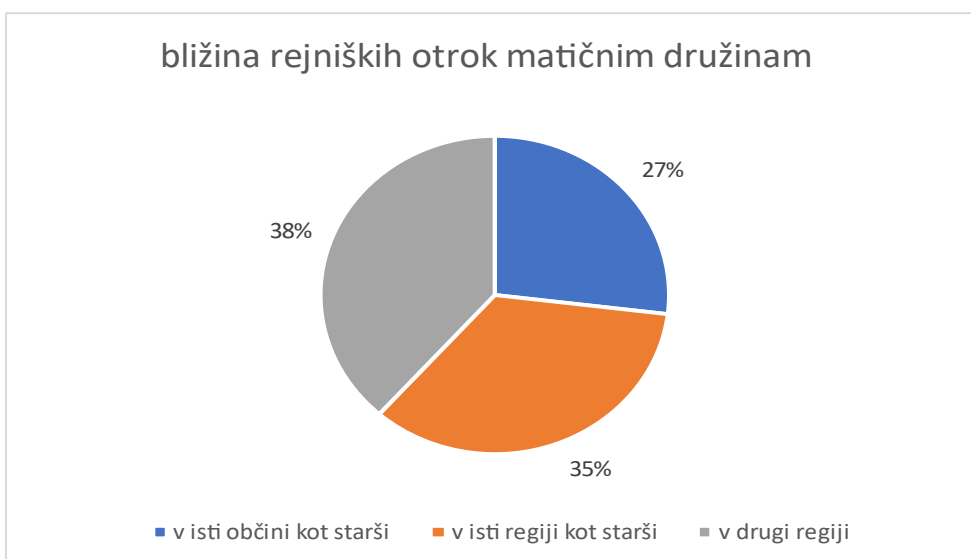
Otroci so v rejniške družine prišli iz različnih okolij. Največ otrok, kar 81 % vseh otrok, ki je trenutno v rejništvu iz Južne Primorske regije, je v rejniške družine prišlo neposredno iz matičnih družin, 8 % otrok je v trenutne rejniške družine prišlo iz prejšnjih rejniških družin, 11 % otrok pa je v rejniške družine prišlo neposredno iz porodnišnice.

Graf 4.5: Izvor otrok v rejniških družinah

4.6. Oddaljenost otrok v rejništvu od matični staršev

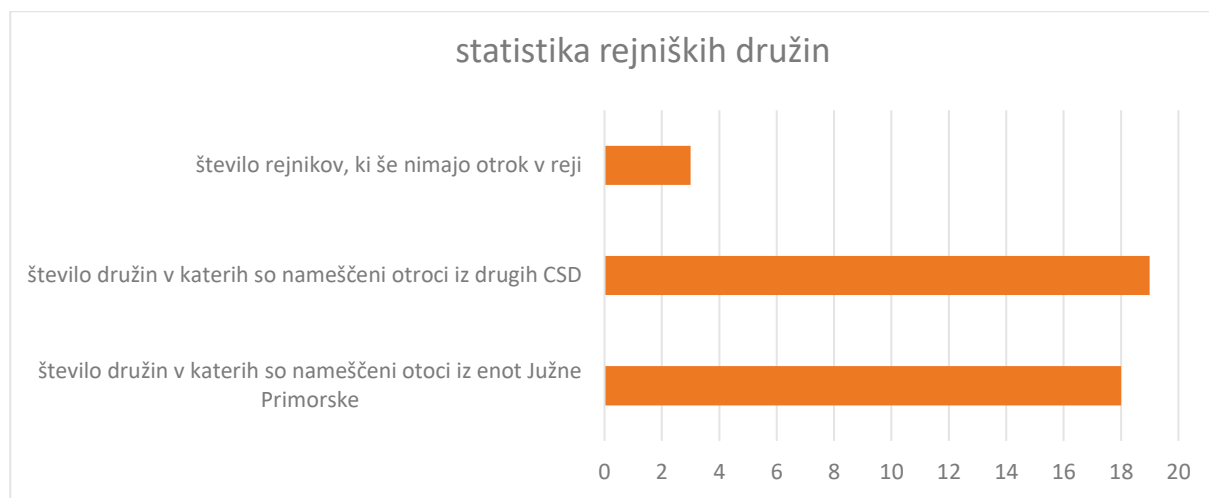
Otroci so glede na bivališče sedanjih rejniških družin različno oddaljeni od svojih matičnih staršev in svojih prvotnih domov. Največ, kar 38 % otrok živi zdaj z rejniško družino v drugi regiji kot njihovi matični starši, 35 % otrok živi v isti regiji kot matični starši, 27 % otrok pa z rejniki živi v isti občini, kot so prej živeli z matičnimi starši.

Graf 4.6: Bližina rejniških družin matičnim družinam

4.7. Rejniške družine na območju CSD Južna Primorska

Vseh rejniških družin je na območju Centra za socialno delo Južna Primorska kar 40. V devetnajstih izmed teh družin so nameščeni otroci iz drugih regij, v osemnajstih rejniških družinah so otroci iz enot Centra za socialno delo Južna Primorska, tri rejniške družine iz registra na tem območju pa so trenutno brez nameščenih otrok.

Graf 4.7: Statistika rejniških družin

4.8. Strokovno delo na področju rejništva

Tema strokovno delo na področju rejništva je najobširnejša tema, zato sem jo razdelila v naslednje kategorije: obseg dela, metode dela, izzivi strokovnih delavk, delo z rejniki, delo z otroki, delo z matično družino, izbor ustrezne rejniške družine, zahtevnost področja ter zaključevanje rejništva.

- OBSEG DELA

Kot socialna delavka na področju rejništva si vpeta med številne ljudi ter med številne lastne vloge ter naloge povedo moje sogovornice. Delo na področju rejništva je **delo z otroki, rejniki ter matično družino** [»Zahteva in delo z otroki, pa rejniško družino in matično družino ... to povezovanje« (1SD1)]. Si **svetovalec, koordinator, nudiš oporo rejniškemu sistemu, sodeluješ z institucijami, povezuješ udeležene** [»Naša vloga je tako, da pač nudiš podporo rejniškemu sistemu, torej rejnici, pa tudi otroku, ki gre v rejništvo in pa tudi dejansko sodeluješ z nekimi institucijami, povezuješ udeležene no tako nekako.« (4SD1)]. Pomembno delo je tudi

preverjanje ustreznosti kandidatov za rejnike [*»Če ti delaš s kandidati za rejnike, je moja naloga predvsem v bistvu neko preverjanje ustreznosti.« (1SD7)*]. **Skličeš IPS, pripraviš rejniške pogodbe ter spremljaš otroka** [*»tudi kličeš IPS-e, pripraviš rejniško pogodbo, spremljaš otroka, če si center otroka (1SD11)*]. Ena izmed strokovnih delavk pove, da v njeno delo spada tudi **priprava otroka na odhod v rejništvo** [*»potem je priprava otroka tudi na vstop v rejniško družino (3SD7)*]. In ko se pojavijo težave in izzivi jih pomaga razrešiti.

- METODE DELA

Kot metode dela so strokovne delavke največkrat izpostavile **svetovalno delo in pogovor** [*»To naredimo s pogovorom, pač pa s tem, da ti v bistvu jih povabiš v dialog, v sodelovanje ...« (2SD18)*]. [*»V bistvu bolj kot ne res vse udeležene pripravljamo z pogovori« (2SD14)*]. Pogovore opravljajo tako posamično kot z vsemi udeleženi skupaj [*»Pogovore opravimo pač najprej posamično in potem še z vsemi udeleženi skupaj.« (2SD15)*]. Z rejniki delujejo po principu **naslavljanja težav in stisk ter stremjenja k rešitvam** [*»Drugače pa pač tako kot z rejniki delaš tudi z matičnimi starši, na iste principe, torej naslavljanje težav in stisk pa strmenje h rešitvam« (2SD49)*].

Nekoliko drugače je pri delu z otroki. Kot metodo dela uporabljajo **pogovor, prilagojen otroku, skozi igro in z risanjem** [*»ga pač sprašuješ, skozi Igro mogoče, lahko rišejo, na takšen način mu tudi približamo te tematike.« (2SD46)*]. Ko je otrok že nameščen, strokovne delavke tudi **obiščejo otroka v novem domu** [*»večkrat se opravi kakšen obisk na domu, tako da se tam z otrokom srečamo« (3SD49)*]. Skozi celoten proces se trudijo, da bi bil otrokov glas slišan, če pa mislijo, da jim to ne uspeva, **otroku postavijo zagovornika**. [*»ampak se mi zdi pomembno, da tam, kjer pa ni slišan, da se otroku postavi zagovornik« (4SD45)*].

- IZZIVI STROKOVNIH DELAVK

Intervjuvane strokovne delavke so povedale, da **je izzivov veliko** [*»veliko izzivov« (2SD23)*]. Vse sogovornice so se strinjale, da je **izziv najti primerno rejniško družino** [*»izzivi so že najti primernega rejnika oziroma rejniško družino« (2SD24)*] oziroma rejniško družino nasploh, saj le-teh primanjkuje in **ni rejniških družin za nameščati otroke** [*»Realnost pa je taka, da se rejniki ne najdejo, ker druge kolegice me kličejo in tudi ko vidim, ko odgovarjam na te vloge, včasih tudi po trikrat grejo ven na povpraševanje.« (4SD33)*]. [*»mi se soočamo s tem, da je vedno več ukrepov, vedno več je otrok, ki bi rabili neko namestitev ... ni pa rejniških družin« (2SD25)*]. Ena je celo povedala, da tiste **rejniške družine, ki pa so proste, otrok niso**

pripravljene sprejeti [*»Iskanje rejniške družine je največji izziv za nas, zaradi tega, ker veliko rejniških družin je prostih, ampak niso pripravljeni sprejeti otrok.«* (1SD30)].

Izzivi, s katerimi se soočajo strokovne delavke, so tudi povezani s sodelovanjem med strokovnimi delavkami in matičnimi družinami. Pravijo, da je **izziv, kako pristopiti k matičnim družinam** [*»Tukaj je zdaj en tak poseben izziv, tudi stroke verjetno za naprej, kako pristopiti k tem matičnim staršem«* (4SD12)] in **kako jih motivirati za potrebne spremembe** [*»Pri matičnih starših mi je res ena velika uganka, kako ti prisiliti v bistvu nekoga, da bo nekaj spremenil, da bi se lahko ta otrok res čez 3 leta vrnil.«* (1SD33)], še zlasti ko le-te **ne želijo sodelovati** [*»... v večini primerov so starši odklonilni do centra, niso pripravljeni na sodelovanje«* (1SD16)]. Socialne delavke običajno matične družine večkrat povabijo na pogovor, ki ga te največkrat zavrnejo. S tem pokažejo na nepripravljenost za sodelovanje. Zaradi številnih nalog in obremenitev socialnih delavk te ne vztrajajo pri nadaljnjem vzpostavljanju stikov.

Svojevrsne izzive prinaša tudi delo z otroki v rejniškem sistemu. Izbrati je treba otroku prave rejnike, in če imajo rejniki že nameščene otroke, je treba **ugotoviti tudi skladnost otrok med sabo**. [*»se mora tudi pogledat kompatibilnost med že obstoječim otrokom v rejništvu in tistim ki bi ga želeli namestiti«* (2SD67)]. Ena izmed sogovornic pa je potarnala, da je največji izziv šele, **kako ohranjati rejništvo**, ko je otrok enkrat že nameščen [*»ko se namesti otroka v rejniško družino, so izzivi, kako ohranjati rejništvo.«* (2SD26)].

Socialne delavke na področju rejništva se soočajo še s **težavo pomanjkanja časa** [*»Jaz se predvsem soočam z kadrovsko podhranjenostjo mislim časovno kapsulo ker nimam časa za nič oziroma preveč je birokracije.«* (4SD19)], mori jih, **kako biti dovolj na terenu med uporabniki in hkrati izpolniti vso potrebno birokracijo** [*»Da bi mogel bolj biti bolj vključen, več biti na terenu ampak z birokracijo ne dohajamo tega tempa. To je največji izziv«* (4SD20)].

Izzivi in veliko vprašanje pa se jim postavlja tudi ob misli, kakšna bi morala biti **promocija za spodbujanje rejništva** [*»Več promocije malo več ozaveščanja bi še potrebovali za vzpodbuditi rejništvo«* (2SD36)], da ne bi bilo več pomanjkanja rejnikov.

- IZBOR USTREZNE REJNIŠKE DRUŽINE

Strokovno delo na področju rejništva v enem delu obsega tudi **iskanje rejnikov** [*»V zadnjem letu se tudi intenzivno ukvarjamo s tem kako pridobiti rejnike, ki jih ni.«* (4SD6)] oziroma iskanje namestitve za otroka. Sogovorniki so mi povedali, kako poteka **postopek iskanja rejnikov**. Ob začetku iskanja primerne rejniške družine CSD pošlje dopis oziroma poizvedbo z informacijami o otroku, drugim centrom za socialno delo in nato čaka, da se ti

oglasi drug CSD s primerno rejniško družino [*»pošlješ ti dopis po celi Sloveniji če imajo prosto rejniško družino. Napišeš opis oziroma karakteristike otroka. Potem se oglasi drug center in reče »imamo pa prostega rejnika« in pol se mi dobimo skupaj.« (1SD47)]]. V teoriji se vedno reče, da se išče otroku primernega rejnika, a vse intervjuvanke so povedale, da se zaradi pomanjkanja rejnikov [*»Zdaj zadnje čase je tako, da imamo po navadi eno izbiro, ker dejansko mi otroku izbiramo primerno rejnico, teh pa ni veliko na izbiro.« (4SD5)]], ne da iskati najprimernejšega rejnika, ampak sprejmeš tistega, ki je sploh prost. [*»Ja zdaj tej rejniki, ki so na razpolago, torej za sprejem otroka v rejniško družino mi take rejnike seznanimo, da imamo poizvedbo za otroka, opišemo otroka, njegovo situacijo, razloge, da bi šel v rejniško družino in v kolikor rejniki izkažejo zanimanje, se potem začne malo bolj poglobljeno tudi v sodelovanju s centrom otroka« (3SD84)]]. Strokovni delavci s potencialnimi rejniki oziroma, ko so ti še kandidati za rejnike, preverijo tudi primernost kandidatov in **naredijo oceno primernosti kandidata**. [*»Rejniki torej gredo skozi ene take v bistvu teste bom rekla in potem so izbrani glede na to ali so primerni ali ne« (3SD12)]]. To preverjanje vsebuje preverjanje motivov za odločitev izvajanja rejniške dejavnosti, preverjanje bivalnih pogojev ter drugih dejavnikov, ki bi kakorkoli lahko vplivali na razvoj otroka.****

- DELO Z REJNIKI

Strokovno delo na področju rejništva v enem delu zajema delo z rejniki. Intervjuvanke so mi predstavile, kaj vse to zajema. Povedale so, da se rejnike **pripravlja na rejništvo** [*»Če ti delaš s kandidati za rejnike, je moja naloga predvsem v bistvu neko preverjanje ustreznosti.« (1SD7)]]. Ko se kasneje v procesu rejništva pojavijo izzivi, je treba **delati z rejniki, da zdržijo obdobje krize** in negotovosti [*»Ko se pojavijo čustveno vedenjske težave pri otroku, dostikrat je treba z rejnicami delat, da zdržijo to obdobje, da ne opustijo rejništva, ker tudi do tega lahko pride, ne.« (2SD30)]]. Nekateri rejniki potrebujejo **podporo pri sodelovanju z matičnimi starši** [*»Tako, da nekateri pa rabijo vseeno kakšno našo podporo, »support« centra, da lažje razumejo biološke starše« (3SD94)]]. Prav vsi sogovorniki so povedali, da **so rejnikom ves čas na voljo na telefonski številki**. [*»Moje rejnice imajo mojo privat številko in če karkoli me pokličejo. Jaz sem vedno pripravljena pomagati ampak tisto ni v okviru več mojega delovnega časa, je moja dobra volja.« (4SD27)]]. Ena izmed sogovornic pa je stavek zaključila, da je **cilj rejništva**, zadovoljna rejnica. Ob mojem vprašanju, ali se rejnikom podrobno predstavi situacija otroka, so se vsi strinjali, da **transparentnost o situaciji otroka** mora biti. [*»se predstavi rejniški družini otroka ter vse otrokove posebnosti in specifične« (3SD11)]]. [*»Oni so******

tisti, ki morajo sodelovati z matično družino in zato je pač tudi tu določena mera transparentnosti ki mora biti,« (2SD13)].

- DELO Z MATIČNO DRUŽINO

Eden izmed večjih izzivov, o katerem so moji sogovorniki poročali, je bilo delo z matično družino. Do tega pride pred vsem zaradi **nepripravljenosti staršev na sodelovanje**. [*»jaz imam slabo izkušnjo, kar se tiče dela z matično družino, ker nisem imela nobene izkušnje, da bi bili pripravljeni sodelovat« (1SD20)*]. Zato jih večina poroča, da z matičnimi družinami sploh ne sodelujejo [*»mi tu nimamo nekih primerov nekega res sodelovanja z matičnimi družinami, kot bi v bistvu morale zgledati v rejništvu.« (2SD52)*]. [*»velikokrat se starši tudi na žalost ne odzivajo, imajo veliko opravičil In izgovorov.« (3SD67)*].

Če so pa matične družine pripravljene sodelovati s strokovnimi delavci na centru za socialno delo, se skupaj z njimi ustvari **načrt pomoči** družini za spremembe. [*»v tem načrtu pomoči je notri opredeljeno veliko stvari, na primer, da se starša vključita v zdravljenje, da si poiščeta zaposlitev, da ne vem ... nista več brezdomca, da si poiščeta bivališče.« (3SD29)*]. Zapišejo se ukrepi za izboljšanje pogojev, da bi se otrok lahko vrnil. Družini se nato pomagajo uresničevati zastavljeni cilji. Pomagajo se jim urejati transferji, iskati stanovanje ... Za boljši napredek se **matične družine usmerjajo tudi na druge institucije** [*»Ti ga usmerjaš na različne oblike pomoči, potem ti to spremljaš če obiskujejo te oblike pomoči in tako ... « (1SD35)*]. Glede **trajanja sodelovanja** so sogovornice poročale, da se z družinami sestajajo enkrat mesečno in takrat poteka **sprotno preverjanje napredka**.

Delo z matično družino zajema tudi **pripravljanje staršev na odvzem otroka**, [*»se starša pripravlja na to, da bo odvzem otroka« (1SD35)*] ter **delo z matično družino ob in po odvzemu otroka**. Intervjuvanke so povedale, da to zajema predvsem pogovor in usmerjanje k spremembam, a tega sodelovanja je izjemno malo.

- DELO Z OTROKI

Delo z otroki se razlikuje od dela z matično družino ter od dela z rejniki. Z otroki je treba **delati na njim prijazen način** [*»Recimo ne posedeš jih na stol, kot odraslega ampak lahko drugače. Skrbiš da ni neka ful velika razdalja, pač take stvari no« (2SD47)*]. Delo z otroki se tudi **razlikuje glede na starost otroka** [*»starejši, ko so potem nekateri se tudi sami obračajo na nas in iščemo skupaj z njimi rešitve« (3SD51)*]. Za komuniciranje z njimi uporabljamo **pogovor, telefonski pogovor in obiski na domu** [*»tekom rejništva ga potem obiskuješ recimo na domu ali pa opraviš telefonski pogovor.« (1SD23)*]. Ena izmed sogovornic je povedala, da

je njen cilj v sodelovanju z otrokom, da ga obišče vsaj enkrat mesečno. Obiski otroka pa niso vedno v njegovo korist, če ga vznemirjajo. *»pri enem fantu, ki ga imam, ko zelo težko sprejema druge osebe, ne bom ga zdaj vznemirjala, pa to raj preverim pri drugih. Recimo pri šoli, pri rejnici ... na ta način, da dobim neko sliko, pa pol ga vidim na IPS, ki ga imamo na 3 mesece. No tak, da imaš nek vpogled« (1SD62)].* Ena izmed intervjuvank je povedala, da ji je **otrokovo mnenje izredno pomembno** *[»Jaz mislim, da je tudi prav, da se jih vpraša ker je fajn, če jim daš možnost izbire, ko jo lahko ponudiš.« (1SD70)]* in tudi preostale sogovornice so povedale podobno, da se po svojih najboljših močeh trudijo **zagotoviti, da je otrokov glas slišan**. *[»Meni je mnenje otrok zelo pomembno, jaz rada slišim otroka in ga tudi podprem, ko le lahko.« (4SD44)].* *[»Tako da se z njim pogovarjamo, otroka povabimo da pride tudi naj IPS-je, ko opravimo obisk na domu se lahko tudi z otrokom sami pogovorimo« (3SD60)].* Eden izmed pomembnejših sodelovanj z otrokom je predvsem v času **priprave otroka na rejništvo**, pove ena izmed intervjuvank *[»v bistvu pogovori. pogovor z otrokom, nek način v bistvu pomoči, načrt pomoči, ki se potem tudi v IPS-jih izvaja. Tako bolj, kot je ta psihosocialna podpora in pomoč.« (2SD17)].* Medtem ko se drugi intervjuvanki zdi, da je teh priprav otroka na rejništvo še premalo *[»Jaz mislim, da bi to mogli več pripravil nameniti otroku ne« (4SD28)].* Pomembno pa je tudi ostajati v stiku z otrokom, ko je ta že nameščen v rejniški družini *[»Jih pokličeš, tako da vejo, da si tu in vprašaš kako so, da ni vedno vse samo izzivi, ampak ne vem, kako je bilo danes v šoli. Kaj ste danes počeli, da jim damo občutek da nam je mar za njih.« (2SD61)].* Poleg tega pa strokovne delavke **povabijo otroka tudi na IPS** *[»Zdaj, kar se tiče tukaj s temi otroci, ki jih imamo v okolišu kar sodelujemo, vidimo jih ko pridejo na IPS ali pa na stike pod nadzorom. Težava je bolj s tistimi, ki so od nas zelo oddaljeni, kar nam otežuje stike« (4SD37)].* Otroci pa imajo poleg strokovnih delavk na CSD tudi razvite različne **podporne sisteme v lokalni skupnosti**. Otrokom na območju CSD Južna Primorska je omogočena podpora Svetovalnega centra Istra za otroke, Centra za duševno zdravje ter različne psihoterapevtske obravnave. *[»Že v sami lokalni skupnosti so določeni podporni sistemi ki, delujejo poleg nas CSD-jev, recimo svetovalni center Istra za otroke, potem je center za duševno zdravje, en kup psihoterapije, recimo tudi občina določene subvencionirane.« (4SD52)].*

- ZAHTEVNOST PODROČJA REJNIŠTVA

Kar se tiče zahtevnosti dela na področju rejništva, so bile intervjuvanke nekoliko bolj zgovorne. Povedale so, da je **delo zelo odgovorno** *[»je pa tudi zelo odgovorno« (1SD4)],* področje dela pa zelo **prepleteno in kompleksno** *[»je kar stalno neko prepletanje, med temi biološkimi starši, rejniki in otroci« (3SD48)].* Ena izmed sogovornic je povedala, da se ji delo

na tem področju zdi zdelo **stresno**, ker si odvisen predvsem od drugih okoliščin [*»Meni se zdi, da je tudi precej stresno zaradi tega, ker nisi odvisen samo od sebe, ampak tudi od drugih okoliščin« (1SD5)*] in ker je **konstantno delo z vsemi udeleženi** v procesu rejništva. [*in je treba vseskozi od, kadar se otroka namesti v rejniško družino oziroma že prej delat z vsemi temi tremi udeleženi.*» (3SD3)]

4.9. Matične družine

V temo matične družine so uvrščene naslednje kategorije: vzroki za odvzem otroka, (ne)sprejemanje situacije ter stiki med otrokom in matično družino.

- VZROKI ZA ODVZEM OTROKA

Vsi sogovorniki so kot poglavitne vzroke za odvzem otroka od matičnih staršev našeli **prekomerno uživanje alkohola, uživanje prepovedanih drog in drugih substanc**. [*»Glavni vzroki so alkohol, droge, nasilje v družini ... to so poglavitni vzroki.« (1SD39)*]. Ena izmed sogovornic je celo poročala o **življenjsko ogrožajočih okoliščinah** za otroka, če bi le-ta ostal v primarni družini. V teh družinah vladajo **neurejene razmere za bivanje**, starši pa ali ne znajo ali **ne zmorejo poskrbeti za dobrobit otroka**. [*»Večinoma so to res hude hudo, neurejene razmere, hude vzgojne nemoči, tako hude, da se jih v bistvu v samem procesu pred ukrepom ni dalo urediti.« (2SD57)*]. Največkrat je prisotno tudi **nasilje**, povedo. [*»dosti je zasvojenosti, nasilja, razmere, ki niso okej ne, je zanemarjanje in surovo ravnanje.« (2SD56)*]. Številni starši pa za otroka ne zmorejo poskrbeti, češ da imajo **zmanjšane starševske kapacitete** [*»vzporedno s temi drugimi dejavniki so tudi take minimalne oz. zmanjšane starševske kapacitete.« (4SD41)*] in/ali **težave v duševnem zdravju**.

- (NE)SPREJEMANJE SITUACIJE

S sogovorniki sem se v intervjuju pogovarjala tudi o tem, kako matične družine, matični starši sprejmejo odvzem otroka in njegovo namestitev v rejniško družino. V večini so sogovorniki poročali o tem, da **starši ne zmorejo sprejeti odvzema otroka** [*»Ja zelo zelo težko se starši sprijaznijo z nastalo situacijo.« (4SD9)*], in se mu **upirajo** [*»Večina staršev se upira temu.« (3SD18)*]. Ena izmed intervjuvank je povedala, da je **odvzem za starša še ena velika rana, še ena velika izguba** [*»odvzem otroka, je še ena dodatna travmatična izkušnja, ki jo težko prebrodijo.« (3SD64)*]. In prav zaradi tega pride velikokrat do **jeze staršev na CSD** [*»po*

navadi ta prva faza, zajema veliko jeze predvsem na CSD-je« (3SD21)], napake pa si težko priznajo.

Nekateri starši pa se z nastalo **situacijo lažje sprijaznijo** [»Ja tako da jim je pa potem v praksi možno, da se to tudi spremeni in da starši sprejmejo situacijo« (3SD22)], se **začnejo za otroka boriti** in si prizadevati **za spremembe**, da bi se otrok lahko vrnil. [»Se vključijo v te aktivnosti, nimamo pa nekega feedbacka koliko recimo naredijo.« (4SD13)]

- STIKI MED OTROKOM IN MATIČNO DRUŽINO

Stiki med matičnimi starši in otrokom, ko je enkrat nameščen v rejniško družino, potekajo različno. Dve izmed sogovornic sta povedali, da se **za obliko in trajanje stikov dogovorita** rejniška in matična družina sami med sabo [»načeloma ne moremo biti prisotni na teh stikih, ker to so potem stiki pod nadzorom, tako da je vse v dogovoru med njimi kako pa kaj,« (2SD60)], spet tretja sogovornica je povedala, da sta **način in trajanje stikov, določeno vnaprej** [»Če recimo ni prepovedi stikov so omejeni, se pravi imaš recimo enkrat na teden /eno uro ali pa en dan ali pa 2 dni. Ni pa prosto po Prešernu, ker otrok je z razlogom odvzet od staršev ...« (1SD41)]. Lahko pa je tudi **prepoved stikov** [»Nekateri imajo prepoved stikov in pol ni stikov ali pa so recimo stiki na drugačen način, se pravi prek telefonski ali pa video klicev« (1SD40)].

Po besedah strokovnih delavk veliko staršev ob oddaji otroka v rejniško družino **nima več želje po stikih** [»50 procentov je pa takih, da v bistvu izgubijo stik z otrokom se ne zanimajo, grejo svojo življenjsko pot.« (3SD26)]. Včasih je pa situacija obratna in si **otroci ne želijo stikov s starši** [»drugim je zelo težko in ne želijo imeti stikov« (3SD77)], a največkrat **želja po stikih je** [»Ja zagotovo so želje po stikih iz strani otrok.« (4SD53)] in [»Če otrok izrazi željo, da bi rad želel imeti stike mu jih poskusimo omogočiti« (3SD81)].

4.10. Otroci v rejništvu

V temo otroci v rejništvu spadajo naslednje kategorije: spoznavanje otroka z rejnikom, nameščanje otroka, oddaljenost namestitve, prilagoditve otrok na bivanje v rejniški družini, zaključevanje rejništva, dolgotrajno rejništvo travmatične izkušnje ter.

- SPOZNAVANJE OTROKA Z REJNIKOM in NAMEŠČANJE OTROKA

Po besedah intervjuvank se **otrok spozna z rejniki že pred nastopom rejništva**. [»Načeloma se prej spozna otroka z rejniško družino,« (3SD10)]. Srečajo se **v okolju, ki je otroku blizu** [»se prvo srečajo v nekem drugem okolju ali je to krizni center ali je to šola,

potem pa v bistvu otroka pospremiš v to novo rejniško družino« (1SD22)]. [»gre se na kakšen sprehod, recimo jih lahko peljejo rejniki ali pa se kej igrajo kakšno igrico ali pa gredo v kino, na sprehod ...« (3SD52)]. Otrok pa lahko že **pred namestitvijo tudi obiše rejnike na domu, kjer se mu razkaže novo domovanje** [»Veliko krat je bil že prej mogoče na obisku pri teh rejnikih se mu pokaže, kje bo živel, kje bo njegova sobica« (3SD53)]. Ko pride čas namestitve, otroka največkrat spremlja strokovni delavec [»od tam, kjer je otrok, ga spremlja torej strokovni delavec otroka do bivališča rejnikov« (3SD54)].

Čeprav največkrat ni možno izbirati med rejniškimi družinami, si, če je le mogoče, pri nameščanju otroka **prizadevajo uresničiti otrokovo najboljšo korist**, pove ena izmed sogovornic. [»Ko pa nameščaš otroka gledaš itak kaj bo v večjo otrokovo korist, ni važno ali je to par ali en rejnik.« (1SD45)]. [»Če je en otrok, recimo ko bi nujno potreboval neko moško figuro, ga verjetno ne boš dal samski osebi rejnici.« (1SD46)]. V otrokovo korist je običajno tudi to, da če se le da, **se sorojencev ne ločuje** [»če je več sorojencev, načeloma se ne drob, ker ni v njihovo korist« (1SD31)], pomemben faktor pri nameščanju otroka pa je tudi **medsebojna skladnost otrok v družini** [»Vedno je treba premišljeno kombinirati če je več otrok, ni pa da bi imel »chechk« listo pa si kar v kljuko ali pa nek test, da bi izpolnil ... je dobro za premisli kako pa kaj« (1SD53)].

Vsako nameščanje otrok je drugačno, pove ena izmed intervjuvank. Včasih se rejniško družino najde že po dveh tednih, drugi jo čakajo več mesecev [»Vsaka primer je čisto tak individualen. Nimamo neke prakse, da bi rekli, da je za vse tako. Vsako nameščanje otroka je individualno, je posebno, je samosvoje « (4SD63)].

- ODDALJENOST NAMESITVE

Glede oddaljenosti namestitve otroka so moji sogovorniki imeli deljena mnenja. Nekateri pravijo, da je **bolje, če otrok živi z rejniško družino v bližini matičnih staršev** [»Super bi bilo, če so nekje blizu, da se lahko otroci in starši obiskujejo, da ni pol rejnikom, naloženo še dodatno delo da bi morali otroka peljati čez pol Slovenije na stike s starši.« (4SD65)], drugi pa pravijo, da je **v določenih primerih boljše, če je otrok nameščen daleč od doma** [»Zdaj, če so starši nasilni, lahko imajo celo sorodstvo za sabo, kjer so tudi sorodniki nasilni in je ugotovljeno, da bi za otroka na primer bilo zelo ogrožajoče, da bi ostal v tem okolju, potem je lažje če se ga pošlje na drugi konec« (3SD91)]. Ena od sogovornic je povedala, se običajno rejniki najprej iščejo v svoji regiji in nato drugje. [»Načeloma je pa tako, da prvo iščemo v svoji regiji, če imamo prostega rejnika in potem po navadi ga nimaš in greš v druge regije po celi, Sloveniji.« (1SD55)],

- PRILAGODITVE OTROK NA BIVANJE V REJNIŠKI DRUŽINI

Ko sem sogovornike vprašala o prilagajanju otrok na nove okoliščine, so mi v večini odgovorili, da **se otroci dobro prilagodijo** [*»ja otroci vpijajo hitro, se prilagodijo običajno brez težav vsi.« (1SD67)*]. Otroci v rejništvu dobijo družinsko okolje in spoznajo vrednote, katerih prej pogosto niso poznali [*»Čutijo veliko ljubezni, podpore, se vpeljejo v to družinsko življenje in so hvaležni za to ker prej niso tega imeli« (3SD74)*]. Je pa **veliko odvisno tudi od rejnikov**, kako zna otroka podpreti v novih okoliščinah [*»Od rejnika je predvsem tukaj se mi zdi, da odvisno, koliko on sprejme otroka, mu da svoj prostor, da se otrok privadi.« (1SD68)*].

- ZAKLJUČEVANJE REJNIŠTVA

Pri kategoriji zaključevanje rejništva intervjuvanke povedo, da se **rejništvo zaključi ob polnoletnost ali kasneje, ko otrok konča šolanje. Le redko kdaj pa z odhodom otroka nazaj v matično družino.** [*»Večinoma po tem ko končajo srednjo šolo ali pa po polnoletnosti ali pa nekateri tudi končajo kakšno fakulteto ali višjo šolo in se potem rejništvo zaključi pri rejnikih.« (3SD56)*]. Ena sogovornica pove, da se **pogodba lahko podaljša** na lastno željo rejnikov in otrok ter zaradi težav v telesnem in/ali duševnem razvoju [*»Ti podaljšaš lahko pogodbo po 18. Letu samo s soglasjem otroka, se pravi on mora podpisati oziroma oba. In otrok in rejnik, da sta pripravljena, mi pa ugotovimo če je to v otrokovo korist.« (1SD65)*].

- DOLGOTRAJNO REJNIŠTVO

Glede trajanja rejništva so vsi intervjuvanke povedale, da v večini primerov so to **dolgotrajna rejništva** [*»V večini primerov dosedanje prakse gre res za zelo dolgotrajna rejništva.« (4SD42)*]. Ena sogovornica je celo poročala, da se v obdobju njenega dolgoletnega dela **še nihče ni vrnil nazaj v matično družino.** [*»Pač pri nas se ni noben otrok še vrnil v matično družino.« (2SD41)*]. Po prenehanju rejništva pa lahko otrok z dogovorom tudi ostane in nadaljuje življenje pri rejnikih [*»dosti otrok pa pač nikoli ni posvojenih, ampak živijo z rejniki, kot da bi bili njihovi« (2SD50)*] in to se po poročanju sogovornic pogosto dogaja. Ena izmed intervjuvank je izrazila **upanje na krajše rejništvo z novim zakonikom**, ki je stopil v veljavo [*»Sama sicer upam, da sedaj z novim zakonikom, da bomo uspeli upoštevati zakonik in da bodo prišle boljše prakse z trajanjem rejništva na res tri leta« (4SD43)*].

- TRAVMATIČNE IZKUŠNJE

V temo otroci v rejništvu spada tudi kategorija travmatične izkušnje. Otroci namreč pridejo v rejništvo **ranjeni**, [*»Tej otroci pridejo tako zelo ranjeni, da si mi še predstavljati ne*

zmoremo.« (4SD51)] **z veliko čustvene prtljage** [»Kar en nahrbtnik čustvene prtljage prinesejo s sabo, ki se lahko na začetku niti ne kaže pol pa kar naenkrat je neko vedenje, ki ga noben ne razume« (4SD50)] in s številnimi **predhodnimi travmatičnimi izkušnjami**. Ena od sogovornic poudari, da celoten sistem ni nič prijazen do teh otrok [»ampak žal sistem ni ravno prijazen do teh otrok« (3SD37)], in nekateri **otroci potrebujejo psihoterapevtsko obravnavo**, da lahko predelajo pretekle izkušnje [»kakšen otrok rabi veliko psihoterapije, da to predela,« (3SD73)]. Pove še, da **vsak otrok drugače dojema okoliščine** in meni, da je veliko lažje, če je otrok odvzet kot dojenček [»lažje veliko najlažje, če je ne vem odvzet kot novorojenček da je že od začetka v bolj zdravem okolju« (3SD72)] težje pa je za starejše otroke [»Starejši, kot je otrok težje, je za njega, ker se zaveda tega in gre skozi še eno zavrnitev, skozi še eno travmatično izkušnjo« (3SD36)]

4.11. Rejniki

Tema rejniki obsega kategorije; lastnosti rejnikov, motivi za rejništvo, poklicno rejništvo, izobraževanje rejnikov, izzivi rejnikov ter sodelovanje rejnikov z vsemi udeleženi.

- LASTNOSTI REJNIKOV

Rejniki so si med sabo zelo različni. So **različnih starosti** [»Odvisno jaz imam zdaj dve rejnici mladi, eno srednje starosti, pa tudi starejšo ... Čisto odvisno.« (1SD44)], po profilu zaposlitve so vse od **zdravstvenih delavcev, sodnic, učiteljic, gospodinje in samozaposleni**. [»Ful različno, lahko so zaposleni v zdravstvu, šolstvu, samozaposleni ...« (2SD64)]. Večinoma so to **pari brez otrok** [»Večinoma so brez otrok, ni pa nujno, lahko imajo svoje « (3SD88)] in **družine, ki čutijo, da bi še komu pomagali** [»Ampak mi nimamo specializiranega rejništva, to so pač navadne družine, ki čutijo, da bi še komu pomagali in začutijo in gredo skrbeti za nekega državnega otroka.« (4SD25)]. Eni izmed intervjuvank se zdi, da **imajo vsi v sebi srčnost** [»Najbolj se mi zdi, da imajo vsi to srčnost v sebi, da želijo nekemu otroku tudi če je samo v ena delu življenja ponuditi vse, kar jim lahko« (3SD89)]

- MOTIVI ZA REJNIŠTVO

Ena izmed sogovornic meni, da je **pomembno odkriti motive potencialnih rejnikov za rejništvo** [»Meni se mi zdi dober odkrit, kaj je motiv teh kandidatov za rejnike, ker, če jim je point posvojitev potem otroka odtuja od svojih staršev in ne bodo želeli stikov« (1SD43)], vse intervjuvanke se pa strinjajo, da **se motivi rejnikov zelo razlikujejo** [»Motivi so zelo zelo

različni« (3SD87)]. Intervjuvanke menijo, da so motivi, da ljudje postanejo rejniki **pomoč šibkejšemu** [»Izhajajo iz tega, da bi radi pomagali. to je ta glavni motiv, pomoč« (1SD49)], drugim rejniki povedo, da **imajo dodatno prosto sobo** [»Potem vidijo, da imajo prosto sobo, mislim, da imajo prostor, imajo dovolj denarja, časa« (1SD50)] spet tretji se za rejništvo odločijo, ker so **videli rejništvo pri nekom drugemu** [»ali pa recimo poznajo osebe, ki že to izvajajo, pa se potem tudi oni odločijo.« (1SD51)]. Ena izmed intervjuvank meni, da rejniki rejništvo začutijo kot **poslanstvo** [»Se mi zdi, da rejništvo tako kot jaz poslušam je nekje v srcu neko poslanstvo, ki ga začutiš in greš to delat.« (4SD59)]. Sogovornica je izrazila strah, da ima veliko potencialnih rejnikov **skriti motiv po posvojitvi** [»veliko rejnikov pride z željo, da bi tega otroka posvojili oziroma imajo nek tak skrit motiv.« (1SD15)], druga intervjuvanka pa je povedala, da v določenih situacijah motiv za kasnejšo posvojitev sploh ni tako slab [»ko pa recimo ocenimo, da pri določenem otroku ni možnosti vrnitve nazaj v matično družino, tu pa se mi zdi dobro, da imamo te rejnike z željo po posvojitvi zato, ker dejansko če takega otroka vzamejo potem ne rabimo pol spet iskat drugih.« (4SD60)] in zaključila, da na koncu **motiv ni tako bistven, kot je pomembna dobra skrb za otroka**. [»Dejansko jaz verjamem, da tisti, ki skrbi za otroka in da vidi, da je on srečen in da bo vse naredil zanj, potem ni motiv toliko več pomemben ne.« (4SD61)]

- POKLICNO REJNIŠTVO

Ko sem intervjuvanke vprašala glede poklicnega rejništva v Južno Primorski regiji, sem dobila odgovore, kot so; **poklicnega rejništva ni** [»Mi niti nimamo nobenega rejnika ki bi opravljal rejništvo kot poklic.« (3SD95)], **poklicno rejništvo izumira** [»recimo poklicno rejništvo izumira praktično, ne vem, če so še kakšni sploh.« (2SD34)], in da celotna **Primorska nazaduje s poklicnimi rejniki** [»Mislim da cela primorska regija nekoliko nazaduje s poklicnim rejništvom ...« (2SD73)], tisti, ki pa so, so **to bili po navadi že njihovi predniki** je še povedala [»Tako, da v bistvu tisti, ki so poklicni rejniki, so po navadi bili to že njihovi starši ali dedki in babice in je to neka taka stvar, ki se zdaj prenaša iz roda v rod.« (2SD75)]. Ena izmed intervjuvank je povedala, da **zgodovina rejništva na primorskem ni bila usmerjena v poklicno rejništvo** [»Mislim, da tudi zgodovina rejništva ni bila tako usmerjena kot je bila drugje po Sloveniji.« (3SD96)]. Druga pa, da so poklicne rejnice, ki so ostale, **starejše ženske** [»Bi rekla da so poklicne rejnice ostale le š tiste ki so že starejše.« (4SD68)], zdaj pa to ni aktualno, ker so **prihodki prenizki** [»Ni toliko aktualno zato, ker dejansko to so pač le nižji prihodki če se ti podaš v poklicno rejništvo.« (4SD67)]

- IZOBRAŽEVANJE REJNIKOV

Glede izobraževanj rejnikov so bile intervjuvanke kritične. Menijo, da se **rejnike preslabo pripravlja** [*»Jaz mislim, da se naše rejnike preslabo pripravlja« (2SD31)*], da **bi lahko bilo izobraževanj še več** [*»Morda pa bi lahko bilo še več tega, še več izobraževanj.« (1SD60)*] in da **ni idealnega programa** za usposabljanje rejnikov [*»Nimamo zastavljenega idealnega programa usposabljanja rejnikov.« (2SD32)*], češ da je **izobraževanje prekratko** [*»V bistvu se mi zdi, da je usposabljanje rejnikov prekratko, premalo obsežno« (2SD76)*] in da **bi moralo zajemati več tematik** [*»Pa vseeno se mi zdi, da bi mogli nabor več nekih tematik, v bistvu z njimi malo bolj jih psihološko pripraviti na to, kako sprejemate izzive, kako se soočati z izzivi, kako zdržati v težkih situacijah se mi zdi, da je tu premalo« (2SD79)*]. Ena od sogovornic pa meni, da so **izobraževanja rejnikov dobro zastavljena** [*»imaš konstantna izobraževanja, pa se mi zdijo teme zelo primerne,« (1SD59)*], druga pa pohvali to, da mora **vsak rejnik na nekaj izobraževanj letno** [*»Vsak rejnik gre na nekaj izobraževanj na leto.« (3SD43)*]

Kot predlog za izboljšave sogovornice navedejo; uvodno **enotedensko izobraževanje v obliki tabora** [*»Jaz mislim da bi mogli imeti, vsaj preden dobijo rejniki neko odločbo za izvajanje rejništva neko tedensko izobraževanje, kakšen mini tabor z vsemi kandidati, nekaj ...« (2SD77)*] ter **kontinuiran program izobraževanj in podpore** rejnikom [*»Ampak nekdo, ki dela z otroki oziroma s takimi specifičnimi otroci rabi več kot pa samo neko usposabljanje ..., rabi nek program oziroma sistem, preko katerega bodo rejniki konstantno, neprekinjeno obnavljali znanje, pridobivali novo in konec koncev tudi imeli konstantno podporo.« (4SD70)*]

Ena izmed intervjuvank pa zaključi, da poleg vseh izobraževanj **človek za biti rejnik potrebuje tudi življenjske izkušnje**. [*»rabiš tudi nekaj življenjskih izkušenj, da si pripravljen sprejeti otroka, ki prihaja v rejništvo.« (2SD66)*]

- IZZIVI REJNIKOV

Sogovornica je povedala, da se **rejniške družine težko soočajo z izzivi rejništva** [*»Dosti rejniških družin se potem težko sooča z nekimi izzivi, ki jih otrok prinaša« (2SD27)*], sploh tisti rejniki, ki so o rejništvu imeli idealizirano predstavo [*»marsikakšen rejnik ima idealizirano predstavo o rejništvu in o tem, kako se bo sodelovalo s starši in o tem, da staršev mogoče sploh ne bo in podobno« (2SD29)*]. Svojevrstne izzive prinašajo tudi **interakcije, ki nastajajo med biološkimi otroki in otroki, ki pridejo v rejništvo**, saj se za rejništvo odločajo tudi družine, ki že imajo svoje otroke [*»dostikrat se odločijo za rejništvo družine, ki že imajo lastne otroke.« (2SD68)*] in pa **čustveno vedenjske težave otrok** [*»Otroci imajo vedno hujše težave, je kar porast čustveno vedenjskih težav, rejniki pa se s tem ne znajo, soočiti s tem« (3SD42)*]. Ena od

intervjuvank je povedala, da meni, da bi morali biti rejniki prav zaradi izzivov, s katerimi se soočajo, bolj podprti, kot so [*»vsekakor rejniki bi morali biti bolj podprti« (3SD40)*], druga pa pravi, da se tudi **na rejništvo ne da biti pripravljen**. [*»Po drugi strani je pa to še vedno družina, družinsko okolje, v bistvu itak niti na lastnega otroka nisi nikoli zares pripravljen« (2SD78)*]

- **SODELOVANJE REJNIKOV Z DRUGIMI UDELEŽENIMI V PROCESU REJNIŠTVA**

Intervjuvanke poročajo o **dobrem sodelovanju rejnikov s centri za socialno delo** [*»Jih moram prav pohvalit kako dobro naši rejniki sodelujejo z nami.« (4SD62)*]. **Rejniki se tudi radi vključujejo** v dejavnosti centrov za socialno delo [*»Tako pač rejniki se radi vključujejo, se dosti vključujejo vsaj tej rejniki s katerimi jaz delam.« (2SD63)*]. Ena od sogovornic je povedala, da je za nekatere rejnike **še posebej težko sodelovati z matičnimi starši** [*»Težko je za nekatere sodelovati še z biološkimi starši« (3SD46)*], a se zavedajo, da je komunikacija med njimi pomemben dejavnik in del procesa rejništva [*»Rejniki se zavedajo, da je tudi del procesa, to da morajo sodelovat z starši« (3SD93)*].

4.12. Rejništvo

Tema rejništvo se razdeli na kategorijo pozitivne strani rejništva ter kategorijo negativne strani rejništva.

- **POZITIVNE STRANI REJNIŠTVA**

Intervjuvanke so naštele več pozitivnih strani rejništva. Ena med njimi je povedala, da se ji zdi dobro, ker je **področje zelo strukturirano** [*»kar je dobro, ker je zelo strukturirano.« (1SD2)*], **pravilniki in postopki so vnaprej točno določeni**. [*»imaš točno pravilnik, ki mu slediš, postopek kaj delaš z matično družino, kaj delaš s kandidati za rejnike na ta način strukturirano« (1SD3)*]. Povedale so tudi, da je **rejništvo dobro zasnovano** [*»Drugače pa zasnova za rejništvo je super.« (1SD74)*]. Odlično se jim zdi, da **otroci niso v instituciji** [*»kar se tiče tega rejništva, da je pozitivno zaradi tega, da otroci niso v nek institucij, da imaš vseeno neko družinsko okolje, da imajo bolj občutek, da to so doma« (1SD71)*] in da je bolj **individualno prilagojeno** [*»bolj je tak individualno prilagojeno njim to rejništvo« (1SD72)*]. Menijo, da otroci v rejniških družinah **dobijo toplino, ki je prej niso poznali**. [*»sedaj dobijo toplino, ki jim prej ni bila poznana« (3SD76)*]

- NEGATIVNE STRANI REJNIŠTVA

Kot največkrat omenjeno negativno plat instituta rejništva so intervjuvanke omenile drastično **pomanjkanje rejniških družin** [*»Ni družin, ki bi se prijavljala za rejništvo, tako da ne vem, kam bo to peljalo vedno več otrok pa rabi namestitve.« (2SD35)*]. Ena od intervjuvanih strokovnih delavk na področju rejništva pa je omenila tudi **skrb o tem, kaj se dogaja za zaprtimi vrati rejniških družin** [*»Po drugi strani ... mene skrbi predvsem to kaj se dogaja za zaprtimi vrati.« (1SD73)*] in da mogoče **ni dovolj nadzora nad rejniki** [*»Bojim se da ni dovolj nadzora nad tem, nad rejniki.« (1SD75)*]. Druga pa meni, da je slabost rejništva, da **v praksi ne poteka tako dobro**, kot bi moralo. [*»V bistvu rejništvo je na papirju je ful idealno in lepo zasnovano, v resnici pa je redkokdaj tako « (2SD53)*] Največkrat je rejništvo bolj dolgotrajno, kot je predvideno, delo z matično družino je pomanjkljivo, socialne delavke pa imajo premalo časa, da bi lahko optimalno sodelovale v procesu rejništva.

4.13. Individualna projektna skupina

Temo individualna projektna skupina sem razdelila na slednje kategorije; ustanovitev IPS, vodja IPS, člani IPS, otroci v IPS, pogostost IPS, sklicevanje IPS ter namen IPS.

S sogovorniki sem se pogovarjala tudi o individualni projektni skupini, ki je v vsakem procesu rejništva ključnega pomena. Povedali so mi, da se IPS **ustanovi takoj po namestitvi otroka** k rejniški družini [*»V bistvu takoj ko ti namestiš otroka v rejniško družino, takoj po tistem, ko se podpiše rejniška pogodba, se ustanovi individualna projektna skupina« (1SD25)*], **vodja je strokovni delavec centra otroka**, ta skupino sklicuje in določa njene člane [*»Vodja individualne projektne skupine je strokovni delavec centra otroka on je tisti, ki skliče in on tudi v bistvu določi člane skupine« (1SD26)*]. Ena izmed intervjuvank je povedala, da so v skupino **vključeni vsi, ki so udeleženi v življenju otroka** [*»večinoma vsi, ki so udeleženi v življenju otroka« (3SD33)*], to so **strokovni delavec centra otroka, strokovni delavec centra rejnika, matični starši, rejniki, otrok in občasno še drugi** [*»To po navadi so strokovni delavec centra rejnika, strokovni delavec centra otroka, matična družina, se pravi starša in rejniška družina. Potem pa še imaš možnost, da lahko kot del stalnega tima ali pa samo občasno pokličeš še druge. Po navadi jaz imam šolo zraven, včasih pedopsihiatra. Pa otroci pridejo kdaj zraven« (1SD27)*]. **Otroci niso obvezani priti** na individualno projektno skupino [*»Drugače pa ali se otroka vabi ali ne, je odvisno tudi in od njegovih sposobnosti intelektualnih, predvsem od njegove starosti ... Nikjer ni zaveza, da morajo biti na IPS.« (1SD29)*], jih pa **običajno povabijo v zadnjem delu srečanja** [*»Naredim v bistvu tak, da vedno otroke povabimo v enem delu,*

*recimo zadnjih 10 minut, da pride, da pove on, kako mu je, če si želi kako spremembo, mi povemo, kaj smo se pogovarjali, kaj so dogovori» (1SD28)]. Glede pogostosti srečanj so intervjuvanke povedale, da mora biti **vsaj enkrat letno, po potrebi pa večkrat** [»IPS-ji, enkrat na leto najmanj in po potrebi, če je pač treba večkrat.« (2SD3)]*

Namen IPS je **spremljanje otroka ter zagotavljanje njegovih potreb** [»V bistvu namenjena IPS-ja pa je, da se res otrok lahko vsestransko razvija, da so zadovoljene vse te njegove potrebe. « (4SD17)], preverjanje zdravstvenega stanja, stanja doma ter v šoli/vrtcu [»na teh IPS-jih so vedno teme npr. zdravstveno stanje, kako je doma, kako je v šoli/vrtcu, če so potrebni pregledi odvisno od otroka, kaj vse je potrebno, da je otrok okej, kaj še rabi finančno, kako smo je treba, kaj zrihtat, vpisi, materialno psihološko in se v bistvu zastavi kot nek načrt in potem ne naslednjimi IPS-ju se ta načrt pregleda, kaj je bilo uresničeno, kako se je uresničevalo in se zastavi neke nove cilje.« (2SD20)]. Med srečanji **zastavi tudi sprotne cilje in načrte** [»cilj je da se pač zastavlja in nek načrt dela za v naprej« (2SD21)]. Včasih pa je **treba razrešiti tudi nastale konflikte**. [»Če je treba karkoli takega razrešit, da se na IPS-jih vsedejo, da se pomenijo dostikrat so kakšni mogoče elementi mediacije, če je potrebno« (2SD22)].

5. RAZPRAVA

V raziskovalni nalogi sem s pomočjo dobljenih rezultatov odgovorila na tri raziskovalna vprašanja. Ker je diplomsko delo osredotočeno le na eno izmed slovenskih regij, je raziskovalni vzorec zelo majhen (štiri intervjuvanke), a vseeno so v njem zajete vse enote Centrov za socialno delo Južne Primorske in prikazuje situacijo rejništva v tej dotični regiji. V razpravi sem svoje ugotovitve iz poglavja *rezultati* (4.), povezala s teorijo, ki sem jo predstavila že v prvem delu diplomske naloge.

5.1. Kakšni so statistični in demografski podatki o otrocih v rejništvu, rejniških in matičnih družinah na območju CSD Južna Primorska?

Na območju štirih enot Centra za socialno delo Južna Primorska je trenutno v rejništvu 26 otrok. Od tega so trije v starosti do treh let, štirje v starosti 3–6 let, šest otrok v rejništvu ima 7–12 let, sedem otrok je v starostni skupini 13–15 let, trije otroci so mladostniki med petnajstim in osemnajstim letom starosti, trije otroci pa so že polnoletni.

Otroci iz območja Južne Primorske so nastanjeni v različnih oblikah rejniških družin; največ (69 %) otrok je nastanjenih pri rejniških družinah, s katerimi niso v nikakršnem sorodu, preostalih 31 % otrok pa je v sorodstvenih rejništvih bodisi pri starih starših ali drugih sorodnikih. Pri nas je sicer manj kot tretjina otrok nameščenih v sorodstvenih rejniških družinah, Rakar (2010, str. 58) pa v svoji raziskavi ugotavlja, da se v drugih državah bolj spodbuja in prakticira tovrstno rejništvo. Pravi, da je sorodstveno rejništvo specifično v tem, da je pri njem lažje ohranjati stike z matično družino, več je vrnitev v biološko družino in manj je težav pri nameščanju (to velja za obravnavani državi Španijo in Veliko Britanijo).

Otroci so glede na bivališče sedanjih rejniških družin različno oddaljeni od svojih matičnih staršev in svojih prvotnih domov. Največ, kar 38 % otrok, živi zdaj z rejniško družino v drugi regiji kot njihovi matični starši, 35 % otrok živi v isti regiji kot matični starši, 27 % otrok pa zdaj z rejniki živi v isti občini, kot so prej živeli že z matičnimi starši. Moje sogovornice so imele glede oddaljenosti namestitve otroka od matičnih staršev nekoliko različna mnenja. Ene pravijo, da je za vse boljše, če sta ti dve družini nastanjeni v bližini, predvsem zaradi logističnih dejavnikov. Spet druge pa menijo, da je otrok z razlogom odvzet od matičnih staršev, odvzet iz okolja, kjer mu ni bil nujen občutek varnosti in toplote in da bi to začutil, mora iz tega okolja drugam, kjer bo začel znova. Sama menim, da je nujno potrebno otroka odmakniti iz bližine

staršev, če obstajajo možnosti, da bi starši še vedno izvajali nasilje nad otrokom, če bi le-ta živel v bližini, drugače pa menim, da je za vse udeležene v procesu rejništva bolje, če razdalja ni prevelika. Tako je za otroka prehod nekoliko manj stresen. Enako ugotavlja tudi Mihorič (2018, str. 40), ki pravi, da je rejnicam in rejnikom pri prehodu iz matične v rejniško družino bilo najbolj v pomoč to, da je bila razdalja med matično družino in otrokom majhna, da otroka niso ločili od njegovih bratov in da je otrok imel možnost, da je lahko poklical starše.

Kar 81 % vseh otrok, ki so trenutno v rejništvu iz Južne Primorske regije, je v rejniške družine prišlo neposredno iz matičnih družin, 8 % otrok je v trenutne rejniške družine prišlo iz prejšnjih rejniških družin, 11 % otrok pa je v rejniške družine prišlo iz porodnišnice. Starost otroka ob namestitvi v rejniško družino je zelo pomemben dejavnik, saj različna razvojna obdobja, v katerih so otroci, močno vplivajo na otrokovo percepcijo dogajanja ter prilagajanja na nove razmere. V raziskavi sem ugotovila, da so bili otroci ob namestitvi v sedanje rejniške družine največkrat stari med 7 in 12 let ter malčki do tretjega leta. Ta podatek me je nekoliko presenetil, a le potrdil, kar je v intervjuju povedala ena izmed sogovornic. Rekla je, da gredo otroci v rejništvo največkrat v starostnem obdobju prve triade osnovne šole, ker nepravilnosti v domačem okolju takrat prvi zapazijo strokovni delavci na šolah otrok in opozorijo centre za socialno delo.

Intervjuvanke sem prosila tudi za podatek števila otrok za vsako leto v obdobju desetih let. Ugotovila sem, da število otrok v obdobju desetih let na območju centrov za socialno delo Južna Primorska ni preveč nihalo, se je pa v tem obdobju številka le nekoliko znižala. Število se je znižalo iz 30 otrok v letu 2012, na 26 otrok v letu 2021. Od tega so trije otroci zaključili rejništvo in se vrnili v matično družino, en otrok pa je rejništvo zaključil s polnoletnostjo.

Vseh rejniških družin je na območju Centra za socialno delo Južna Primorska kar 40. V devetnajstih izmed teh družin so nameščeni otroci iz drugih regij, v osemnajstih rejniških družinah so otroci iz enot Centra za socialno delo Južna Primorska, tri rejniške družine iz registra na tem območju pa so trenutno brez nameščenih otrok. Glede na to, da je takšno pomanjkanje rejnikov, pa nisem dobila podatkov, zakaj so te družine še brez nameščenih otrok.

5.2. Kakšna je vloga Centra za socialno delo Južna Primorska v procesu rejništva?

Centru za socialno delo so dodeljene predvsem naloge, s katerimi se zagotovi in obvaruje najboljši interes otroka. Strokovna delavka je zadolžena, da med možnim naborom rejnikov

izbere rejniško družino, ki najbolj ustreza potrebam otroka. Vedno je namreč cilj, da najdemo otroku primerno družino, nikakor pa ne obratno. O tem pišejo tudi Rakar idr.(2010, str. 6–7), ki pravijo, da je potrebna tudi odgovornost do otroka, da se mu najde takšna družina, v kateri bo pridobil pozitivno družinsko izkušnjo. Tudi moje sogovornice iz enot CSD Južna Primorska menijo, da je vsekakor treba zagotoviti korist otroka ter v procesu najti otroku primernega rejnika in ne obratno, a ugotavljajo, da se zaradi pomanjkanja rejnikov ne da iskati najprimernejšega rejnika za otroka, temveč so zadovoljne že, če je v danem trenutku iskanja sploh kakšen na razpolago. Nekatere pravijo celo, da morajo postopek povpraševanja večkrat ponoviti. Ob tej problematiki je še toliko pomembneje prepoznati pomen dela z matično družino, ki bi v primeru uspešnega sodelovanja omogočalo hitrejšo vrnitev otroka v matično družino in s tem odprlo prostor v rejniških družinah za več otrok. Sočasno pa bi morali raziskati, kako poskrbeti za pozitivno promocijo rejništva in dobro podporo rejniškim družinam, da bi se več družin ali posameznikov odločalo zanj.

Vlogo strokovnih delavk na centrih za socialno delo delimo na dva dela; naloge, ki jih imajo v okviru izbire in usposabljanja kandidatov za rejnike in naloge, ki jih imajo pri samem izvajanju procesa rejništva.

Delo v rejništvu je delo v sistemu, ki zajema vse udeležene v procesu rejništva – otroka, družino, v kateri je živel, ki jo najpogosteje imenujemo matična družina, rejniško družino in strokovne delavke centra za socialno delo, ki so strokovno odgovorne za varovanje rejniškega projekta vsakega otroka (Čaćinovič Vogrinčič & Mešl, 2019, str. 135). Intervjuvanke so poročale, da je njihova vloga v procesu rejništva, posvetiti se vsakemu ter skrbno zagotavljati prostor, da bo vsak izmed udeleženi slišan in razumljen in potrdili so, da je tudi v praksi tako kot pravi teorija zares potrebno delati z vsemi deležniki procesa in da je vloga strokovne delavke v sodelovanju z vsakim posebej vsakič drugačna.

Ena izmed nalog socialnih delavk v procesu rejništva je preverjanje ustreznosti kandidatov za rejnike. Med to preverjanja spada tudi ugotavljanje motivov za rejništvo. Intervjuvane sogovornice iz območja Južne Primorske so povedale, da se rejniki največkrat za rejništvo odločajo zaradi želje po pomoči drugim, ker so to videli že pri znancih ali sorodnikih ali ker imajo dovolj virov za izvajanje rejništva. Nekatere izmed intervjuvank pa so poročale tudi o motivu kasnejše posvojitve, ki je največkrat skrit in prav ta socialne delavke najbolj skrbi. Ena od intervjuvank pa je povedala, da se ji motiv kasnejše posvojitve ne zdi tako sporen, ko govorimo o dolgotrajnih rejništvih s kasnejšo možnostjo posvojitve, in poudarila, da mora nujno biti ta motiv odkrit in razviden vsem udeleženi. V nasprotnem primeru lahko ovira

sodelovanje rejnikov v celotnem procesu rejništva in sodelovanja z matično družino v procesu sprememb, da bi se otrok lahko vrnil k njim.

Pri delu z rejniško družino je vloga strokovne delavke pripraviti rejnike na rejništvo in pa delati z rejniki, da zdržijo obdobja kriz, ko se le-te pojavijo, poročajo intervjuvanke. Ena izmed sogovornic je povedala, da z rejniki v dialogu naslavlja težave in stiske ter stremijo k rešitvam. Rakar idr. (2010) poročajo o tem, da so v raziskavi ugotovili, da rejnice menijo, da so strokovne delavke premnogo krat zasedene, nedostopne ali pa je že potekel njihov delovni čas, ko bi potrebovale pomoč. Zanimivo bi bilo slišati mnenja rejnic na območju centra za socialno delo Južna Primorska. Strokovne delavke iz enot CSD Južna Primorska so skoraj vse povedale, da so rejnicam na voljo ves čas tudi izven delovnega časa, saj imajo rejnice iz tega centra osebne telefonske številke strokovnih delavk v primeru težav in stisk. Kljub temu da so strokovne delavke po njihovih besedah ves čas dostopne rejnicam za pogovor, pa vseeno jih skrbi, kaj se dogaja za zaprtimi vrati rejniških družin. Menijo, da nad rejniki v trenutnem sistemu ni dovolj nadzora. Prepričana sem, da bi z omogočanjem pogostejšega sodelovanja in grajenja delovnega odnosa z rejniško družino in otrokom tudi ta skrb izzvenela.

Pri delu z matičnimi družinami je vloga strokovne delavke, da skupaj z matičnimi starši ustvari načrt pomoči in sproti preverja napredek poved sogovornice. Matične družine so pogosto prav to; družine s številnimi izzivi, s številnimi problemi in stiskami, pri katerih potrebujejo pomoč. V doktrini socialnega dela govorimo o tem, da potrebujejo izvirni delovni projekt pomoči, s katerim bodo lažje prišle do sprememb (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 137). Do sprememb, s katerimi se bo družina opolnomočila in ponovno vzpostavila varno okolje za ponovno vrnitev otroka v družino. Ena izmed intervjuvank je povedala, da načrt pomoči vključuje poleg opredeljenih ciljev za naprej še pomoč pri npr. urejanju denarne pomoči, iskanju stanovanja in podobnih opravilih, ki jih matični starši sami ne zmorejo. Sogovornice pa še dodajo, da je včasih to ni dovolj in je treba starše napotiti še na druge institucije.

Čačinovič Vogrinčič & Mešl (2019, str., 139) formulirata vlogo stroke v socialnem delu v rejništvu tako: Strokovne delavke »priznavamo in podpiramo starše in družine ter v posebnih okoliščinah zakonite skrbnike kot primarne varuhe otrok in bomo zato krepili njihove sposobnosti, da otrokom zagotovijo optimalno skrb, nego in zaščito.« Vse to lahko zaznamo tudi iz besed udeleženk v intervjujih, ko so opisovale svoje naloge.

Strokovne delavke iz CSD Južna Primorska so povedale še, da v procesu rejništva ves čas manevrirajo med različnimi vlogami in nalogami, kot so: koordinator, svetovalec, povezujejo udeležene, sklicujejo IPS ter pripravljajo rejniške pogodbe. Vloga socialne delavke je

posledično razpeta med posameznimi družinskimi člani, pari in družinskimi enotami ter tako deluje sredi precej kompleksne interakcije. In prav zato je socialno delo z družino v procesu rejništva tako zelo kompleksno.

Vloga strokovnih delavk pri delu z otroki je spet »svoje poglavje knjige«. Intervjuvanke povedo, da je z otroki potreben drugačen pristop. Delati je treba na njim prijazen način in poskrbeti, da je v procesu slišan tudi otrokov glas. Kot pravita Čačinovič Vogrinčič & Mešl (2019, str. 136) je želen izid pri delu z otroki, da strokovne delavke pomagajo krepiti moč otroka, da se bo lahko razvijal v kompetentnega mladega človeka, ki bo uspešen v šoli, razvijal svoje sposobnosti in talente, socialne veščine in sposobnosti za reševanje problemov, ki jih prinaša življenje. Strokovne delavke stike z otroki ohranjajo preko telefonskih klicev, njihova dolžnost pa je, da jih obiskujejo tudi na domu. Ena izmed sogovornic na eni zmed enot CSD Južna Primorska je dejala, da je njeno delo tudi spremljanje otroka v rejništvu, a vprašati se moramo, ali je le »spremljanje« otroka v rejništvu dovolj. Menim, da bi tako kot z matičnimi družinami, tudi z otroki v rejništvu moralo biti sodelovanje kontinuirano ter bolj poglobljeno. Otrok v rejniški družini namreč potrebuje toliko oziroma še več kot otrok v varnem domu biološke družine. Otrok potrebuje stalnost in gotovost, otroka je treba upoštevati in informirati o poteku dela, treba je preverjati njegovo mnenje glede dela v procesu rejništva, preverjati njegove želje ter počutje. In za vse to zagotovo niso dovolj le redka srečanja z otrokom na IPS ali občasni obiski socialne delavke na domu otroka. Najbolje je, če se tega vsega lahko uči ob konstantni podpori socialne delavke, v srečanjih in soočenjih, kjer se mu pomaga razbrati, kaj se dogaja, ubesediti in poimenovati veščine, vedenje, empatijo in skrb (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 104). Otrok je namreč osrednja oseba v samem procesu rejništva in ravno zato je pomembno, da ob delu, reševanju in premagovanju ovir družine ni spregledan, preslišan ali celo izločen.

5.3. Kako poteka sodelovanje med vsemi udeleženi v procesu rejništva na področju CSD Južna Primorska?

Kot meni Čačinovič Vogrinčič (2008), je socialno delo v rejništvu delo s celostnim sistemom vseh udeleženi v rejništvu. Torej ne gre več zgolj za usmerjenost k posamezniku in odpravi njegovih težav, ampak za sistem sodelovanja in soustvarjanje rešitev med strokovnimi delavci, rejniško in matično družino ter otrokom.

Starši, rejniki in socialne delavke so postali sodelavci v tem skupnem projektu pomoči kot temelju sodelovanja tudi na področju rejništva. Skupaj skrbijo za blaginjo otroka, s skupnim ciljem čimprejšnje vrnitve otroka v matično družino (Sitar Sulić, 2014, str. 114). Vsaj v enem delu to potrjujejo tudi intervjuvanke, ki so povedale, da rejniki zelo dobro sodelujejo s centrom za socialno delo, da se radi vključujejo v aktivnosti centra ter v individualne projektne skupine. A včasih pa imajo težave z matičnimi starši otrok. Ena izmed intervjuvank je povedala, da so tudi že bili primeri psihičnega in verbalnega nasilja s strani matičnih staršev nad rejniki. Razlog za tako vedenje staršev je po mnenju Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 140) to, da se ob rejniški družini, matična družina počuti manj vredna, doživlja se kot slaba, neuspešna, kar pa še otežuje sodelovanje. Tudi David (2004) je v svoji raziskavi leta 1997 ugotovila, da se partnerstvo med otrokovo matično družino in rejniško družino še vedno preredko vzpostavi in da to še vedno ostaja pomembna naloga, ki jo je treba opraviti v dobrobit otroka.

Kar se pa tiče sodelovanja matičnih staršev, je le-to zelo oteženo. Kot že omenjeno matični starši pogosto težko sprejemajo sodelovanje z rejniško družino, hkrati pa tudi s strokovnimi delavkami oziroma niti centru za socialno delo kot instituciji niso naklonjeni. Kot je povedala ena izmed intervjuvank, nenaklonjenost izhaja predvsem iz tega, da jim je ravno center odvzel otroka. Vse izmed sodelujočih v intervjujih pa poročajo o res slabem sodelovanju s starši oziroma nekatere pravijo, da sodelovanja sploh ni in da jim to, kako motivirati matične starše, predstavlja največji izziv. Trenutne razmere kažejo velik problem vključevanja matičnih staršev, veliko k temu prispeva način dela v sistemu rejništva in nasploh v delu centrov za socialno delo. Ugotavljam, da strokovne delavke nimajo ustreznih pogojev za delo z matičnimi družinami, tako z vidika pridobivanja novih znanj kot z vidika časa, ki jim ga primanjkuje, saj so strokovne delavke na CSD Južna Primorska preobremenjene. Delo z matično družino namreč terja velike napore in veliko potrpežljivosti. Menim, da bi pogostejša srečevanja IPS bila dobra osnova za nudenje priložnosti srečevanja in vključenja vseh udeleženih v procesu rejništva, vključno z matičnimi starši, ki bi tako imeli ves čas priložnost sodelovanja z rejniško družino in spremljanja otroka ter sodelovanja pri vzgoji. V konceptu rejniške družine je v stroki socialnega dela del doktrine strokovna zaveza, da je odločitev za rejništvo pospremljena z načrtom sodelovanja z matično družino, ki vsebuje delovni projekt podpore in pomoči za želene spremembe (Čačinovič Vogrinčič & Mešl, 2019, str. 135).

Ko sem z intervjuvankami govorila o interakciji med otroki in matičnimi starši med rejništvom oziroma o stikih med njimi, so bila mnenja udeleženk različna. Nekatere so povedale, da se mnogokrat starši odpovedo stikom z otroki in na otroke v rejništvu kar pozabijo, druge pravijo, da so včasih bolečine otrok prevelike in da staršev ne želijo več videti, a največ

primerov je takih, kjer stiki so, a največkrat nekoliko omejeni oziroma je njihova oblika in trajanje vnaprej določeno s strani sodišča. Kajti otrok potrebuje stalnost in gotovost, kdaj in kako se bo stik s starši nadaljeval (Čačinovič Vogrinčič & Mešl, 2019, str. 149).

Glavni del sodelovanja v procesu rejništva je individualna projektna skupina. Ta skupina je ustvarjena prav z namenom soustvarjanja sodelovanja z vsemi udeleženi, hkrati nagovarja tako rejniško kot tudi matično družino in s tem raziskovanje možnih sprememb, ki jih družinska skupina potrebuje v procesu uspešnega dela (Čačinovič Vogrinčič, 2019, str. 147).

Socialne delavke, s katerimi sem govorila, so povedale, da je namen individualne projektne skupine spremljati otroka, preverjati njegovo zdravstveno stanje ter stanje doma in v šoli, dogovarjanje glede zagotavljanja otrokovih potreb, hkrati pa se zastavljajo sproti cilji in načrti. A Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 143) opozarjata, da individualne projektne skupine niso samo to, ampak veliko več. Še pomembnejše od naštetega so po njunem mnenju procesi sodelovanja, raziskovanja, dialogi v soustvarjanju novih rešitev, ki se zgodijo in nadaljujejo. Menita, da morajo individualne projektne skupine postati svojevrsten delovni prostor za nova učenja, za nove izkušnje. IPS mora povezati starše otroke, rejniške družine in strokovnjake. V okviru te skupine bi moral nastati jasen dogovorjen izid o tem, kaj bi moral prispevati vsak od teh v procesu dela. Žal zaradi bistveno preredkega srečevanja skupine do tega ne pride. IPS absolutno ne bi smela biti samo za preverjanje trenutnega stanja udeleženi v procesu, pomembno je namreč, ohranjanje konstantnosti srečanj, saj je le na ta način zagotovljen kakovosten proces rejništva za vse udeležene, ki omogoča sodelovanje, raziskovanje, dialoge za soustvarjanje novih rešitev, ki se zgodijo in nadaljujejo med rejništvom.

6. SKLEPI

V nadaljevanju navajam sklepe, ki sem jih oblikovala na podlagi pridobljenih rezultatov:

- V rejništvu na območju centra za socialno delo Južna Primorska je trenutno nameščenih 26 otrok.
- Največ izmed otrok iz CSD Južna Primorska je nastanjenih pri rejniških družinah, s katerimi niso v sorodstvenih razmerjih.
- V obdobju desetih let se število otrok v rejništvu na območju CSD Južna Primorska ni bistveno spreminjalo.
- Otroci iz CSD Južna Primorska gredo iz matičnih družin v rejniške družine največkrat v obdobju med sedmim in dvanajstim letom starosti.
- Otroci iz CSD Južna Primorska so v rejniških družinah nameščeni največkrat izven regij, v katerih so prej živeli z matičnimi starši.
- Glavni izzivi na področju rejništva, s katerimi se soočajo intervjuvane socialne delavke, so: kako poiskati otroku primerno rejniško družino, ker le-teh zelo primanjkuje, kako matične starše vključiti v sodelovanje ter jih motivirati za spremembe ter pomanjkanje časa za vse delo, ki ga imajo. Intervjuvane strokovne delavke vidijo področje rejništva kot zelo zahtevno, odgovorno, kompleksno, predvsem zaradi stalnih interakcij med vsemi udeleženi. Trudijo se, da je skozi celoten proces obvarovana korist otroka, ter da je slišan otrokov glas.
- Največkrat uporabljene metode dela, ki jih strokovne delavke na enotah CSD Južna Primorska uporabljajo, so svetovalno delo, pogovor, obiski na domu, pri delu z otroki pa pogovor, ki je prilagojen njim, igra in risanje.
- Intervjuvanke menijo, da je rejništvo pozitivno predvsem zato, ker otroci niso v instituciji in ker je rejništvo individualno prilagojeno.
- Otroci, ki so na enotah CSD Južna Primorska v sistemu rejništva, so iz matičnih družin največkrat odvzeti zaradi prekomernega uživanja alkohola in/ali drugih drog staršev, neurejenih razmer za bivanje, zanemarjanja, nasilja nad otrokom ali nasilja med staršema.
- Intervjuvane socialne delavke pravijo, da v primerih, ko zaznajo možnosti za nasilje staršev nad otroci v času rejništva, otroke namestijo v rejniške družine daleč stran od staršev.

- Strokovne delavke povedo, da sorojencev ob nameščanju v rejniške družine praviloma ne ločujejo.
- Stiki med starši in otroci v času rejništva potekajo v vsakem primeru nekoliko drugače, povedo intervjuvanke. Nekateri imajo način stikov in trajanje že vnaprej določeno, drugi se glede stikov dogovarjajo sami, pri tretjih pa stikov lahko sploh ni zaradi odločbe o prepovedi stikov. V nekaterih primerih starši ob odhodu otroka v rejništvo nimajo več želje po stikih, včasih pa si otroci ne želijo stikov s starši.
- Ko pride do odvzema otroka, po besedah intervjuvanih strokovnih delavk, starši tega ne sprejemajo dobro, odvzemu otroka se upirajo in jezo usmerijo na centre za socialno delo.
- V praksi so rejništva največkrat dolgotrajen proces in ne le začasen ugotavljajo intervjuvanke.
- Intervjuvane strokovne delavke skrbi predvsem to, da ni dovolj nadzora nad rejniškimi družinami, ne ve se, kaj se dogaja za zaprtimi vrati rejniških družin.
- Rejnice in rejniki evidentirani na enotah CSD Južna Primorska so zelo različnih starosti ter različnih poklicnih usmerjenosti.
- Motivi za rejništvo rejnikov, ki so evidentirani na CSD Južna Primorska, se zelo razlikujejo. Nekateri si le želijo pomagati šibkejšemu, drugi čutijo poslanstvo v tej dejavnosti. Nekateri pa imajo v ozadju motiv oziroma željo po kasnejši posvojitvi.
- Izzivi, s katerimi se rejnice na območju CSD Južna Primorska med rejništvom največkrat soočajo, so vzpostavljanje ter urejanje odnosov med biološkimi otroki in otroki, ki pridejo v rejništvo in pa vedenjske težave otrok, ki se pojavijo.
- Rejniške družine zelo dobro sodelujejo s centrom za socialno delo Južna Primorska, povedo intervjuvanke.
- Poklicnega rejništva na območju centra za socialno delo Južna Primorska ni. Sogovornice nimajo nobene takšne rejnice ali rejnika. Tudi zgodovina rejništva na Primorskem ni bila usmerjena v poklicno rejništvo, pravijo intervjuvanke.
- Intervjuvanke menijo, da se rejniške družine preslabo pripravljajo na rejniško dejavnost. Izobraževanja bi po njihovem mnenju morala biti obsežnejša.

7. PREDLOGI

Glede na pridobljene rezultate bi predlagala, naslednje:

- glede nadaljnjega raziskovanja predlagam razširitev te teme tudi na druge regije po Sloveniji, saj se mi zdi pomembno področje rejništva bolje raziskati v vsaki izmed obstoječih regij in jih primerjati med seboj ter združiti dobre prakse iz celotne Slovenije.
- ker sem v diplomski nalogi ugotovila, da v Sloveniji zelo primanjkuje rejniških družin, bi predlagala, da se bolj poglobljeno razišče, zakaj se posamezniki in družine ne odločajo več za rejništvo in kaj bi potrebovali, da bi se za to lažje odločili. To bi omogočilo vpogled, kam usmeriti promocijo rejništva in kako izboljšati procesa rejništva.
- menim, da bi strokovnim delavkam prišlo prav še kakšno dodatno izobraževanje o socialnem delu z družinami s številnimi izzivi ter o delu z neprostovoljnimi uporabniki, predvsem zaradi dela z matično družino, saj prav te družine potrebujejo posebno skrb in kontinuirano vztrajanje v delovnem odnosu. Strokovne delavke na področju rejništva namreč hitro obupajo pri delu z njimi.
- socialne delavke bi morale bolj pogosto organizirati individualno projektno skupino. Ker je to za nekatere edini način sodelovanja z matično družino, bi posledično bile v stikih z matično družino večkrat, to pa bi omogočalo krepitev odnosov. S tem ko bi individualna projektna skupina potekala bolj pogosto – vsaj enkrat mesečno – bi tudi matična in rejniška družina večkrat sodelovali, raziskovali, z dialogom iskali nove rešitve in tako postati delovni prostor za nova učenja in nove izkušnje.

8. VIRI IN LITERATURA

- Aničić, K., Hrovat Svetičič, T., Hrovat, T., & Sušnik, A.,. (2017). *Nasilje nad otroki: strokovne smernice za delo z otroki, ki doživljajo zanemarjanje in/ali nasilje*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Berglez, V. (2005). *V rejništvu ali kako se kaže spoštovanje do rejencev in rejenk, rejnikov in rejníc in koliko se ceni delo slednjih*. Maribor: Družina Berglez.
- Bouwkamp, R., Bouwkamp, S. (2014). *Blizu doma: priročnik za delo z družinami*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, Pedagoška fakulteta, Inštitut za družinsko terapijo.
- Constable, R. & Lee, D. B. (2004). *Social work with Families: Content and process*. Chicago, Illinois: Lyceum Books, Inc.
- Čačinovič Vogrinčič, G. & Mešl, N. (2019). *Socialno delo z družino: soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1993). Družina: Pravica do lastne stvarnosti. *Socialno delo*, 32 (1–2), 54–60.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1995). Dopolnjene družine. V T. Rener (ur.), V. Potočnik & V. Kozmik, *Družine – različne, enakopravne* (str. 62–65). Ljubljana: Vitrum.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- David, M. (2004). *Enfants, parents, famille d'accueille*. Ramonville Sainte – Agne: Eres.
- Ellis, R. A., Dulmus, C. N., Wodarski, J. S. (2003). *Essentials of Child welfare*. Hoboken, New Yersey: Wiley.
- Gajšek, I. (2011). Primerjava pravne ureditve rejništva med Slovenijo in Avstrijo. *Socialno delo*, 50 (6), 379–388. Pridobljeno 15. 5. 2023 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-1XKFXSND/689ee0c4-47ac-42af-8d17-949839926d4e/PDF>
- Hazel, N. (1990). The developement of specialist foster care for adolescents: policy and practice. V B. Galaway, D. Magajlić, J. Hudson, P. HArmon, & J.McLagan (ur.), *International perspectives on specialist foster family care*. St. Paul, Minnesota: Human service associates.

- Holman, R. (1980). Exclusive and inclusive concepts of fostering. V: Triselotis, J. (ur.), *New developments in foster care and adoption*. London: Routledge.
- Jenkole, M. (2009). Otrokove pravice s poudarkom na koristi otroka in njegovi pravici, da je slišan, ter vloga zagovornika pravic otroka ob tem. V: Jenkole, M., Kuzmič, N., Hvastja Rupnik, L. (ur.), *Zagovornik – glas otroka: zbornik prispevkov za izobraževanje zagovornikov*. Ljubljana: Varuh človekovih pravic (21–30).
- Končina Peternel, M. (1998). *Pomoč otrokom, ko starši odpovedo: Družinskopravni vidik*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Križnik Novšak, A. (2012). Spremljanje otrokovega doživljanja. *Kaljenje; Bilten skupnosti CSD Slovenije*, 11 (80–98).
- Kustec, K. (2013). *Ustvarjalne dejavnosti in otrokov glas v skupini*. V: Kodele, T., Mešl, N. (ur.), *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči: Priročnik za vrtce, šole in starše*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (136–159).
- Leskošek, V., Kodele, T., & Mešl, N. (ur.) (2019). *Zaščita otrok pred nasiljem in zanemarjanjem v Sloveniji*. Fakulteta za socialno delo.
- Mali, M. (1998). Biološka in rejniška družina, kot družina v partnerskem odnosu. *Rejniški glasnik*, št. 36, 8–9.
- Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II. Študijsko gradivo samo za interno uporabo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mesec, B., Rape Žiberna, T. in Rihter, L. (ur.) (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mešl, N. (2008). *Razvijanje in uporaba znanja v socialnem delu z družino: procesi soustvarjanja teoretskega znanja v praksi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mihorič, M. (2018). Rejništvo skozi prizmo oseb z izkušnjo rejništva. *Rejniški glasnik* 52, 36–51. Ljubljana: CSD Domžale. Pridobljeno 10. 6. 2023 s http://www.rejniskodrustvoslovenije.si/datoteke/rejniskiglasnik/REJNISKIGLASNIK_52.pdf
- Milošević – Arnold, V. (1981). *Rejništvo v SR Sloveniji*. Pridobljeno 20. 5. 2023 s <file:///C:/Users/Anja/Downloads/martina-kocbek-usergroup-1981-6-361-9.pdf>
- Musek, J. (1995). *Ljubezen, družina, vrednote*. Ljubljana: Educy.
- Novak, B. (2017). *Družinsko pravo. 2. spremenjena in dopolnjena izdaja*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Rakar, T., Boškič, R., Boljka, U., Smolej, S., Dremelj, P., Kobal, B., Nagode, M., Žiberna, V., Čačinovič Vogrinčič, G., Zaviršek, D., Sobočan, A., & Urh, Š., (2010). *Postopki,*

organizacija in standardi na področju rejništva. Pridobljeno 23. 12. 2021 s <https://www.irssv.si/upload2/Microsoft%20Word%20-%20koncno%20porocilo%20-%20rejnistvo.pdf>

Renner, T., Sedmak M., Švab, A., & Urek, M. (2006). *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales: Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.

Sitar Sulić, Sanja (2014). Soskrbnništvo – rejništvo za postmoderno socialno delo. *Socialno delo*, letnik 53, številka 2, str. 109–114. Pridobljeno 25. 5. 2023 s https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Soskrbnitvo_URN_NBN_SI_DOC-SGI49JUK.pdf/2019011712281402/

Skupnosti centrov za socialno delo. Pridobljeno 15. 9. 2022 s <https://www.scsd.si/izobrazevanja/za-rejnike/>

Škerlj, M. (2012): Individualna projektna skupina: prostor skupnega sodelovanja, raziskovanja, dogovarjanja in iskanja skupnih rešitev. *Kaljenje; Bilten skupnosti CSD Slovenije*, 11 (121–129).

Tomec, M. & Hudobivnik, T. (2012). Delo z družino, ki izvaja rejniško dejavnost. *Kaljenje; Bilten skupnosti CSD Slovenije*, 11 (99–108).

Tomec, M. & Hudobivnik, T. (2012). Priprava otroka in družine, ki izvaja rejniško dejavnost, na rejništvo. *Kaljenje; Bilten skupnosti CSD Slovenije*, 11 (65–79).

Tomec, M. (2012). Uvod. *Kaljenje; bilten Skupnosti CSD Slovenije*, 11 (18–20).

Tomori, M. (1994). *Knjiga o družini*. Ljubljana: EWO.

Zaviršek, D. (2012). Za boljšo prakso na področju rejništva. *Kaljenje; Bilten skupnosti CSD Slovenije*, 11 (13–17).

Zupančič, K. & Novak, B. (2008). *Predpisi o zakonski zvezi in družinskih razmerjih: S pojasnili Karla Zupančiča in Barbare Novak ter stvarnim kazalom Barbare Novak*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

Žiberna, M. (2005), Dialog vzhod- zahod za rejništvo. *Rejniški glasnik*: 36, 78–83.

ZAKONODAJA:

Družinski zakonik (DZ) (2017). Ur. l. RS 15/17. Pridobljeno 5. 2. 2023 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7556>

Kazenski zakonik (KZ-1) (2012) Ur. l. RS, 50/12. Pridobljeno 27. 9. 2022 s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5050>

Konvencija o otrokovih pravicah (1989). Ur. l. RS - mednarodne pogodbe 9/92.

Pravilnika o pogojih in postopkih za izvajanje rejniške dejavnosti. (2019). Ur. l. RS 77/19.
Pridobljeno 15. 9. 2022 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV13799>

Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD) (2003) Ur. l. RS 110/02 Pridobljeno 27. 11. 2022
s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3400#>

Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD) (2003) Ur. l. RS 110/02 Pridobljeno 27. 11. 2022
s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3400#>

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND) (2016) Ur. l. RS 68/16. Pridobljeno 27. 11.
2022 s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5084>

9. PRILOGE

9.1. Priloga: Merski instrument

VODILO ZA INTERVJU

Rejništvo na področju CSD Južna Primorska

1. raziskovalno vprašanje: »Kakšna je vloga CSD v procesu rejništva?«

STROKOVNO DELO NA PODROČJU REJNIŠTVA NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO

- Kako bi opisali svoje delo na področju rejništva?
- Kakšna je vloga CSD/socialne delavke v procesu rejništva?
 - kako sploh poteka proces?
 - iskanje in izbira rejnikov? Kako jih izberete?
 - priprava udeležениh na prihajajoče dogodke v procesu? Kako, na kakšen način?
 - proces P&P rejniški in matični družini ...na kakšen način? Če sploh?
- Izvajanje in pomen individualnih projektnih skupin?
 - kako potekajo?
 - kaj je cilj teh srečanj?
 - kdo je udeleženi?
 - koliko krat se izvedejo?
- Kakšni so izzivi socialnih delavcev v procesu rejništva?
- Perspektiva rejništva v Sloveniji?

2. raziskovalno vprašanje: »Kako poteka sodelovanje med vsemi udeleženi v procesu rejništva?«

OTROCI V REJNIŠTVU

- Kako bi opisali sodelovanje z otroki v rejništvu?
 - katere oblike dela uporabljate?
 - priprave otroka na odhod v rejniško družino? kako poteka?
 - namestitev kako poteka?
 - sodelovanje z otrokom po namestitvi v rejniški družini?
- Otrok v rejništvu
 - Od kod pridejo otroci v rejniško družino(iz kakšnih okolji)?
 - Koliko povprečno traja namestitev otroka v rejniško družino preden se vrne nazaj v matično družino?
 - prilagajanje otroka na nove razmere/okolje/ljudi, šolanje? So večinoma težave ali so otroci hitro prilagodljivi? Imate sploh podatke o tem?
- Kako zagotavljate, da se v procesu sliši otrokov glas?

MATIČNE DRUŽINE

- Kako bi opisali sodelovanje z matično družino?
 - oblike dela?

- pogostost sodelovanja?
- kakšni so izzivi?
- kako poteka podpora matični družini za potrebne spremembe da bi se lahko otrok čim prej vrnil nazaj?
- kako poteka proces priprav na zaključek rejništva in vrnitev otroka v matično družino?
- Vzroki za odvzem otroka matičnim staršem?
 - najpogostejši vzroki?
 - okoliščine družine pred odvzemom (način življenja matične družine),
 - kako je tako okolje vplivalo na otroka?
- Stiki matičnih staršev z otrokom v času rejništva?
 - pogostost,
 - oblika stikov,
 - trajanje,
 - želja po stikih ...?
- Stiki med matično in rejniško družino?
 - kako komunicirajo,
 - si želijo dobrega medsebojnega sodelovanja,
 - izzivi pri medsebojnem sodelovanju

REJNIŠKE DRUŽINE

- Kako bi opisali sodelovanje z rejniškimi družinami?
 - oblike dela,
 - pripravljenost za sodelovanje ...
- Kdo so rejniki?
 - starost, izobrazba, poklic ...
 - zakaj odločitev za rejniško dejavnost?
 - kako poteka izbira pravih rejnikov za določenega otroka?
- Nameščanje otrok v rejniško družino
 - kako poteka?,
 - izzivi pri nameščanju?
 - kaj če je pri rejnikih od prej nameščen še kakšen drugi otrok?
 - kje rejniške družine živijo glede na prebivališče otrok?
- Pripravljenost rejnikov za sodelovanje z matično družino
 - si želijo sodelovanja?
 - Kako poteka?
- Nameni oz. vzroki zakaj se rejniki odločajo za rejniško dejavnost?
 - rejništvo kot poklic?
- Kaj menite o usposabljanju rejnikov?
 - obseg, način izobraževanja, vsebina izobraževanja ...

3. raziskovalno vprašanje: »Statistični in demografski podatki o otrocih v rejništvu, rejniških in matičnih družinah«

a) Število otrok v rejništvu:

- pri starih starših _____
- pri drugih sorodnikih _____
- pri drugih rejniških družinah _____
- število otrok, ki so se v obdobju zadnjih desetih letih vrnili v matično družino _____

- Trenutno število otrok v rejništvu na vaši enoti glede na starost in spol:

STAROST \ SPOL	Do 3. leta	3–6 let	7–12 let	13–15 let	15–18 let	Nad 18 let	skupaj
Ženska							
Moški							
Skupaj							

- Se število otrok v rejništvu z leti večja ali manjša?

leto	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Število otrok v rejništvu										

- Starost otrok ob namestitvi v rejniško družino po spolu:

STAROST \ SPOL	Do 3. leta	3–6 let	7–12 let	13–15 let	15–18 let	Nad 18 let	skupaj
Ženska							
Moški							
Skupaj							

b) Otroci so v sedanjo rejniško družino prišli:

- iz matične družine _____
- iz družine starih staršev _____
- iz druge rejniške družine _____
- iz kriznega centra/ stanovanjske skupine _____
- iz bolnišnice _____

c) Otroci v rejniških družinah živijo:

- v isti občini kot starši _____
- v isti regiji kot starši _____
- v drugi regiji kot starši _____

d) Število rejniških družin:

- družine, v katerih so nameščeni otroci iz CSD Južna Primorska _____

- družine, v katerih so nameščeni otroci iz drugih CSD-jev _____
- Rejniki, ki registrirani na vašem CSD-ju in trenutno nimajo otrok, a so jih pripravljene sprejeti _____

9.2. Priloga: Odprto kodiranje

INTERVJU 1:

OZNAKA ENOTE	ENOTA	KODA/ POJEM	KATEGORIJA	TEMA
1SD1	Zahteva in delo z otroki, pa rejniško družino in matično družino ... to povezovanje	Delo z vsemi udeleženi	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD2	kar je dobro, ker je zelo strukturirano.	Strukturirano delo	Pozitivne strani rejništva	strokovno delo na področju rejništva
1SD3	imaš točno pravilnik, ki mu slediš, postopek kaj delaš z matično družino, kaj delaš s kandidati za rejnike na ta način strukturirano	Določen zakonodajni okvir	Pozitivne strani rejništva	strokovno delo na področju rejništva
1SD4	Potem je pa tudi zelo odgovorno	odgovorno delo	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva
1SD5	Meni se zdi, da je tudi precej stresno zaradi tega, ker nisi odvisen samo od sebe, ampak tudi od drugih okoliščin	Stresno delo	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva
1SD6	če jaz imam otroka in nimam družine, kamor bi ga lahko nameščala potem to postane problem	Pomanjkanje rejniških družin	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
1SD7	Če ti delaš s kandidati za rejnike, je moja naloga predvsem v bistvu neko preverjanje ustreznosti.	preverjanje ustreznosti kandidatov za rejnike	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD8	Potem si v bistvu kot nek koordinator.	koordinator	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD9	si svetovalec	svetovalec	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD10	če si center in rejnika spremljaš rejnike oziroma si jim bolj v oporo,	Nudjenje opore rejnikom	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD11	tudi kličeš IPS-e, pripraviš rejniško pogodbo, spremljaš otroka, če si center otroka	Sklic IPS, priprava rejniške pogodbe, spremljanje otroka	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD12	Iz vseh vidikov je področje kar kompleksno.	kompleksno področje	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva

1SD13	kandidate se pripravljajo že v sklopu tega obdobja, ko se spoznaš ne, ko so v procesu, da bi sploh postali rejniki.	priprava kandidatov za rejnike	delo z rejniki	strokovno delo na področju rejništva
1SD14	se jih pripravila predvsem na specifične rejniške družine, na to, kaj so njihove naloge, predvsem to poudarjanje sodelovanja z matično družino, pa tega, da je cilj, da se otrok vrne domov	priprava kandidatov za rejnike	delo z rejniki	strokovno delo na področju rejništva
1SD15	veliko rejnikov pride z željo, da bi tega otroka posvojili oziroma imajo nek tak skrit motiv.	skriti motiv po posvojitvi	motivi za rejništvo	rejniki
1SD16	sodelovanje z matično družino se mi zdi, da je najtežje zaradi tega, ker večini primerov so starši odklonilni do centra, niso pripravljeni na sodelovanje	Nesodelujoča matična družina	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
1SD17	si kot strokovni delavec staršem v oporo predvsem pri pripravi otroka na to, da bo odšel v rejniško družino	Opora matičnim staršem	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD18	To naredimo s pogovorom, pač pa s tem, da ti v bistvu jih povabiš v dialog, v sodelovanje ...	pogovor	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD19	se mi zdi tak, da je to ena taka glavna vloga svetovalec, koordinator opora	svetovalec	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD20	jaz imam slabo izkušnjo, kar se tiče dela z matično družino, ker nisem imela prej nobene izkušnje, da bi bili pripravljeni sodelovat	Nepripravljenost staršev na sodelovanje	Delo z matično družino	Strokovno delo na področju rejništva
1SD21	otroka pripravimo na tak način, da greš recimo k njemu se pogovoriš z njim mu predstaviš situacijo in rejnike	Pogovor z otrokom	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD22	se prvo srečajo v nekem drugem okolju ali je to krizni center ali je to šola, potem pa v bistvu otroka pospremiš v to novo rejniško družino	šola, krizni center ali drugo okolje	spoznavanje otroka z rejnikom	otroci v rejništvu
1SD23	tekom rejništva ga potem obiskuješ recimo na domu	Telefonski pogovori z otroki	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva

	ali pa opraviš telefonski pogovor.			
1SD24	jaz sem predvsem skozi na voljo s telefonskimi klici, da se lahko kadar koli obrnejo tudi pokličem jih takoj nazaj.	Stalna možnost telefonskih klicev	delo z rejniki	strokovno delo na področju rejništva
1SD25	V bistvu takoj ko ti namestiš otroka v rejniško družino, takoj po tistem, ko se podpiše rejniška pogodba, se ustanovi individualna projektna skupina	takoj po namestitvi otroka v rejniško družino	ustanovitev IPS	IPS
1SD26	Vodja individualne projektne skupine je strokovni delavec centra otroka on je tisti, ki skliče in on tudi v bistvu določi člane skupine	strokovni delavec s centra otroka	vodja IPS	IPS
1SD27	To po navadi so strokovni delavec centra rejnika, strokovni delavec centra otroka, matična družina, se pravi starša in rejniška družina. Potem pa še imaš možnost, da lahko kot del stalnega tima ali pa samo občasno pokličeš še druge. Po navadi jaz imam šolo zraven, včasih pedopsihiatra. Pa otroci pridejo kdaj zraven	strokovni delavec s centra rejnika ter s centra otroka, starši, rejniki, otrok in občasno še drugi	člani IPS	IPS
1SD28	Naredim v bistvu tak, da vedno otroke povabimo v enem delu, recimo zadnjih 10 minut, da pride, da pove on, kako mu je, če si želi kako spremembo, mi povemo, kaj smo se pogovarjali, kaj so dogovori	vabljeni v zadnjem delu srečanja	otroci v IPS	IPS
1SD29	Drugače pa ali se otroka vabi ali ne, je odvisno tudi in od njegovih sposobnosti intelektualnih, predvsem od njegove starosti ... Nikjer ni zaveza, da morajo biti na IPS.	Prisotnost otroka odvisna od njegove starosti in intelektualnih sposobnosti	otroci v IPS	IPS
1SD30	Iskanje rejniške družine je največji izziv za nas, zaradi tega, ker veliko rejniških družin je prostih, ampak niso pripravljeni sprejeti otrok.	iskanje rejniške družine	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva

1SD31	če je več sorojencev, načeloma se ne drob, ker ni v njihovo korist	Neločevanje sorojencev	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
1SD32	Meni je to ta glavni izziv – iskanje rejniške družine, pa delo z matično družino.	iskanje rejniške družine	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
1SD33	Pri matičnih starših mi je res ena velika uganka, kako ti prisiliti v bistvu nekoga, da bo nekaj spremenil, da bi se lahko ta otrok res čez 3 leta vrne.	uganka je kako motivacija matične družine za spremembe	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
1SD34	Kot sem rekla, večino bolj pogovor, pa še na to starši niso pripravljeni ...	pogovor	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD35	Ti ga usmerjaš na različne oblike pomoči, potem ti to spremljaš če obiskujejo te oblike pomoči in tako ...	usmerjanje na različne oblike pomoči	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
1SD36	se to dela tako, da recimo opraviš pogovor z otrokom ki lahko zapusti rejništvo in mu poveš, kaj sledi nek način, da ga pripraviš. Enako narediš tudi z rejniki, da lahko ohranjajo stike, vse to se vzpodbuja ... Na voljo si jim za vsa vprašanja, ki se jim postavljajo	Ob zaključku rejništva se otroka in rejnike pripravi na to z pogovorom, seznani se jih z možnostmi ter vzpodbudi se jih k ohranjanju stikov	zaključevanje rejništva	strokovno delo na področju rejništva
1SD37	Recimo če rejnik odstopi, potem mislim da je najmanj 3 mesece odpovedni rok.	Trimesečni odpovedni rok	odpoved rejniške pogodbe	rejniki
1SD38	Dela se pa vse skozi pogovor – svetovalno delo.	svetovalno delo	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
1SD39	Glavni vzroki so alkohol, droge, nasilje v družini.. to so pglavitni vzroki.	Uživanje alkohola, drog ter nasilje v družini	vzroki za odvzem	matične družine
1SD40	Nekateri imajo prepoved stikov in pol ni stikov ali pa so recimo stiki na drugačen način, se pravi prek telefonski ali pa video klicev	Prepoved stikov	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
1SD41	Če recimo ni prepovedi stikov so omejeni, se pravi imaš recimo enkrat na teden /eno uro ali pa en dan ali pa 2 dni. Ni pa prosto po Prešernu, ker otrok je z razlogom odvzet od staršev ...	Omejeni stiki	stiki med otrokom in matično družino	matične družine

1SD42	pri enem ja, se rad vidi svojo mamo, ona tudi ima težave v duševnem zdravju in je vesel ...Pri drugi punči ki jo imam ...punca ni želela imeti stikov razen stike samo s sorojenci. Pri enem fantu sem imela pa določene stike, samo enkrat na mesec za 15 minut.	O poteku stikov se dogovorijo sami	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
1SD43	Meni se mi zdi dober odkrit, kaj je motiv teh kandidatov za rejnike, ker, če jim je point posvojitev potem otroka odtuja od svojih staršev in ne bodo želeli stikov	Odkrivanje motivov rejnikov	motivi za rejništvo	rejniki
1SD44	Odvisno jaz imam zdaj dve rejnici mladi, eno srednje starosti, pa tudi starejšo ... Čisto odvisno.	Rejniki so zelo različnih starosti	Lastnosti rejnikov	rejniki
1SD45	Ko pa nameščaš otroka gledaš itak kaj bo v večjo otrokovo korist, ni važno ali je to par ali en rejnik.	Izbira rejnikov v otrokovo korist	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
1SD46	Če je en otrok, recimo ko bi nujno potreboval neko moško figuro, ga verjetno ne boš dal samski osebi rejnici.	Izbira rejnikov v otrokovo korist	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
1SD47	pošlješ ti dopis po celi Sloveniji če imajo prosto rejniško družino. Napišeš opis oziroma karakteristike otroka. Potem se oglasi drug center in reče »imamo pa prostega rejnika« in pol se mi dobimo skupaj.	Postopek iskanja rejnikov	iskanje rejnikov	strokovno delo na področju rejništva
1SD48	če zdaj nek ful ekstrovertiran rejnik pač ne boš mu dal introvertiranega otroka nekak tako iščeš tudi da sta si vsaj mal podobni.	ekstrovertnemu rejniku se ne bo dalo introvertiranega otroka. Išče se, da so si nekako podobni	primernost rejnikov	rejniki
1SD49	Izhajajo iz tega, da bi radi pomagali. to je ta glavni motiv, pomoč	Pomoč drugim	motivi za rejništvo	rejniki
1SD50	Potem vidijo, da imajo prosto sobo, mislim, da imajo prostor, imajo dovolj denarja, časa	Prepoznavanje lastnih pogojev za pomoč otorkom	motivi za rejništvo	rejniki

1SD51	ali pa recimo poznajo osebe, ki že to izvajajo, pa se potem tudi oni odločijo.	Zgled drugih	motivi za rejništvo	rejniki
1SD52	v bistvu ko se začne nameščanje se prej srečajo z rejniki in otroci, pa tudi matična družina, če je primerno. To pomaga, da otrok dobi nek občutek, da ima podporo	Srečanje z rejniki pred namestitvijo	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
1SD53	Vedno je treba premišljeno kombinirati če je več otrok, ni pa da bi imel »chechk« listo pa si kar v kljuko ali pa nek test, da bi izpolnil ... je dobro za premisli kako pa kaj	Pomembnost skladnosti otrok v isti rejniški družini	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
1SD54	Pri nekaterih otrocih je dobro, da grejo iz svoje regije ven, čim dlje stran sploh tam, kjer starši naj ne bi vedeli, kje je nameščen	Namestitev čim dlje od matične družine	oddaljenost namestitve	otroci v rejništvu
1SD55	Načeloma je pa tako, da prvo iščemo v svoji regiji, če imamo prostega rejnika in potem po navadi ga nimaš in greš v druge regije po celi, Sloveniji.	Naprej iskanje namestitve v isti regiji	oddaljenost namestitve	Otroci v rejništvu
1SD56	tuki to rejništvo kot poklic ni nič razvito	rejništvo kot poklic ni razvito	poklicno rejništvo	rejniki
1SD57	Reče se mu obvezno usposabljanje za rejnike. To morajo opraviti že preden postanejo rejniki. Morajo opraviti dvodnevno izobraževanje. S tem dobijo dokazilo.	Obvezno dvodnevno usposabljanje kandidatov	izobraževanje rejnikov	rejniki
1SD58	Potem pa moraš v roku dveh let, ko postaneš rejnik, moraš prvi modul opraviti. Sestavljen je iz 3 izobraževanj in potem v 5 letih še drugi modul, ki je pa spet iz 3 izobraževanj sestavljen	Nadaljevalno izobraževanje za rejnike	izobraževanje rejnikov	rejniki
1SD59	Se pravi imaš konstantna izobraževanja, pa se mi zdijo teme zelo primerne,	Dobro zastavljeno izobraževanje	izobraževanje rejnikov	rejniki
1SD60	Morda pa bi lahko bilo še več tega, še več izobraževanj.	Potrebni več izobraževanj	izobraževanje rejnikov	rejniki

1SD61	Če smo mi center otroka, potem sodeluješ z otrok redno z obiski recimo	Obiski otroka v rejniški družini	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
1SD62	pri enem fantu, ki ga imam, ko zelo težko sprejema druge osebe, ne bom ga zdaj vznemirjala, pa to raj preverim pri drugih. Recimo pri šoli, pri rejnici ... na ta način, da dobim neko sliko, pa pol ga vidim na IPS, ki ga imamo na 3 mesece. No tak, da imaš nek vpogled	Iskanje informacij o otroku	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
1SD63	Malo kdaj se tej otroci v resnici vrnejo v matično družino.	Vrnitve v matično družino skoraj ni	Dolgotrajno rejništvo	otroci v rejništvu
1SD64	Mnogi pa pol pri osemnajstih rečejo hvala lepa, se poslovijo in grejo svojo pot.	Zaključevanje rejništva ob dopolnjeni polnoletnosti	zaključevanje rejništva	otroci v rejništvu
1SD65	Ti podaljšaš lahko pogodbo po 18. Letu samo s soglasjem otroka, se pravi on mora podpisati oziroma oba. In otrok in rejnik, da sta pripravljena, mi pa ugotovimo če je to v otrokovo korist.	Podaljševanje rejništva	zaključevanje rejništva	otroci v rejništvu
1SD66	Lahko se pa podaljša rejništvo ali zaradi šolanja ali pa zaradi težav v duševnem in telesnem razvoju.	Podaljševanje rejništva	Zaključevanje rejništva	otroci v rejništvu
1SD67	ja otroci vpijajo hitro, se prilagodijo običajno brez težav vsi.	Večinoma prilagoditve brez težav	prilagoditve otrok	otroci v rejništvu
1SD68	Od rejnika je predvsem tukaj se mi zdi, da odvisno, koliko on sprejme otroka, mu da svoj prostor, da se otrok privadi.	Odvisnost prilagoditve od sprejema otroka v rejništvo	prilagoditve otrok	otroci v rejništvu
1SD69	Povabimo jih na IPS, potem s temi pogovor, recimo, ko jih opraviš z otrokom tekom namestitve, na ta način	Zagotavljanje slišnosti otrokovega glasu	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
1SD70	Jaz mislim, da je tudi prav, da se jih vpraša ker je fajn, če jim daš možnost izbire, ko jo lahko ponudiš.	Dajanje možnosti izbire otroku	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
1SD71	kar se tiče tega rejništva, da je pozitivno zaradi tega, da otroci niso v nek	Otroci niso v instituciji	pozitivne strani rejništva	rejništvo

	institucij, da imaš vseeno neko družinsko okolje, da imajo bolj občutek, da to so doma			
1SD72	bolj je tak individualno prilagojeno njim to rejništvo	rejništvo je individualno prilagojeno	pozitivne strani rejništva	rejništvo
1SD73	Po drugi strani ...mene skrbi predvsem to kaj se dogaja za zaprtimi vrati.	skrb o tem, kaj se dogaja za zaprtimi vrati rejniških družin	negativne strani rejništva	rejništvo
1SD74	Drugače pa zasnova za rejništvo je super.	Dobro zasnovano	pozitivne strani rejništva	rejništvo
1SD75	Bojim se da ni dovolj nadzora nad tem, nad rejniki.	Strah, da ni dovolj nadzora nad rejniki	negativne strani rejništva	rejništvo

INTERVJU 2:

OZNAKA ENOTE	ENOTA	KODA / POJEM	KATEGORIJA	TEMA
2SD1	zdaj v splošnem je pač bolj kot ne moje delo to, da ostajam v stiku in kontaktu z rejniškimi družinami	stik z rejniškimi družinami	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
2SD2	In bolj kot ne pač spremljam rejništvo, da če se pojavljajo kakšni izzivi ali karkoli, če je treba kaj urediti, da sem pač tam, da jih vodim, da jih poslušam	Nudnje opore rejnikom	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
2SD3	IPS-ji, enkrat na leto najmanj in po potrebi, če je pač treba večkrat.	Vsak enkrat letno	pogostost IPS	IPS
2SD4	...s tem, da pri nas, na našem centru ni kaj dosti tega, tako da večina staršev kar opustiti to	Nepripravljenost staršev na sodelovanje	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
2SD5	In pa sodelovanje z matičnimi družinami, če sploh je	sodelovanje z matičnimi družinami	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
2SD6	Ja, tako, da v bistvu z matičnimi družinami skorajda ne sodelujem.	Sodelovanja skorajda ni	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
2SD7	dosti jih je odvisnikov ali pa imajo težave v duševnem zdravju	Težave v duševnem zdravju staršev	Vzroki za odvzem	matične družine
2SD8	ti jih moraš starše vedno vabiti tako, da to pač je obveza, zdaj pa, če se udeležijo ali ne, jih ne moreš prisiliti.	Povabilo matičnim staršem k sodelovanju	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva

2SD9	realnost je taka, da ona rejniška družina, ki je na voljo jo vzameš zaradi tega, ker je zelo, zelo malo mest oziroma rejniških družin, ki imajo še prostor za namestitvev otroka	Pomanjkanje rejniških družin	negativne strani rejništva	rejništvo
2SD10	v bistvu, ko daš ti poizvedbo za rejniško družino gre na vse centre po Sloveniji, ampak je premalo jih, da bi lahko mi potem zbirali dejansko primernost	Postopek iskanja rejnikov	Iskanje rejnikov	strokovno delo na področju rejništva
2SD11	Mi poklicnega rejništva tu v Izoli nimamo,	poklicnega rejništva ni	poklicno rejništvo	rejniki
2SD12	imamo pa tudi večinoma rejnike po 14. Členu ZIRD-ja. To je pač sorodniško rejništvo	Večinoma sorodstvena rejništva	sorodstveno rejništvo	rejniki
2SD13	Oni so tisti, ki morajo sodelovati z matično družino in zato je pač tudi tu določena mera transparentnosti ki mora bit,	Transparentna predstavitev situacije otroka	delo z rejniki	strokovno delo na področju rejništva
2SD14	V bistvu bolj kot ne res vse udeležene pripravljamo z pogovori.	pogovor	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
2SD15	Pogovore opravimo pač najprej posamično in potem še z vsemi udeleženi skupaj.	Individualni in skupinski pogovor	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
2SD16	ko pride do ukrepa je družina vedno že pripravljena na nek način, da bo do tega prišlo	Pripravljenost matičnih družin na odvzem	Vzroki za odvzem	matične družine
2SD17	v bistvu pogovori. pogovor z otrokom, nek način v bistvu pomoči, načrt pomoči, ki se potem tudi v IPS-jih izvaja. Tako bolj, kot je ta psihosocialna podpora in pomoč.	Psihosocialna podpora in pomoč otroku	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
2SD18	Če jaz kličem IPS-je za otroka moram povabiti rejnike, moram povabiti otroka, če pač otroka pripeljejo, potem še matično družino, jaz sem prisotna, če je skrbnik tudi še skrbnika. In pa če je vključen še drugi center rejnika oziroma otroka, se	strokovni delavec s centra rejnika ter s centra otroka, starši, rejniki, otrok in občasno še drugi	člani IPS	IPS

	pokliče še strokovno delavko drugega Centra.			
2SD19	Po navadi IPS v bistvu sklicujemo centri otroka	sklicuje center otroka	sklicevanje IPS	IPS
2SD20	na teh IPS-jih so vedno teme npr. zdravstveno stanje, kako je doma, kako je v šoli/ vrtcu, če so potrebni pregledi odvisno od otroka, kaj vse je potrebno, da je otrok okej, kaj še rabi finančno, kako smo je treba, kaj zrihtat, vpisi, materialno psihološko in se v bistvu zastavi kot nek načrt in potem ne naslednjimi IPS-ju se ta načrt pregleda, kaj je bilo uresničeno, kako se je uresničevalo in se zastavi neke nove cilje.	Preverjanje zdravstvenega stanja otroka, stanja doma ter v šoli/vrtcu, postavljanje ciljev za čas do prihodnjega srečanja	Namen IPS	IPS
2SD21	cilj je da se pač zastavlja nek načrt dela za v naprej	zastavljanje sprotnih ciljev in načrtov	Namen IPS	IPS
2SD22	Če je treba karkoli takega razrešit, da se na IPS-jih usedejo, da se pomenijo dostikrat so kakšni mogoče elementi mediacije, če je potrebno	Razreševanje konfliktov	Namen IPS	IPS
2SD23	Dosti izzivov je	veliko izzivov	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
2SD24	izzivi so že najti primernege rejnika oziroma rejniško družino	Iskanje rejniške družine	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
2SD25	mi se soočamo s tem, da je vedno več ukrepov, vedno več je otrok, ki bi rabili neko namestitev ...ni pa rejniških družin	pomanjkanje rejniških družin	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
2SD26	ko se namesti otroka v rejniško družino, so izzivi, kako ohranjati rejništvo.	ohranjanje rejništva	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
2SD27	Dosti rejniških družin se potem težko sooča z nekimi izzivi, ki jih otrok prinaša	Težko soočanje z izzivi, ki jih prinaša otrok	izzivi rejnikov	rejniki
2SD28	To so otroci, ki imajo za sabo dosti prtljage	otroci v rejništvo pridejo z veliko čustvene prtljage	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu
2SD29	marsikakšen rejnik ima idealizirano predstavo o rejništvu in o tem, kako se bo sodelovalo s starši in o	Idealizirana predstava o poteku rejništva	izzivi rejnikov	rejniki

	tem, da staršev mogoče sploh ne bo in podobno			
2SD30	Ko se pojavijo čustveno vedenjske težave pri otroku, dostikrat je treba z rejnicami delat, da zdržijo to obdobje, da ne opustijo rejništva, ker tudi do tega lahko pride, ne.	Nudnje pomoči in možnost za pogovore	delo z rejniki	strokovno delo na področju rejništva
2SD31	Jaz mislim, da se naše rejnike preslabo pripravlja	Slaba priprava rejnikov	izobraževanje rejnikov	rejniki
2SD32	Nimamo zastavljenega idealnega programa usposabljanja rejnikov.	Ni idealnega programa za usposabljanje rejnikov	izobraževanje rejnikov	rejniki
2SD33	situacija rejništva za naprej ni glih najbolj rožnato, če mene vprašaš zdaj sploh glede na to, da otrok nimamo kam dajati.	Pomanjkanje rejniških družin	negativne strani rejništva	rejništvo
2SD34	recimo poklicno rejništvo izumira praktično, ne vem, če so še kakšni sploh.	poklicno rejništvo izumira	poklicno rejništvo	rejniki
2SD35	Ni družin, ki bi se prijavljala za rejništvo, tako da ne vem, kam bo to peljalo vedno več otrok pa rabi namestitve.	Pomanjkanje kandidatov za rejnike	negativne strani rejništva	rejništvo
2SD36	Več promocije malo več ozaveščanja bi še potrebovali za vzpodbudit rejništvo.	promocija rejništva	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
2SD37	Zdaj edino bolj posebne bonifikacije, ki v bistvu niti niso bonifikacije je, da če sprejmejo pač dojenčka ali karkoli ti pripada porodniška in te stvari.	Porodniški dopust ob sprejemu dojenčka	bonitete	rejniki
2SD38	no sej glede pripravi otroka na rejniško družino sem že povedala, da v bistvu s pogovorom	Priprava otroka z pogovorom	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
2SD39	Mi v bistvu tudi s službenimi avti ne smemo peljati otrok, mamo taksi službe za te stvari.	Za transport otrok strokovne delavke uporabljajo takse	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
2SD40	Je pa z otroci tako kot pač z rejnicami, uporabljamo pogovori če oziroma ko rabijo	pogovor	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
2SD41	Pač pri nas se ni noben otrok še vrnil v matično družino.	Vrnitve v matično družino skoraj ni	Dolgotrajno rejništvo	otroci v rejništvu

2SD42	Itak potem po 18. letu, če se otrok šola in da soglasje, da želi ostati, lahko ostane in potem mora pač prinašati potrdila o šolanju, tako da v bistvu lahko rejništvo uradno še poteka.	Možnost ostati v rejniški družini po dopolnjeni polnoletnosti	Dolgotrajno rejništvo	otroci v rejništvu
2SD43	Realno se otroke dokaj mlade namešča v rejniške družine. Vsi so po navadi predšolski otroci, redkokdaj osnovna šola ali pa celo srednja	Otroci, ki se jih namešča v rejniške družine so običajno predšolski otroci	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
2SD44	s pogovori, ki pač itak morajo biti vedno usmerjeni v to, da se otroka sliši, da se mu zagotavlja prostor	Zagotavljanje slišnosti otrokovega glasu	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
2SD45	Otrok mora biti seznanjen, že od samega začetka ga moramo s postopkom seznanjati njemu na primeren način.	Delo na otroku primeren način	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
2SD46	ga pač sprašuješ, skozi Igro mogoče, lahko rišejo, na takšen način mu tudi približamo te tematike.	igra in risanje	Metode dela	strokovno delo na področju rejništva
2SD47	Recimo ne posedeš jih na stol kot odraslega ampak lahko drugače. Skrbiš da ni neka ful velika razdalja, pač take stvari no	Delo na otroku primeren način	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
2SD48	so starši v večini opustili popolnoma skrb, tako da se niti ne odzivajo na klice na vabila na nič	večina staršev popolnoma opusti skrb po odvzemu otroka	negativen izkušnje z matično družino	matične družine
2SD49	Drugače pa pač tako kot z rejniki delaš tudi z matičnimi starši, na iste principe, torej naslavljanje težav in stisk pa strmenje h rešitvam	naslavljanje težav in stisk ter strmenje k rešitvam	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
2SD50	dosti otrok pa pač nikoli ni posvojenih, ampak živijo z rejniki, kot da bi bili njihovi	Ostajanje v rejniški družini tudi po prenehanju rejništva	Dolgotrajno rejništvo	otroci v rejništvu
2SD51	Če so neodzivni, če nimajo interesa, ne moreš kaj dosti	Nesodelujoča matična družina	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
2SD52	mi tu nimamo nekih primerov nekega res sodelovanja z matičnimi družinami, kot bi v bistvu	Sodelovanja skorajda ni	Delo z matičnimi družinami	Strokovno delo na področju rejništva

	moralo zgledati v rejništvu.			
2SD53	V bistvu rejništvo je na papirju je ful idealno in lepo zasnovano, v resnici pa je redkokdaj tako.	Rejništvo v praksi ne poteka tako kot je zasnovano	negativne strani rejništva	rejništvo
2SD54	načeloma bi z matično družino mogli delat podporno svetovalno delo in pač konstantno neke načrte pomoči in v bistvu stabilizacijo družine, da se ta otrok vrne	stabilizacija družine	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
2SD55	Torej ne vem zagotavljati neke transferje, če so pač finančno šibki urejati stanovanje. Centri imamo tudi storitvene dejavnosti, pomoč družini za dom, pomoč, družini na domu, osebna pomoč, to so vse storitve, ki jih moramo v bistvu ponuditi.	Nudjenje storitvenih dejavnosti centrov	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
2SD56	dosti je zasvojenosti, nasilja, razmere, ki niso okej ne, je zanemarjanje in surovo ravnanje.	zanemarjanje, surovo ravnanje	Vzroki za odvzem	matične družine
2SD57	Večinoma so to res hude hudo, neurejene razmere, hude vzgojne nemoči, tako hude, da se jih v bistvu v samem procesu pred ukrepom ni dalo urediti.	hudo neurejene razmere, hude vzgojne nemoči	vzroki za odvzem	matične družine
2SD58	vedno nosijo neko travmo s sabo tej otroci	otroci vedno nosijo travmo s seboj	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu
2SD59	Mislim po navadi pač želje so sploh če starš kaže iniciativo, da otroka vidi potem po navadi tudi otrok želi videti starša.	Obojestranska želja po stikih	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
2SD60	načeloma ne moremo biti prisotni na teh stikih, ker to so potem stiki pod nadzorom, tako da je vse v dogovoru med njimi kako pa kaj,	O poteku stikov se dogovorijo sami	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
2SD61	Jih pokličeš, tako da vejo, da si tu in vprašaš kako so, da ni vedno vse samo izzivi, ampak ne vem, kako je bilo danes v šoli. Kaj ste danes počeli, da jim damo občutek da nam je mar za njih.	Telefonski pogovori z otroki	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva

2SD62	Tako je, rejnikom nudimo dosti pogovorov in pomoči	nudnje pomoči in možnost za pogovore	delo z rejniki	strokovno delo na področju rejništva
2SD63	Tako pač rejniki se radi vključujejo, se dosti vključujejo vsaj tej rejniki s katerimi jaz delam.	Dobro sodelovanje s CSD	sodelovanje	rejniki
2SD64	Ful različno, lahko so zaposleni v zdravstvu, šolstvu, samozaposleni ...	Različnih poklicev	Lastnosti rejnikov	rejniki
2SD65	povprečna starost bi pa rekla da bi bila verjetno okoli 40.	povprečna starost rejnikov je okoli 40 let	Lastnosti rejnikov	rejniki
2SD66	rabiš tudi nekaj življenjskih izkušenj, da si pripravljen sprejeti otroka, ki prihaja v rejništvo.	Potrebno življenjskih izkušenj za rejništvo	izobraževanje rejnikov	rejniki
2SD67	se mora tudi pogledat kompatibilnost med že obstoječim otrokom v rejništvu in tistim ki bi ga želeli namestiti.	Skladnost otrok v isti rejniški družini	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
2SD68	dostikrat se odločijo za rejništvo družine, ki že imajo lastne otroke.	Rejništvo ob bioloških otrocih	izzivi rejnikov	rejniki
2SD69	Žal je tako, da moramo otroka namestiti kamor se pač ponudi rejniška družina ker le-teg ni dosti.	otroka je potrebno žal namestiti tam kjer se ponudi prostor	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
2SD70	Idealno bi pa bilo, da bi bili rejniška in matična družina v bližini zaradi pač vseh stikov in podobnega.	Namestitev v bližini matične družine	oddaljenost namestitve	otroci v rejništvu
2SD71	Žal smo pač v taki situaciji, da vzameš rejniško družino, ki jo dobiš.	Pomanjkanje rejniških družin	iskanje rejnikov	strokovno delo na področju rejništva
2SD72	Tukaj pri nas mi tega poklicnega rejništva nimamo, ne vem, kdaj je bil nazadnje kdo v bistvu poklicni rejnik.	poklicnega rejništva ni	poklicno rejništvo	rejniki
2SD73	Mislím da cela primorska regija nekoliko nazaduje s poklicnim rejništvom ...	Nazadovanje števila poklicnih rejnikov	poklicno rejništvo	rejniki
2SD74	Se mi pa zdi, da malo bolj zamira zdaj poklicno rejništvo.	poklicno rejništvo izumira	poklicno rejništvo	rejniki
2SD75	Tako, da v bistvu tisti, ki so poklicni rejniki, so po navadi bili to že njihovi starši ali dedki in babice in	Poklicni rejniki zaradi pozitivnih izkušenj prednikov	poklicno rejništvo	rejniki

	je to neka taka stvar, ki se zdaj prenaša iz roda v rod.			
2SD76	V bistvu se mi zdi, da je usposabljanje rejnikov prekratko premalo obsežno	Prekratko in premalo obsežno usposabljanje	izobraževanje rejnikov	rejniki
2SD77	Jaz mislim da bi mogli imeti, vsaj preden dobijo rejniki neko odločbo za izvajanje rejništva neko tedensko izobraževanje, kakšen mini tabor z vsemi kandidati, nekaj ...	Potrebnih več izobraževanj	izobraževanje rejnikov	rejniki
2SD78	Po drugi strani je pa to še vedno družina, družinsko okolje, v bistvu itak niti na lastnega otroka nisi nikoli zares pripravljen	na rejništvo ne moreš biti zares pripravljen	izzivi rejnikov	rejniki
2SD 79	Pa vseeno se mi zdi, da bi mogli nabor več nekaj tematik, v bistvu z njimi malo bolj jih psihološko pripraviti na to, kako sprejemate izzive, kako se soočati z izzivi, kako zdržati v težkih situacijah se mi zdi, da je tu premalo	Potrebnih več različnih tematik na usposabljanju	izobraževanje rejnikov	rejniki

INTERVJU 3:

OZNAKA ENOTE	ENOTA	KODA POJEM	KATEGORIJA	TEMA
3SD1	Okej, torej področje rejništva je delo z rejniki, delo z rejenci, torej z otroki in delo z biološko družino	Delo z vsemi udeleženi	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
3SD2	področje je zelo prepleteno	prepleteno področje	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva
3SD3	in je treba vseskozi od, kadar se otroka namesti v rejniško družino oziroma že prej delat z vsemi temi tremi udeleženi.	konstantno delo z vsemi udeleženi	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva
3SD4	kadar je odvzem otroka se v bistvu veliko dela tudi z biološkimi starši	delo z matično družino ob odvzemu otroka	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD5	se starša pripravlja na to, da bo odvzem otroka	delo z matično družino ob odvzemu otroka	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD6	Včasih starši niso pripravljeni na sodelovanje	nepripravljenost staršev na sodelovanje	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva

3SD7	potem je priprava otroka tudi na vstop v rejniško družino	Priprava otroka na rejništvo	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
3SD8	odvisno kako je v določenem primeru, ali na primer otrok v kriznem centru ali otrok odvzet iz družine	Kompleksno področje	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva
3SD9	Zdaj rejniških družin, to je slaba pač stran rejništva v Sloveniji, je zelo malo	Pomanjkanje rejniških družin	negativne strani rejništva	rejništvo
3SD10	Načeloma se prej spozna otroka z rejniško družino,	pred nastopom rejništva	spoznavanje otroka z rejnikom	otroci v rejništvu
3SD11	se predstavi rejniški družini otroka ter vse otrokove posebnosti in specifik	Transparentna predstavitev situacije otroka	delo z rejniki	strokovno delo na področju rejništva
3SD12	Rejniki torej gredo skozi ene take v bistvu teste bom rekla in potem so izbrani glede na to ali so primerni ali ne	testi primernosti za rejnike	iskanje rejnikov	strokovno delo na področju rejništva
3SD13	Ni vsak rejnik primeren za določenega otroka in obratno.	primernost rejnikov	iskanje rejnikov	strokovno delo na področju rejništva
3SD14	kako pripravimo matično družino je v prvi vrsti najbolj odvisno od starosti otroka	delo z matično družino se razlikuje glede na starost otroka	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD15	Če so zelo zelo mičkeni, težko razumejo in je potem mogoče, bom rekla lažje kot pri nekemu, ki je starejši, pa malo drugače tudi dojema to.	Delo na otroku primeren način	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
3SD16	Tako, da je odvisno v največji meri tudi od situacije ali so starši, lahko kaznivo odgovorni, ali ne zmorejo, ali je vmes alkoholizem, zloraba drog.	Kaznovanost staršev	Vzroki za odvzem	matične družine
3SD17	večina staršev ne sprejema tega dobro	Nesprejemanje odvzema otroka	(ne)sprejemanje situacije	matične družine
3SD18	Večina staršev se upira temu.	upiranje odvzemu	(ne)sprejemanje situacije	matične družine
3SD19	težko si priznajo svoje napake	Nepirznavanje svojih napak s strani staršev	(ne)sprejemanje situacije	matične družine
3SD20	borijo se za otroka	boj za otroka	(ne)sprejemanje situacije	matične družine

3SD21	po navadi ta prva faza, zajema veliko jeze predvsem na CSD-je	jeza staršev na CSD	(ne)sprejemanje situacije	matične družine
3SD22	Ja tako da jim je pa potem v praksi možno da se to tudi spremeni in da starši sprejmejo	sprejetje rejništva	(ne)sprejemanje situacije	matične družine
3SD23	lahko potem tudi starši čisto izginejo, se ne zanimajo za otroka,	Izguba stika in zanimanja za otroka	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
3SD24	bi rekla, nekako 50 procentov je taka praksa da se borijo	boj za otroka	(ne)sprejemanje situacije	matične družine
3SD25	ne pokažejo pa nekih sprememb pri sebi, da bi se spremenili ali karkoli na sebi naredili.	Nezmožnost staršev za spremembe in napredek	Vzroki za odvzem	matične družine
3SD26	50 procentov je pa takih, da v bistvu izgubijo stik z otrokom se ne zanimajo, grejo svojo življenjsko pot.	Izguba stika in zanimanja za otroka	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
3SD27	Sigurno se družino spremlja	Spremljanje matične družine	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD28	Na centru tisti, ki vodi ukrepe, vodi tudi načrt pomoči tudi v sodelovanju z delavcem, ki dela na rejništvu.	Načrt pomoči družini za spremembe	Delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD29	v tem načrtu pomoči je notri opredeljeno veliko stvari, na primer, da se starša vključita v zdravljenje, da si poiščeta zaposlitev, da ne vem ... nista več brezdomca, da si poiščeta bivališče.	Načrt pomoči družini za spremembe	Delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD30	zapišemo ukrepe za zagotovitev pogojev, da bi otrok prišel nazaj.	Načrt pomoči družini za spremembe	Delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD31	kadar se otroka namesti v rejniško družino, se IPS izvede večkrat oziroma po potrebi. Lahko je tudi vsak mesec, če so težave. pač je odvisno od potreb otroka, lahko tudi od potreb rejnikov.	Večkrat ob začetku rejništva	pogostost IPS	IPS
3SD32	vabljen je rejnik ali rejnik, otrok je po navadi tudi vabljen. Potem je tu še strokovni delavec centra otroka, strokovni delavec centra rejnika, potem je lahko po potrebi, na primer	strokovni delavec s centra rejnika ter s centra otroka, starši, rejniki, otrok in občasno še drugi	člani IPS	IPS

	šolska svetovalna delavka, lahko je zdravnik in pa biološki starši otroka			
3SD33	večinoma vsi, ki so udeleženi v življenju otroka	večinoma vsi udeleženi v življenju otroka	člani IPS	IPS
3SD34	največji izziv je vsekakor najti primerno rejniško družino.	Iskanje rejniške družine	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
3SD35	Malo rejnikov je in težko je najti v bistvu primerne rejnike, ki so oz. ki bojo primerni za otroka	Iskanje rejniške družine	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
3SD36	Starejši, kot je otrok težje, je za njega, ker se zaveda tega in gre skozi še eno zavrnitev, skozi še eno travmatično izkušnjo	Odvisnost travmatične izkušnje od starosti	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu
3SD37	ampak žal sistem ni ravno prijazen do teh otrok	sistem ni ravno prijazen do teh otrok	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu
3SD38	... predvsem zaradi uporabe drog oziroma zasvojenosti staršev obeh	Zasvojenost obeh staršev	vzroki za odvzem	matične družine
3SD39	U bistvu starši niso bili primerni za izvajanje starševske skrbi	Neprimernost za izvajanje starševske skrbi	vzroki za odvzem	matične družine
3SD40	vsekakor rejniki bi morali biti bolj podprti	Pomanjkanje podpore rejnikom	izzivi rejnikov	rejniki
3SD41	In pa jaz osebno vidim tudi, da bi bilo potrebno več podpore tudi pri izobraževanjih rejnikov, zato, ker to so laični ljudje	Potrebni več izobraževanj	izobraževanje rejnikov	rejniki
3SD42	Otroci imajo vedno hujše težave, je kar porast čustveno vedenjskih težav, rejniki pa se s tem ne znajo, soočiti s tem	Soočanje z vedenjskimi težavami otrok	izzivi rejnikov	rejniki
3SD43	Vsak rejnik gre na nekaj izobraževanj na leto.	Dobro zastavljeno izobraževanje	izobraževanje rejnikov	rejniki
3SD44	na obali ni veliko rejniških družin	Pomanjkanje rejniških družin	negativne strani rejništva	rejništvo
3SD45	Malo je takih, k se odločijo za rejništvo na primorskem, večinoma želijo bolj otroke za v posvojitev.	Pomanjkanje rejniških družin rejništvo, več si jih želi posvojitve	negativne strani rejništva	rejništvo
3SD46	Težko je za nekatere sodelovati še z biološkimi starši	Zahtevno sodelovanje z biološkimi starši	sodelovanje	rejniki

3SD47	dogaja se tudi v praksi, da matična družina, da so včasih nasilni tudi do rejnikov	V praksi se dogaja, da postanejo starši nasilni do rejnikov	(ne)sprejemanje situacije	Matične družine
3SD48	je kar stalno neko prepletanje, med temi biološkimi starši, rejniki in otroci	Prepleteno področje	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva
3SD49	večkrat se opravi kakšen obisk na domu, tako da se tam z otrokom srečamo	obiski na domu	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
3SD50	Ja pogovor z otrokom, obisk na domu,	Obiski otroka v rejniški družini	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
3SD51	starejši, ko so potem nekateri se tudi sami obračajo na nas in iščemo skupaj z njimi rešitve	Otroci sami poiščejo pomoč	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
3SD52	gre se na kakšen sprehod, recimo jih lahko peljejo rejniki ali pa se kej igrajo kakšno igrico ali pa gredo v kino, na sprehod ...	sprehod, kino, igrico	spoznavanje otroka z rejnikom	otroci v rejništvu
3SD53	Veliko krat je bil že prej mogoče na obisku pri teh rejnikih se mu pokaže, kje bo živel, kje bo njegova sobica	Obisk rejnikov pred namestitvijo	spoznavanje otroka z rejnikom	otroci v rejništvu
3SD54	od tam, kjer je otrok, ga spremlja torej strokovni delavec otroka do bivališča rejnikov	Spremljanje otroka do namestitve k rejnikom	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
3SD55	večinoma se otroci ne vrnejo nazaj k biološkim staršem	Vrnitve v matično družino skoraj ni	Dolgotrajno rejništvo	otroci v rejništvu
3SD56	Večinoma po tem ko končajo srednjo šolo ali pa po polnoletnosti ali pa nekateri tudi končajo kakšno fakulteto ali višjo šolo in se potem rejništvo zaključi pri rejnikih.	Zaključevanje rejništva ob zaključku šolanja	zaključevanje rejništva	otroci v rejništvu
3SD57	Večinoma imamo dobre prilagoditve	Večinoma prilagoditve brez težav	prilagoditve otrok	otroci v rejništvu
3SD58	En primer smo imeli, ko se en deček ni dobro prilagodil	Primer neuspešne prilagoditve	prilagoditve otrok	otroci v rejništvu
3SD59	Dojenčki se itak lepo prilagajajo, je drugače	Dobro prilagajanje dojenčkov	prilagoditve otrok	otroci v rejništvu
3SD60	Tako da se z njim pogovarjamo, otroka povabimo da pride tudi naj	Zagotavljanje slišnosti otrokovega glasu	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva

	IPS-je, ko opravimo obisk na domu se lahko tudi z otrokom sami pogovorimo			
3SD61	Veliko težje zato, ker oni imajo že v osnovi do centra neko naravnost bom rekla, bolj tako ... so proti centru, imajo to v glavi, da smo jim odvzeli otroka	Nepripravljenost staršev na sodelovanje	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD62	Velikokrat, staršem upade ta motivacija za spremembe na boljše ko se jim otroka odvzame	Upad motivacije staršev ob odvzemu	Vzroki za odvzem	matične družine
3SD63	še ena velika rana in spet ena velika zguba za njih	Odvzem otroka kot travmatična izkušnja	(ne)sprejemanje situacije	matične družine
3SD64	odvzem otroka, je še ena dodatna travmatična izkušnja, ki jo težko prebrodijo.	Odvzem otroka kot travmatična izkušnja	(ne)sprejemanje situacije	matične družine
3SD65	Zdaj pogostost sodelovanja je tko, to je opredeljeno v načrtu pomoči.	Pogostost sodelovanja s starši	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD66	Načeloma pa vsaj enkrat mesečno.	Pogostost sodelovanja s starši	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD67	Zdaj velikokrat se starši tudi na žalost ne odzivajo, imajo veliko opravičil In izgovorov.	Nepripravljenost staršev na sodelovanje	Delo z matično družino	Strokovno delo na področju rejništva
3SD68	Rabijo res veliko spodbude pri tem	Spodbujanje in opora matičnim staršem za spremembe	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
3SD69	Nekateri ne spremenijo nič, niti nočejo	Nezmožnost staršev za spremembe in napredek	Vzroki za odvzem	matične družine
3SD70	V bistvu to so glavne stvari ja. Duševne stiske, alkoholizem zasvojenosti in Nasilje tudi še.	Težave v duševnem zdravju staršev	vzroki za odvzem	matične družine
3SD71	Zdaj vsak otrok doživlja drugače	Individualno doživljanje okoliščin	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu
3SD72	lažje veliko najlažje, če je ne vem odvzet kot novorojenček da je že od začetka v bolj zdravem okolju	Odvisnost travmatičnih izkušenj od starosti	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu
3SD73	kakšen otrok rabi veliko psihoterapije, da to predela,	Potreba otrok po psihoterapiji	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu

3SD74	Čutijo veliko ljubezni, podpore, se vpeljejo v to družinsko življenje in so hvaležni za to ker prej niso tega imeli	Dobro prilagajanje zaradi pozitivnih izkušenj	Prilagoditve otrok	otroci v rejništvu
3SD75	konkretno recimo nikoli niso imeli goveje juhe na krožniku ali pa nikoli niso šli na sprehod	Pomanjkanje dobrih izkušenj v matični družini	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu
3SD76	sedaj dobijo toplino, ki jim prej ni bila poznana	Nudjenje čustvene podpore otroku	pozitivne strani rejništva	rejništvo
3SD77	drugim je zelo težko in ne želijo imeti stikov	Odklanjanje stikov iz strani otrok	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
3SD78	eni si želijo in hrepenijo po teh starših in imajo veliko še pričakovanj od staršev,	Želja otrok po stikih s starši	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
3SD79	Stiki so zelo različni, zdaj nekaj stikov imamo pod nadzorom	Stiki pod nadzorom	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
3SD80	Lahko so stiki telefonski, na primer, če so starši v tujini, lahko je pa tudi prepoved stikov	telefonski stiki	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
3SD81	Če otrok izrazi željo, da bi rad želel imeti stike mu jih poskusimo omogočiti	Omogočanje stikov na željo otrok	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
3SD82	stiki potekajo na javnem mestu med otrokom in med starši.	Stiki na javnem mestu	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
3SD83	večinoma je tako na javnem prostoru zdaj z vso to tehnologijo si tudi lahko pošiljajo slike, video itd. in ostanejo tako v stiku.	Stiki preko socialnih omrežji	stiki med otrokom in matično družino	matične družine
3SD84	Ja zdaj tej rejniki, ki so na razpolago, torej za sprejem otroka v rejniško družino mi take rejnike seznamimo, da imamo poizvedbo za otroka, opišemo otroka, njegovo situacijo, razloge, da bi šel v rejniško družino in v kolikor rejniki izkažejo zanimanje, se potem začne malo bolj poglobljeno tudi v sodelovanju s centrom otroka	Postopek iskanja rejnikov	iskanje rejnikov	strokovno delo na področju rejništva
3SD85	Naši moram reči, da zelo sodelujejo	Dobro sodelovanje s CSD	sodelovanje	rejniki
3SD86	So zelo odprti za sodelovanje, tako da mi	Dobro sodelovanje s CSD	sodelovanje	rejniki

	dobro sodelujemo z rejniki obojestransko			
3SD87	Motivi so zelo zelo različni	Različnost motivov	motivi za rejništvo	rejniki
3SD88	Večinoma so brez otrok, ni pa nujno, lahko imajo svoje	Večinoma brez bioloških otrok	lastnosti rejnikov	rejniki
3SD89	Najbolj se mi zdi, da imajo vsi to srčnost v sebi, da želijo nekemu otroku tudi če je samo v ena delu življenja ponuditi vse, kar jim lahko	Vsi imajo srčnost v sebi	lastnosti rejnikov	rejniki
3SD90	So pa tudi zelo različnih starosti	Rejniki so zelo različnih starosti	lastnosti rejnikov	rejniki
3SD91	Zdaj, če so starši nasilni, lahko imajo celo sorodstvo za sabo, kjer so tudi sorodniki nasilni in je ugotovljeno, da bi za otroka na primer bilo zelo ogrožajoče, da bi ostal v tem okolju, potem je lažje če se ga pošlje na drugi konec	Namestitev čim dlje od matične družine	oddaljenost namestitve	otroci v rejništvu
3SD92	Ampak glede na to, da je pomanjkanje rejnikov se ne moremo ravno izmišljevati na kateri konec bomo otroka poslali.	Majhna možnost izbire zaradi pomanjkanja rejnikov	oddaljenost namestitve	otroci v rejništvu
3SD93	Rejniki se zavedajo, da je tudi del procesa, to da morajo sodelovati z starši	Zavedanje, da je sodelovanje z matično družino del procesa	sodelovanje	rejniki
3SD94	Tako, da nekateri pa mogoče rabijo vseeno kakšno našo podporo, »support« centra, da lažje razumejo biološke starše	Podpora rejnikom pri sodelovanju z biološkimi starši	delo z rejniki	strokovno delo na področju rejništva
3SD95	Mi niti nimamo nobenega rejnika ki bi opravljal rejništvo kot poklic.	poklicnega rejništva ni	Poklicno rejništvo	rejniki
3SD96	Mislim, da tudi zgodovina rejništva ni bila tako usmerjena kot je bila drugje po Sloveniji.	rejništvo kot poklic ni razvito	Poklicno rejništvo	rejniki

INTERVJU 4:

OZNAKA ENOTE	ENOTA	KODA / POJEM	KATEGORIJA	TEMA
4SD1	Naša vloga je tako, da pač nudiš podporo rejniškemu sistemu, torej rejnici, pa	Podpora rejniškemu sistemu, sodelovanje z	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva

	tudi otroku, ki gre v rejništvo in pa tudi dejansko sodeluješ z nekimi institucijami, povezuješ udeležene no tako nekako.	institucijami, povezovanje udeleženi		
4SD2	Delo na področju rejništva je tako delo z otroci ob namestitvi oziroma že z iskanjem primerne rejniške družine, kot pa samo delo z rejnicami, ki jih imamo na centru.	delo z otroki in delo z rejnicami	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
4SD3	Pač za rejnice maš ena svoje naloge oziroma bolj kot ne neko podporo jim nudiš, ki jo potrebujejo,	Nudnje opore rejnikom	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
4SD4	Ko smo pač center otroka, spremljamo rejništvo otroka, tukaj je pač to, da skrbimo da otrok za čas dokler je nameščen, da se dobro počuti v rejniški družini, da se razvija, da dobi neke kompetence za samostojno življenje.	spremljanje otroka v rejništvu	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva
4SD5	Zdaj zadnje čase je tako, da imamo po navadi eno izbiro, ker dejansko mi otroku izbiramo primerno rejnico, teh pa ni veliko na izbiro.	Pomanjkanje rejniških družin	iskanje rejnikov	strokovno delo na področju rejništva
4SD6	V zadnjem letu se tudi intenzivno ukvarjamo s tem kako pridobiti rejnike, ki jih ni.	Iskanje novih rejnikov	iskanje rejnikov	strokovno delo na področju rejništva
4SD7	Zdaj tako, otroke pripravljamo z pogovorom, ko je to le mogoče če ni kakšen nujen odzvem.	Priprava otroka z pogovorom	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
4SD8	Potem iščemo rejnike. Ko najdemo bom rekla primerno rejniško družino jo obiščemo, se z njimi pogovorimo, potem se spoznajo z otroci.	Obisk potencialnih rejniških družin	iskanje rejnikov	strokovno delo na področju rejništva
4SD9	Ja zelo zelo težko se starši sprijaznijo z nastalo situacijo.	Nesprejemanje odvzema otroka	(ne)sprejemanje situacije	matični starši
4SD10	So v zanikanju	matični starši so v zanikanju	zanikanje	matični starši
4SD11	mi imamo bolj težave v zadnjem obdobju z uvidom, ki ga ne naredijo	težave, ko biološki starši ne naredijo uvida	zanikanje	matični starši

	oziroma ne vemo več na kak način, pa kaj bi še staršema ponudil, ker brez uvida pa ne moreš kaj dosti delat ne.			
4SD12	Tukaj je zdaj en tak posebni izziv, tudi stroke verjetno za naprej, kako pristopit k tem matičnim staršem	Pristop k matični družini	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
4SD13	Se vključijo v te aktivnosti, nimamo pa nekega feedbacka koliko recimo naredijo.	Vključevanje matičnih staršev v aktivnosti	(ne)sprejemanje situacije	matični starši
4SD14	In dejansko se z matično družino, pa strokovni delavec naredijo skupaj nek načrt pomoči.	Načrt pomoči družini za spremembe	Delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
4SD15	Ja vsi deležniki, ki otroka dejansko poznajo so vključeni v IPS.	večinoma vsi udeleženi v življenju otroka	člani IPS	IPS
4SD16	Poleg je matična družina, rejnik, pa center rejnika pa center otroka	strokovni delavec s centra rejnika ter s centra otroka, starši, rejniki, otrok in občasno še drugi	člani IPS	IPS
4SD17	V bistvu namenjena IPS-ja pa je, da se res otrok lahko vsestransko razvija, da so zadovoljene vse te njegove potrebe.	Spremljanje razvoja otroka in zadovoljevanja njegovih potreb	namen IPS	IPS
4SD18	Zelo različno tam, kjer pač je nekako več potrebe večkrat	glede na potrebe	pogostost IPS	IPS
4SD19	Jaz se predvsem soočam z kadrovsko podhranjenostjo mislim časovno kapsulo ker nimam časa za nič oziroma preveč je birokracije.	pomanjkanje časa pri delu	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
4SD20	Da bi mogel bolj biti bolj vključen, več biti na terenu ampak z birokracijo ne dohajamo tega tempa. To je največji izziv	Pomanjkanje časa pri delu	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
4SD21	bi bilo boljše, če bi se reorganizacija speljala do kraja, pa bi bilo področje rejništva regijsko.	Rejništvo v praksi ne poteka tako kot je zasnovano	negativne strani rejništva	rejništvo
4SD22	Vloga strokovnega delavca je, a ne da nudi za rejnike neko podporo rejnikom.	Nudenje opore rejnikom	obseg dela	strokovno delo na področju rejništva

4SD23	In potem bodo rejniki zadovoljni in zadovoljna rejnica je cilj rejništva.	zadovoljstvo rejnic	delo z rejniki	strokovno delo na področju rejništva
4SD24	Rabimo pa se zavedat, da otroci v rejništvu so zelo drugačni in z veliko več prtljage oziroma tudi s kakšnimi motnjami	otroci v rejništvu so drugačni od ostalih	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu
4SD25	Ampak mi nimamo specializiranega rejništva, to so pač navadne družine, ki čutijo, da bi še komu pomagali in začutijo in gredo skrbeti za nekega državnega otroka.	navadne družine, ki čutijo da bi še komu pomagale	lastnosti rejnikov	rejniki
4SD26	Pa tudi tej otroci rabijo poleg socialnega delavca kdaj tudi kak razgovor s kakim psihologom.	Potrebnost pogovorov z psihologi	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
4SD27	Moje rejnice imajo mojo privat številko in če karkoli me pokličejo. Jaz sem vedno pripravljena pomagati ampak tisto ni v okviru več mojega delovnega časa, je moja dobra volja.	Stalna možnost telefonskih klicev	delo z rejniki	strokovno delo na področju rejništva
4SD28	Jaz mislim, da bi to mogli več pripravil nameniti otroku ne	Več priprave otroka na rejništvo	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
4SD29	Ko pa jim, tem otrokom nudimo podporo oziroma ko sodelujemo z njimi je to na način, ki je njim prijazen.	Delo na otroku primeren način	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
4SD30	Največkrat je to skozi pogovor prilagojen njim in skozi igro.	pogovor prilagojen otroku ter igra	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
4SD31	Imamo tudi otroke, ki so po več mesecev čakali na primerno namestitev.	Čakanje na namestitev	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
4SD32	Smo pa vsake toliko imeli tudi srečo, da smo nekaterim nekako našli družino kar hitro, po 2 tednih recimo	Čakanje na namestitev	nameščanje otroka	otroci v rejništvu
4SD33	Realnost pa je taka, da se rejniki ne najdejo, ker druge kolegice me kličejo in tudi ko vidim, ko odgovarjam na te vloge, včasih tudi po trikrat grejo ven na povpraševanje.	Pomanjkanje rejniških družin	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva

4SD34	Nimamo izbora rejnikov no	Pomanjkanje rejniških družin	izzivi strokovnih delavk	strokovno delo na področju rejništva
4SD35	Ja pač obiščemo ga, ampak spet, mogli bi ga večkrat da bi dejansko spletli vez, da bi mu pokazali, da me ima, da nam je mar za njega.	Obiski otroka v rejniški družini	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
4SD36	Jaz sem taka, da sem kar v stikih z rejnicami in tudi vedno rečem, če karkoli me pokličite. In takrat, če je kaj takega se odpravim do njih.	konstantni stiki z rejnicami	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva
4SD37	Zdaj, kar se tiče tukaj s temi otroci, ki jih imamo v okolišu kar sodelujemo, vidimo jih ko pridejo na IPS ali pa na stike pod nadzorom. Težava je bolj s tistimi, ki so od nas zelo oddaljeni, kar nam otežuje stike	Udeležba na IPS ter na stikih pod nadzorom	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
4SD38	Z kolegicami smo si zadale, da bi enkrat na mesec obiskali otroke, ki so v rejništvu .	Obiski otroka v rejniški družini	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
4SD39	Otroci grejo iz matičnih družin ko so življenjsko ogrožajoče okoliščine.	življenjsko ogrožajoče okoliščine za otroka	vzroki za odvzem	matični starši
4SD40	Gre za to, da ne znajo poskrbeti za njega, odvisnosti, nasilje ...	hudo neurejene razmere, hude vzgojne nemoči	vzroki za odvzem	matični starši
4SD41	vzporedno s temi drugimi dejavniki so tudi take minimalne oz. zmanjšane starševske kapacitete.	zmanjšane starševske kapacitete	vzroki za odvzem	matični starši
4SD42	V večini primerov dosedanje prakse gre res za zelo dolgotrajna rejništva.	Večinoma dolgotrajna rejništva	dolgotrajno rejništvo	otroci v rejništvu
4SD43	Sama sicer upam, da sedaj z novim zakonikom, da bomo uspeli upoštevati zakonik in da bodo prišle boljše prakse z trajanjem rejništva na res tri leta	upanje na krajše rejništvo z novim zakonikom	dolgotrajno rejništvo	otroci v rejništvu
4SD44	Meni je mnenje otrok zelo pomembno, jaz rada slišim otroka in ga tudi podprem, ko le lahko.	Zagotavljanje slišnosti otrokovega glasu	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
4SD45	ampak se mi zdi pomembno, da tam, kjer pa ni slišan, da se otroku postavi zagovornik.	postavitev zagovornika	metode dela	strokovno delo na področju rejništva

4SD46	Ja pač center zagotovo spremlja, podpira in tudi pač nekako motivira matično družino pri spremembah	Spodbujanje in opora matičnim staršem za spremembe	Delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
4SD47	Zato tudi kak načrt pomoči pride v poštev, in pa usmeritev staršev na druge institucije.	Načrt pomoči družini za spremembe	Delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
4SD48	Po navadi gre tudi tukaj malo za koordinatorstvo	koordinatorstvo	metode dela	strokovno delo na področju rejništva
4SD49	in sproti preverjamo kje smo, kaj so starši že naredili v smeri napredka in podobno.	preverjanje napredka	delo z matično družino	strokovno delo na področju rejništva
4SD50	Kar en nahrbtnik čustvene prtljage prinesejo s sabo, ki se lahko na začetku niti ne kaže pol pa kar naenkrat je neko vedenje, ki ga noben ne razume.	otroci v rejništvo pridejo z veliko čustvene prtljage	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu
4SD51	Tej otroci pridejo tako zelo ranjeni, da si mi še predstavljati ne zmoremo.	Ranjeni otroci	travmatične izkušnje	otroci v rejništvu
4SD52	Že v sami lokalni skupnosti so določeni podporni sistemi ki, delujejo poleg nas CSD-jev, recimo svetovalni center Istra za otroke, potem je center za duševno zdravje, en kup psihoterapije, recimo tudi občina določene subvencionirane.	podporni sistemi v lokalni skupnosti	delo z otroki	strokovno delo na področju rejništva
4SD53	Ja zagotovo so želje po stikih iz strani otrok.	Želja otrok po stikih s starši	stiki med otrokom in matično družino	matični starši
4SD54	Ampak to, da imaš nekoga rad ni dovolj, da vzgajaš.	Imeti rad ni dovolj za vzgojo	Vzroki za odvzem	matični starši
4SD55	se mi zdi zelo odvisno, ne od primera do primera. Ampak jaz vedno rečem, da stiki so zelo pomembna zadeva.	Pomembnost stikov med starši in otroci	stiki med otrokom in matično družino	matični starši
4SD56	s ciljem da se otrok vrne nazaj v matično družino je zagotovo pomemben faktor tudi dobra komunikacija med rejniško po matično družino.	Dobra komunikacija med rejniki in biološkimi starši	sodelovanje	rejniki
4SD57	Ma po navadi na začetku ni tako ne, dejansko je treba kar dosti energije, truda, podpore vložiti v	Trud za dobro komunikacijo	zahtevnost področja	strokovno delo na področju rejništva

	komunikacijo med matično in rejniško družino.			
4SD58	Tako, naše rejnice iz našega centra so različno. Vse od gospodinje do učiteljice in sodnice.	Različnih poklicev	lastnosti rejnikov	rejniki
4SD59	ni tu nekega pravila, no. Se mi zdi, da rejništvo tako kot jaz poslušam je nekje v srcu neko poslanstvo, ki ga začutiš in greš to delat.	Rejništvo kot poslanstvo	motivi rejnikov	rejniki
4SD60	ko pa recimo ocenimo, da pri določenem otroku ni možnosti vrnitve nazaj v matično družino, tu pa se mi zdi dobro, da imamo te rejnike z željo po posvojitvi zato, ker dejansko če takega otroka vzamejo potem ne rabimo pol spet iskat drugih.	Skriti motiv po posvojitvi	motivi rejnikov	rejniki
4SD61	Dejansko jaz verjamem, da tisti, ki skrbi za otroka in da vidi, da je on srečen in da bo vse naredil zanj, potem ni motiv toliko več pomemben ne.	Dobra skrb za otroka pomembnejša kot motiv	motivi rejnikov	rejniki
4SD62	Jih moram prav pohvalit kako dobro naši rejniki sodelujejo z nami.	Dobro sodelovanje s CSD	sodelovanje	rejniki
4SD63	Vsaka primer je čisto tak individualen. Nimamo neke prakse, da bi rekli, da je za vse tako. Vsako nameščenje otroka je individualno, je posebno, je samosvoje.	Individualnost primerov nameščenja otroka	nameščenje otroka	otroci v rejništvu
4SD64	Zagotovo je pomembno, da rejnika otroka prej spoznata zdaj idealno bi bilo, da bi otrok tudi videl še prej rejniški dom.	pred nastopom rejništva	spoznavanje otroka z rejnikom	otroci v rejništvu
4SD65	Super bi bilo, če so nekje blizu, da se lahko otroci in starši obiskujejo, da ni pol rejnikom, naloženo še dodatno delo da bi morali otroka peljati čez pol Slovenije na stike s starši.	Namestitev v bližini matične družine	oddaljenost namestitve	otroci v rejništvu
4SD66	Kompatibilnost otrok ki so v tisti rejniški družini je tudi zelo pomemben faktor pri nameščanju otroka v neko družino.	Pomembnost skladnosti otrok v isti rejniški družini	nameščenje otroka	otroci v rejništvu

4SD67	Ni toliko aktualno zato, ker dejansko to so pač le nižji prihodki če se ti podaš v poklicno rejništvo.	Ni aktualno zaradi nižjih prihodkov	poklicno rejništvo	rejniki
4SD68	Bi rekla da so poklicne rejnice ostale le š tiste ki so že starejše.	Le še starejše poklicne rejnice	poklicno rejništvo	rejniki
4SD69	Jaz mislim, da so dobra izobraževanja za rejnike. Skupnost centrov jih organizira in dejansko tisto, kar imajo, so neke teme, ki so aktualne	Dobro zastavljeno izobraževanje	izobraževanja rejnikov	rejniki
4SD70	Ampak nekdo, ki dela z otroki oziroma s takimi specifičnimi otroci rabi več kot pa samo neko usposabljanje..., rabi nek program oziroma sistem, preko katerega bodo rejniki konstantno, neprekinjeno obnavljali znanje, pridobivali novo in konec koncev tudi imeli konstantno podporo.	Potreba po kontinuiranem programu izobraževanj in pomoči rejnikom	izobraževanja rejnikov	rejniki

9.3. Priloga: Osnovno kodiranje

2. STROKOVNO DELO NA PODROČJU REJNIŠTVA

b) *Izzivi strokovnih delavk*

- pomanjkanje rejniških družin (1SD6, 2SD25 4SD33, 4SD34)
- nesodelujoča matična družina (1SD16, 2SD51)
- iskanje rejniške družine (1SD30, 1SD32, 2SD24, 3SD34, 3SD35)
- motivacija matične družine za spremembe (1SD33)
- veliko izzivov (2SD23)
- ohranjanje rejništva (2SD26)
- promocija rejništva (2SD36)
- skladnost otrok v isti rejniški družini (2SD67)
- pristop k matični družini (4SD12)
- pomanjkanje časa (4SD19, 4SD20)

c) *Metode dela*

- pogovor (1SD18, 1SD34, 2SD14, 2SD40)
- pogovor z otrokom (1SD21)
- svetovalno delo (1SD38)
- individualni in skupinski pogovor (2SD15)

- igra in risanje (2SD46)
- naslavljanje težav in stisk ter stremljenje k rešitvam (2SD49)
- obiski na domu (3SD49)
- pogovor, prilagojen otroku, in igra (4SD30)
- postavitev zagovornika (4SD45),
- koordinatorstvo (4SD48)

d) **Obseg dela**

- delo z vsemi udeleženi (1SD1, 3SD1)
- preverjanje ustreznosti kandidatov za rejnike (1SD7)
- koordinator (1SD8)
- svetovalec (1SD9, 1SD19)
- sklic IPS, priprava rejniške pogodbe, spremljanje otroka (1SD11)
- opora matičnim staršem (1SD17)
- stik z rejniškimi družinami (2SD1)
- sodelovanje z matičnimi družinami (2SD5)
- priprava otroka na rejništvo (3SD7)
- podpora rejniškemu sistemu, sodelovanje z institucijami, povezovanje udeleženi (4SD1)
- delo z otroki in delo z rejnicami (4SD2)
- spremljanje otroka v rejništvu (4SD4)
- nudenje opore rejnikom (1SD10, 2SD2, 4SD3, 4SD22)

e) **Delo z rejniki**

- priprava kandidatov za rejnike (1SD13, 1SD14)
- stalna možnost telefonskih klicev (1SD24, 4SD27)
- nudenje pomoči in možnost za pogovore (2SD30, 2SD62)
- transparentna predstavitev situacije otroka (2SD13, 3SD11)
- podpora rejnikom pri sodelovanju z biološkimi starši (3SD94)
- zadovoljstvo rejnic (4SD23)

f) **Delo z matično družino**

- usmerjanje na različne oblike pomoči (1SD35)
- nepripravljenost staršev na sodelovanje (1SD20, 2SD4, 3SD6, 3SD61, 3SD67)
- sodelovanja skorajda ni (2SD6, 2SD52)
- povabilo matičnim staršem k sodelovanju (2SD8)
- stabilizacija družine (2SD54)
- nudenje storitvenih dejavnosti centrov (2SD55)
- načrt pomoči družini za spremembe (3SD28, 3SD29, 3SD30, 4SD14, 4SD47)
- delo z matično družino ob odvzemu otroka (3SD4, 3SD5)
- delo z matično družino se razlikuje glede na starost otroka (3SD14)
- spremljanje matične družine (3SD27),
- pogostost sodelovanja s starši (3SD65, 3SD66)

- spodbujanje in podpora matičnim staršem za spremembe (3SD68, 4SD46)
 - preverjanje napredka (4SD49)
- g) **Iskanje rejnikov**
- postopek iskanja rejnikov (1SD47, 2SD10, 3SD84)
 - pomanjkanje rejniških družin (2SD71, 4SD5)
 - testi primernosti za rejnike (3SD12)
 - primernost rejnikov (3SD13)
 - iskanje novih rejnikov (4SD6)
 - obisk potencialnih rejniških družin (4SD8)
- h) **Pozitivni vidiki področja**
- i) **Zahtevnost področja**
- odgovorno delo (1SD4)
 - stresno delo (1SD5)
 - kompleksno področje (1SD12, 3SD8)
 - prepleteno področje (3SD2, 3SD48)
 - konstantno delo z vsemi udeleženi (3SD3)
 - konstantni stiki z rejnicami (4SD36)
 - trud za dobro komunikacijo med matično in rejniško družino (4SD57)
- j) **Delo z otroki**
- obiski otroka v rejniški družini (1SD61, 3SD50, 4SD35, 4SD38)
 - telefonski pogovori z otroki (1SD23, 2SD61)
 - udeležba na IPS ter na stikih pod nadzorom (4SD37)
 - iskanje informacij o otroku (1SD62)
 - dajanje možnosti izbire otroku (1SD70)
 - psihosocialna podpora in pomoč otroku (2SD17)
 - priprava otroka s pogovorom (2SD38, 4SD7)
 - zagotavljanje slišnosti otrokovega glasu (1SD69, 2SD44, 3SD60, 4SD44)
 - delo na otroku primeren način (2SD45, 2SD47, 3SD15, 4SD29)
 - otroci sami poiščejo pomoč (3SD51)
 - potrebnost pogovorov s psihologi (4SD26)
 - več priprave otroka na rejništvo (4SD28)
 - podporni sistemi v lokalni skupnosti (4SD52)
- k) **Zaključevanje rejništva**
- Priprava na zaključek rejništva (1SD36)

3. MATIČNE DRUŽINE

a) **Vzroki za odvzem**

- uživanje alkohola, drog ter nasilje v družini (1SD39)
- hudo neurejene razmere, hude vzgojne nemoči (2SD57, 4SD40)

- zasvojenost obeh staršev (3SD38)
- neprimernost za izvajanje starševske skrbi (3SD39)
- življenjsko ogrožajoče okoliščine za otroka (4SD39)
- zmanjšane starševske kapacitete (4SD41)
- težave v duševnem zdravju staršev (2SD7, 3SD70)
- pripravljenost matičnih družin na odvzem (2SD16)
- omogočanje stikov na željo otrok (3SD81)
- zanemarjanje, surovo ravnanje (2SD56)
- kaznovanost staršev (3SD16)
- nezmožnost staršev za spremembe in napredek (3SD25, 3SD69)
- upad motivacije staršev ob odvzemu (3SD62)
- imeti rad ni dovolj za vzgojo (4SD54)

b) *Stiki med otrokom in matično družino*

- prepoved stikov (1SD40)
- omejeni stiki (1SD41)
- obojestranska želja po stikih (2SD59)
- o poteku stikov se dogovorijo sami (1SD42, 2SD60)
- izguba stika in zanimanja za otroka (3SD23, 3SD26)
- odklanjanje stikov s strani otrok (3SD77)
- stiki pod nadzorom (3SD79)
- telefonski stiki (3SD80)
- stiki na javnem mestu (3SD82)
- stiki preko socialnih omrežij (3SD83)
- želja otrok po stikih s starši (3SD78, 4SD53)
- pomembnost stikov med starši in otroci (4SD55)

c) *(Ne)sprejemanje situacije*

- sprejetje rejništva (3SD22)
- nesprejemanje odvzema otroka (3SD17, 4SD9)
- upiranje odvzemu (3SD18)
- nepriznavanje svojih napak s strani matičnih staršev (3SD19)
- jeza staršev na CSD (3SD21)
- odvzem otroka kot travmatična izkušnja (3SD63, 3SD64)
- boj za otroka (3SD20, 3SD24)
- vključevanje matičnih staršev v aktivnosti (4SD13)

4. OTROCI V REJNIŠTVU

a) *Nameščanje otroka*

- neločevanje sorojencev (1SD31)
- izbira rejnikov v otrokovo korist (1SD45, 1SD46)

- srečanje z rejniki pred namestitvijo (1SD52)
 - spremljanje otroka do namestitve k rejnikom (3SD54)
 - čakanje na namestitev (4SD31, 4SD32)
 - individualnost primerov nameščanja otroka (4SD63)
 - pomembnost skladnosti otrok v isti rejniški družini (1SD53, 4SD66)
- b) ***Spoznavanje otroka z rejnikom***
- šola, krizni center ali drugo okolje (1SD22)
 - pred nastopom rejništva (3SD10, 4SD64)
 - sprehod, kino, igrice (3SD52)
 - obisk rejnikov pred namestitvijo (3SD53)
- c) ***Oddaljenost namestitve***
- namestitev čim dlje od matične družine (1SD54, 3SD91)
 - namestitev v bližini matične družine (2SD70, 4SD65)
 - majhna možnost izbire zaradi pomanjkanja rejnikov (3SD92)
 - najprej iskanje namestitve v isti regiji (1SD55)
- d) ***Zaključevanje rejništva***
- zaključevanje rejništva ob dopolnjeni polnoletnosti (1SD64)
 - zaključevanje rejništva ob zaključku šolanja (3SD56)
 - podaljševanje rejništva (1SD65, 1SD66)
- e) ***Prilagoditve otrok***
- večinoma prilagoditve brez težav (1SD67, 3SD57)
 - Odvisnost prilagoditve od sprejema otroka v rejništvo (1SD68)
 - dobro prilagajanje zaradi pozitivnih izkušenj (3SD74)
 - primer neuspešne prilagoditve (3SD58)
 - dobro prilagajanje dojenčkov (3SD59)
- f) ***Travmatične izkušnje***
- otroci z veliko čustvene prtljage (2SD28, 4SD50)
 - otroci s travmo (2SD58)
 - odvisnost travmatičnih izkušenj od starosti (3SD36, 3SD72)
 - neprijazen sistem do otrok (3SD37)
 - individualno doživljanje okoliščin (3SD71)
 - potreba otrok po psihoterapiji (3SD73)
 - pomanjkanje dobrih izkušenj v matični družini (3SD75)
 - otroci v rejništvu so drugačni od drugih (4SD24)
 - ranjeni otroci (4SD51)
- g) ***Dolgotrajno rejništvo***
- večinoma dolgotrajna rejništva (4SD42)
 - upanje na krajše rejništvo z novim zakonikom (4SD43)
 - možnost ostati v rejniški družini po dopolnjeni polnoletnosti (2SD42)

- vrnitve v matično družino skoraj ni (1SD63, 2SD41, 3SD55)
- ostajanje v rejniški družini tudi po prenehanju rejništva (2SD50)

5. REJNIKI

a) *Motivi za rejništvo*

- skriti motiv po posvojitvi (1SD15, 4SD60)
- odkrivanje motivov rejnikov (1SD43)
- pomoč drugim (1SD49)
- prepoznavanje lastnih pogojev za pomoč otrokom (1SD50)
- zgled drugih (1SD51)
- različnost motivov (3SD87)
- rejništvo kot poslanstvo (4SD59)
- dobra skrb za otroka pomembnejša kot motiv (4SD61)

b) *Odpoved rejniške pogodbe*

- trimesečni odpovedni rok (1SD37)

c) *Poklicno rejništvo*

- rejništvo kot poklic ni razvito (1SD56, 3SD96)
- poklicnega rejništva ni (2SD11, 2SD72, 3SD95)
- poklicno rejništvo izumira (2SD34, 2SD74)
- nazadovanje števila poklicnih rejnikov (2SD73)
- poklicni rejniki zaradi pozitivnih izkušenj prednikov (2SD75)
- ni aktualno zaradi nižjih prihodkov (4SD67)
- le še starejše poklicne rejnice (4SD68)

d) *Izobraževanje rejnikov*

- Obvezno dvodnevno usposabljanje kandidatov (1SD57)
- nadaljevalno izobraževanje za rejnike (1SD58)
- dobro zastavljeno izobraževanje (1SD59, 3SD43, 4SD69)
- potrebnih več izobraževanj (1SD60, 2SD77, 3SD41)
- Slaba priprava rejnikov (2SD31)
- Ni idealnega programa za usposabljanje rejnikov (2SD32)
- Potrebnost življenjskih izkušenj za rejništvo (2SD66)
- prekratko in premalo obsežno usposabljanje (2SD76)
- potrebnih več različnih tematik na usposabljanju (2SD79)
- Potreba po kontinuiranem programu izobraževanj in pomoči rejnikom (4SD70)

e) *Sorodstveno rejništvo*

- Večinoma sorodstvena rejništva (2SD12)

f) *Izzivi rejnikov*

- težko soočanje z izzivi, ki jih prinaša otrok (2SD27)
- idealizirana predstava o poteku rejništva (2SD29)

- soočanje z vedenjskimi težavami otrok (3SD42)
 - rejništvo ob bioloških otrocih (2SD68)
 - na rejništvo ne moreš biti zares pripravljen (2SD78)
 - pomanjkanje podpore rejnikom (3SD40)
- g) **Bonitete**
- porodniški dopust ob sprejemu dojenčka (2SD37)
- h) **Sodelovanje**
- dobro sodelovanje s CSD (2SD63, 3SD85, 3SD86, 4SD62)
 - zahtevno sodelovanje z biološkimi starši (3SD46)
 - zavedanje, da je sodelovanje z matično družino del procesa (3SD93)
 - dobra komunikacija med rejniki in biološkimi starši (4SD56)
- i) **Lastnosti rejnikov**
- večinoma brez bioloških otrok (3SD88)
 - različnih poklicev (2SD64, 4SD58)
 - vsi imajo srčnost v sebi (3SD89)
 - navadne družine, ki čutijo, da bi še komu pomagale (4SD25)
 - rejniki so zelo različnih starosti (1SD44, 3SD90)
 - povprečna starost rejnikov je okoli 40 let (2SD65)

6. REJNIŠTVO

- a) **Pozitivne strani rejništva**
- otroci niso v instituciji (1SD71)
 - rejništvo je individualno prilagojeno (1SD72)
 - dobro zasnovano (1SD74)
 - nudenje čustvene podpore otroku (3SD76)
 - strukturirano delo (1SD2)
 - določen zakonodajni okvir (1SD3)
- b) **Negativne strani rejništva**
- skrb o tem, kaj se dogaja za zaprtimi vrati rejniških družin (1SD73)
 - strah, da ni dovolj nadzora nad rejniki (1SD75)
 - pomanjkanje rejniških družin (2SD9, 2SD33, 3SD9, 3SD44, 3SD45)
 - pomanjkanje kandidatov za rejnike (2SD35)
 - rejništvo v praksi ne poteka tako, kot je zasnovano (2SD53, 4SD21)

7. IPS

- a) **Ustanovitev IPS**
- takoj po namestitvi otroka v rejniško družino (1SD25)
- b) **Vodja IPS**
- strokovni delavec s centra otroka (1SD26)

c) **Člani IPS**

- strokovni delavec s centra rejnika ter s centra otroka, starši, rejniki, otrok in občasno še drugi (1SD27, 2SD18, 3SD32, 4SD16)
- večinoma vsi udeleženi v življenju otroka (3SD33, 4SD15)

d) **Otroci v IPS**

- vabljeni v zadnjem delu srečanja (1SD28)
- prisotnost otroka odvisna od njegove starosti in intelektualnih sposobnosti (1SD29)

e) **Pogostost IPS**

- vsaj enkrat letno (2SD3)
- večkrat ob začetku rejništva (3SD31)
- glede na potrebe (4SD18)

f) **Sklicevanje IPS**

- sklicuje center otroka (2SD19)

g) **Namen IPS**

- spremljanje razvoja otroka in zagotavljanje zadovoljevanja njegovih potreb (4SD17)
- preverjanje zdravstvenega stanja otroka, stanja doma ter v šoli/vrtcu, postavljanje ciljev za čas do prihodnjega srečanja (2SD20)
- zastavljanje sprotih ciljev in načrtov (2SD21)
- razreševanje konfliktov (2SD22)